

INDLEDNING

1 Generelt om drifts- og plejeplaner

1.1 Formål og baggrund

Som led i forsvarrets miljøstrategi bestemte Forsvarskommandoen i september 1993 ved en bestemmelse (FKOBST 610-6, SEP 1993) om miljø- og naturbeskyttelse, at der for hvert øvelses- og skydeområde skal udarbejdes en drifts- og plejeplan.

Mange af forsvarrets arealer indeholder store naturværdier i form af et rigt dyre- og planteliv samt store, sammenhængende landskaber. Dyr og planter trives netop godt her, fordi arealerne gennem mange år har fået lov til at henligge i naturtilstand, men også fordi der ikke færdes så mange mennesker i områderne.

I Forsvarskommandoens handlingsplan vedrørende implementering af miljøledelse i forsvaret fremgår, at Forsvarskommandoen udarbejder retningslinier for driftsplanlægningen, herunder hvem der er ansvarlig for udarbejdelse af planerne for de enkelte områder.

Den 24. oktober 1995 indgik Forsvarskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen en samarbejdsaftale, der sikrer en planlægning af drift og pleje for 14 større øvelsespladser samt skyde- og øvelsesterræner, samt 1 mindre øvelsesplads.

Skov- og Naturstyrelsens målsætninger vedrørende varetagelse af flersidige hensyn på statsejede arealer ønskes overført til forsvarrets arealadministration.

Formålet med en drifts- og plejeplan er således at sikre, at der på forsvarrets arealer opnås en tilfredsstillende løsning af forsvarrets behov for øvelsesaktiviteter samtidig med, at man tilgodeser naturbeskyttelse og rekreative interesser.

Planlægningen ønskes afprøvet som redskab til beskyttelse og forbedring af naturværdier som alternativ til fredninger på forsvarrets arealer. Danmarks Naturfredningsforening, amter og kommuner, der alle kan rejse en fredningssag, inddrages derfor ved udarbejdelsen af drifts- og plejeplanerne som såkaldte eksterne bidragsydere, hvor de får mulighed for at stille konkrete forslag til indholdet af planerne.

Drifts- og plejeplanlægningen vil desuden tilvejebringe et *ensartet* grundlag for en flersidig forvaltning af forsvarrets arealer. Samtidig vil planlægningen give medarbejdere i forsvaret en naturmæssig viden, herunder en forståelse for behovet og mulighederne for varetagelse af flersidige hensyn ved drift og pleje af arealerne.

2 Beskrivelse af planprocessen

2.1 Forudsætninger

I forbindelse med udarbejdelse af drifts- og plejeplaner er udgangspunktet, at skyde- og øvelsesterrænerne samt øvelsespladserne er udlagt som uddannelsesområder, og derfor fortsat skal kunne anvendes som sådan.

En drifts- og plejeplan skal tydeliggøre terrænets naturmæssige og rekreative værdier og udstikke retningslinier for terrænets brug, beskyttelse og pleje, som tager hensyn til disse værdier, samtidig med at der opnås en tilfredsstillende løsning af forsvarets behov for uddannelsesaktiviteter.

Planen skal således rumme en afvejning mellem på den ene side forsvarets behov for øvelsesarealer og på den anden side samfundets interesse i en forsvarlig og langsigtet forvaltning af terrænets ofte meget store naturværdier.

Som følge af den sikkerhedsmæssige risiko, der er forbundet med forsvarets aktiviteter, vil rekreative interesser (offentlighedens adgang til forsvarets areal) kun blive tilgodeset i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Herudover kan hensynet til naturmæssige værdier påvirke mulighederne for rekreativ benyttelse.

De i drifts- og plejeplanen opstillede retningslinier skal være enkle for forsvaret at administrere i praksis.

2.2 Planens indhold

Planen skal

- Kortlægge og afgrænse naturtyper, bevoksninger, veje, forsvarets anlæg etc.
- Beskrive de naturmæssige værdier og identificere de mest bevaringsværdige af disse samt påpege eventuelle behov/muligheder for forbedring af de naturmæssige værdier.
- Beskrive forsvarets nuværende benyttelse og drift af terrænet samt klarlægge forsvarets fremtidige behov for benyttelse af terrænet.
- Beskrive den rekreative benyttelse af terrænet.
- Foretage afvejningen mellem forsvarets behov for benyttelse og ønskerne om beskyttelse og forbedring af naturværdier samt forbedring af de rekreative muligheder.
- Anvise hvorledes denne afvejning kan realiseres i praksis, herunder fastlægge retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring i overensstemmelse med afvejningen.
- Eventuelt beregne de økonomiske konsekvenser for forsvaret af planens bestemmelser.

2.3 Procedure for udarbejdelse af planen

Drifts- og plejeplanen indeholder en *statusregistreringsdel*, en *analysedel* samt en *plandel*.

Statusregistrering

Indledningsvis udarbejdes der kort (med tilhørende arealregister) over terrænet. Derefter skal følgende *registreres og beskrives*:

- De naturmæssige værdier.
- Forsvarets nuværende benyttelse af terrænet.
- Den nuværende pleje og drift af terrænet.
- Den rekreative udnyttelse af terrænet
- Brugsbegrænsninger (f.eks. fredningsbestemmelser, region-, kommune- eller lokalplanbegrænsninger, fredskov, EF-fuglebeskyttelsesområde, Ramsarområde eller Habitatområde).

Analyse

I analyseafsnittet skal der foretages følgende:

- *Klarlægge* forsvarets fremtidige behov for benyttelse af terrænet.
- *Udpege* de mest bevaringsværdige naturmæssige værdier, samt *påpege* evt. behov/muligheder for forbedring af de naturmæssige værdier.
- *Klarlægge* de i relation til forsvaret eksterne ønsker om fremtidig beskyttelse og rekreativ benyttelse af terrænet. Dette sker ved at *indkalde* kommentarer/ønsker fra Friluftsrådet og Danmarks Naturfredningsforening samt kommunale og amtslige myndigheder. De indkomne bidrag betragtes alene som vejledende i planlægningen. Det er Friluftsrådets opgave som paraplyorganisation at koordinere ønsker fra de grønne interesseorganisationer (bortset fra Danmarks Naturfredningsforening) samt friluftorganisationer som er medlemmer af Friluftsrådet.
- *Vurdere* de enkelte ønsker og behov fra forsvarets, Skov- og Naturstyrelsens og bidragsydernes side.
- *Afveje* forsvarets behov for benyttelse med ønskerne om beskyttelse og forbedring af de naturmæssige værdier samt de rekreative muligheder.

Plan

I plandelen foretages følgende:

En *anvisning* af, hvorledes ovennævnte afvejning kan realiseres i praksis, herunder *fastlæggelse af retningslinier* for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring i overensstemmelse med afvejningen.

Retningslinierne kan f.eks. omfatte følgende områder:

- Regulering af øvelsesaktiviteter og kørsel.
- Regulering af faste og temporære stillinger/anlæg.
- Information til terrænets brugere.

- Offentlighedens adgang til terrænet.
- Arealretablering efter øvelsesaktiviteter.
- Pleje af naturarealer og vådområder.
- Etablering og genopretning af vådområder.
- Vildtpleje.
- Nyplantning, herunder placering, træartsvalg, tæthed af beplantning, benyttelse m.v.
- Foryngelse og pleje af bevoksninger, herunder hugst, træartsvalg, bevoksningspleje m.v.
- Landbrugsdrift, herunder regulering af gødskning og sprøjtning.

Driftsplanen vil kunne indeholde retningslinier/anbefalinger af forskellig styrke, således at nogle aktiviteter *skal* udføres, andre *bør* udføres, medens atter andre *kan* udføres.

Såfremt det er hensigtsmæssigt, kan terrænet inddeles i forskellige delområder med forskellige retningslinier.

Eventuelt gives et overslag over de direkte omkostninger for forsvaret forbundet med driftsplanens gennemførelse.

2.4 Planændringer

En drifts- og plejeplan gælder for 15 år.

For til stadighed at holde en plan med så langt et tidsrum tidssvarende og fleksibel, kan der løbende foretages ændringer i drifts- og plejeplanerne, forudsat at aftaleparterne er enige.

Såfremt forsvaret ønsker ændringer i drifts- og plejeplanen indsendes begrundede forslag til planændringer til pågældende aftalepart. Opnås der enighed indsættes planændringen i den pågældende plan med gyldighed som en del af denne.

3 Særligt om drifts- og plejeplanen for Næstved Øvelsesplads

Ved indgåelse af samarbejdsaftalen mellem Skov- og Naturstyrelsen og Forsvarskommandoen den 24. oktober 1995 om planlægning af drift og pleje for 14 større skyde- og øvelsesterræner samt 1 lokal øvelsesplads valgte man til sidstnævnte kategori Næstved Øvelsesplads som et prøveplanlægningsområde. Nærværende drifts- og plejeplan skal derfor være et *pilotprojekt* for planlægningen på de lokale øvelsespladser rundt om i landet.

De større skyde- og øvelsesterræner er områder med en kompleks anvendelse og områder som offentligheden har en særlig interesse i. Dette gælder i mindre grad de lokale øvelsespladser. Men planlægningsprocessen for de lokale øvelsespladser adskiller sig principielt ikke fra de større terræner hvad angår fremgangsmåden som beskrevet i det foregående.

Næstved Øvelsesplads rummer dels forsvarrets egne arealer, dels lejede skovarealer i form af Djævlekrogen, Skytteskov og Fredskov. Hvad angår de lejede arealer omhandler nærværende drifts- og plejeplan kun *forsvarets* brug af skovene, og ikke ejernes forstlige drift. Skovens naturværdier er beskrevet i rapporten, men der er ikke beskrevet forslag eller retningslinier for pleje eller genopretning, da forvaltningen af skovene ikke indgår i forsvarrets lejeaftale med ejerne.

3.1 Aftalens virkning

Drifts- og plejeplanen er bindende for de to aftaleparter, i dette tilfælde Skov- og Naturstyrelsen og Forsvarskommandoen. Ved underskrift af planen forpligter aftaleparterne sig således gensidigt til at efterleve de i planen fastsatte bestemmelser.

STATUS

4 Næstved Øvelsesplads. Historie, landskab, geologi, naturtyper, flora, fauna og kulturhistorie

Næstved Øvelsesplads er beliggende umiddelbart øst for Næstved By. Terrænet omfatter i alt ca. 277 ha åbne arealer, der ejes af forsvaret. I tilknytning hertil har forsvaret på lejebasis brugsret over yderligere 121 ha fredskov, omfattende Skytteskov og dele af Kalby Ris Skov beliggende centralt i området, samt Fredskov beliggende i den østlige del.

Gardehusarkasernen, som terrænet hører under, er med dens mange bygninger beliggende i områdets nordvestlige del.

Mod syd grænser øvelsespladsen op til Rønnebækholms landbrugsjorder og landsbyen Rønnebæk, langs den nedlagte jernbanestrækning mellem Gl. Næstved og Præstø.

Øvelsespladsen gennemskæres af to større veje: I øst-vest gående retning af betonvejen "Rullebanen", og i nord-syd gående retning af "Gækhøjvej". Rullebanen forbinder Gardehusarkasernen og Kalbyris-anlægget i vest med Fredskov-anlægget i øst.

Herudover rummer øvelsespladsen et antal mindre veje og bæltspor. Et grundkort over Næstved Øvelsesplads fremgår af bilag 1. Hele terrænet er beliggende i Næstved Kommune (Storstrøms Amt).

4.1 Gardehusarregimentets og øvelsespladsens historie

Perioden 1762-1848

De første husarer opstod i Ungarn i 1688.

Husarerne var lette ryttere, d.v.s. de red på lette hurtige heste, de var let bevæbnede og de bevægede sig let, hurtigt og smidigt gennem terrænet og i kamp.

Disse lette rytterregimenter blev i løbet af 1700-tallet en fast bestanddel af den Østrigsk-Ungarnske Hær, hvorfra de bredte sig til hele Europa. I Danmark gav Kong Frederik V den 10. februar 1762 ordre til oprettelse af et *husarregiment*. Opgaven blev givet til oberst greve Moltke.

Det husarregiment der blev opstillet i 1762 var uniformeret efter ungarnsk forbillede, som det efterhånden var blevet skik i hele Europa:

- Tætsiddende snorebesat uniform med snoreskærf om livet.
- Snorebesat pels hængende over skulderen.
- Korte husarstøvler.
- Sabeltaske.
- Krum, let husarsabel.

Under Napoleonskrigene var Danmark næsten konstant allieret med Napoleon, og vi deltog i adskillige kampe i Nordtyskland på fransk side, bl.a. i 1813 med et regulært hjælperkorps, der under fransk kommando blev stillet direkte til rådighed for den franske kejser. Under disse krige kom Husarregimentet for første gang i kamp, og regimentet udmærkede sig ved adskillige lejligheder således, at navnene - Stralsund 1809 - Gadebusch 1813 - Sehested 1813 - stadig står på regimentets estandardbånd.

Perioden 1848-1940

I de Slesvigske Krige 1848-50 og i 1864 kom Gardehusarregimentet igen i kamp. Særlig i den første slesvigske krig udmærkede regimentets enheder sig. I det første krigså 1848 udmærkede 2. Husareskadron sig ved Hoptrup. 23. april 1849 udmærkede halvdelen af 2. Husareskadron under løjtnant Castenskjold sig ved Kolding og 28. juli 1850 ved Jagel, 8 km syd for Slesvig, kastede husarerne to fjendtlige eskadroner. De to sidstnævnte kampe er nævnt på regimentets estandardbånd.

I tiden mellem de slesvigske krige og 1. verdenskrig var regimentet i hovedsagen fortsat et rytterregiment bestående af et antal eskadroner.

Fra 1866, hvor den sidste eskadron af den Kgl. Livgarde til Hest blev nedlagt, har Gardehusarregimentet været det eneste beredne garderegiment i Danmark med de pligter dette medfører i form af eskorttjeneste for Kongehuset og dets særlige gæster som f.eks. fremmede statsoverhoveder, samt visse vagtopgaver til fods ved de kgl. slotte og palæer.

Først få år før 1. verdenskrig begyndte udviklingen på det tekniske område at præge regimentet således, at regimentet ved udbruddet af krigen rådede over tunge våben transporteret på heste. Under 1. verdenskrig deltog regimentet i hovedsagen i patruljetjeneste langs vore kyster for at konstatere eventuelt fjendtlige landgangsforøg.

I tiden mellem de to verdenskrige fortsatte den udvikling, som var startet af erfaringerne fra 1. verdenskrig. D.v.s. overgangen fra egentligt rytteri til enheder udrustet med pansrede køretøjer, motorcykler og tunge våben indledtes, således at regimentet ved starten af 2. verdenskrig var organiseret med både rytterskadroner, motorcyklist-, panservogns- og tunge enheder.

2. Verdenskrig

I 1940 flyttede regimentet fra København til Næstved, og Gardehusarkasernen blev opført. Flytningen vedrørte i første omgang primært Gardehusarregimentets Hesteskadron med sine heste. Kun arealet Skyttemark blev anvendt til træning og uddannelse.

Efter besættelsen den 9. april 1940 fortsatte Gardehusarregimentet med at uddanne sine enheder, som det var tilfældet ved resten af forsvaret. Den 29. august 1943 blev alle danske militære styrker imidlertid afvæbnet af den tyske besættelsesmagt. For Gardehusarregimentet er det værd at bemærke, at dette skete efter kamp om Gardehusarkasernen. Denne kamp var den sidste, hvor regimentet kæmpede som taktisk enhed direkte under regimentschefens kommando.

Regimentschefen afbrød kampen, da denne blev håbløs, for at undgå unødvendige tab og ødelæggelser. Hærchefen udtalte senere, at han var glad for, at der blev kæmpet, men også glad for, at der ikke blev kæmpet mere, end der blev.

Efterkrigsårene

I 1953 skete der en udvidelse af regimentarealet i Næstved på ca. 250 ha til det nuværende areal. Dette skete ved ekspropriation af gårdene Skovsgård, Poulsted, Stubhøj, Højegårde m.fl. Desuden ekspropieredes en del af Rønnebækgårdens arealer.

Forsvaret lejede desuden Skytteskov og Fredskov af Rønnebæksholm Gods og en del af Kalby Ris Skov, den såkaldte "Djævlekrog", af Herlufsholm Gods og Skole.

Den 1. november 1952 blev *Gardehusarregimentets 1. Panserbataljon* oprettet. Bataljonen har siden sin "fødsel" gennemgået en stor udvikling. Det blev opfattet med stor interesse, da bataljonen i 1953 modtog Centurion kampvogne.

Centurion kampvognene er siden da blevet modificeret flere gange. Panserbataljonen indgår i krigstid og fredstid i 1. Sjællandske Brigade, og er en af de kampafgørende enheder i forsvaret af den sjællandske øgruppe. Bataljonen består af tre typer af enheder: Stab og stabseskadron, kampvognseskadronerne og et panserinfanterikompani.

Stabseskadronen består af ca. 200 mand, hvis primære opgave består i at yde støtte til bataljonens enheder i form af ildstøtte, panserværn, forsynings-, reparations- og bjærgningstjeneste, samt sanitetstjeneste. I Stabseskadronen indgår tillige bataljonens kommandostation.

I Panserbataljonen indgår tre kampvognseskadroner, som hver består af 10 kampvogne (LEOPARD). Eskadronerne er opdelt i tre kampvognsdelinger med hver tre kampvogne. Til faglig støtte har eskadronen en kommandosektion og en forsynings- og vedligeholdelsessektion. Panserinfanterikompaniet består af tre panserinfanteriafdelinger, en middeltung mortersektion,

en pansret maskinkanonsektion og en kommandodeling. De kan i pansrede mandskabsvogne (PMV) M/113 følge og støtte kampvognene igennem terrænet. De kan selvstændigt angribe og fastholde et mål og støtte kampvognenes kamp i uoverskueligt terræn.

Den 16. maj 1974 blev *Gardehusarregimentets Opklaringsbataljon* oprettet. Bataljonen indgår som en af Østre Landkommandos dispositionsenheder og består af en stab og stabsdeling samt tre opklaringseskadroner. I alt godt 500 mand.

Opklaringsbataljonen kan løse opklarings-, sikrings- og kampopgaver og er særligt egnet til at opsøge fjendtlige luft- og sølandsætninger. Opgaverne vil ofte bringe Opklaringsbataljonen i forreste linie, ja endog i fjendens bagland, og de løses primært ved at se og melde, helst uden selv at blive set. Opklaringsbataljonen adskiller sig fra andre enheder ved, at der helt ned på delingsniveau indgår mange forskellige typer af underenheder.

Hver opklaringsdeling består af en kampvognssektion, hvori der indgår to kampvogne M/41, en spejdersektion med fire spejdervogne bevæbnet med lette maskingeværer og dysekanoner, en panseskyttegruppe i en pansret mandskabsvogn (PMV) M/113 og til levering af ildstøtte en pansret mortergruppe med 81 mm morter.

Kampvogn M/41 er fornyligt blevet totalt renoveret, og er nu forsynet med laser-afstandsmåler og termisk natsigteudstyr, hvorved den dag og nat kan nedkæmpe fjendtlige kampvogne på flere kilometers afstand. Et andet vigtigt våben er dysekanonen Carl Gustav, der er effektiv mod fjendtlige kampvogne.

Hestene indgår naturligvis ikke længere i det militære forsvarssystem, men *Gardehusarregimentets Hesteskadron* varetager nu al bereden tjeneste for Kongehuset idet dog også officerer, sergenter og konstabler fra regimentets øvrige enheder deltager i eskorttjenesten.

De værnepligtige ved hesteskadronen - ca. 60 om året - bliver ikke kun uddannet til ryttere, men modtager også en militær uddannelse.

Når hesteskadronen er hjemme rides hver onsdag eftermiddag i Næstved by, til glæde for både byen og eskadronen.

Gardehusarregimentets Hof tjeneste.

Gardehusarregimentet opstiller bereden eskorte for H.M. Dronningen i forbindelse med nytårskur, statsbesøg og særlige begivenheder i kongehuset som f.eks. bryllupper og fødselsdage. De fleste eskorter foregår i København eller Fredensborg, men også i andre byer rundt om i landet har regimentet eskorteret H.M. Dronningen og den kongelige familie. Når eskorten er fuldtallig består den af ca. 42 heste.

Ved ambassadørmødtager i København eskorteres den nye ambassadør til og fra Christiansborg Slot af en mindre eskorte på 14 heste.

På Christiansborg Slot, Fredensborg Slot og i Det kgl. teater opstiller regimentet fodkommando ved f.eks. aftenselskaber, tafler og festforestillinger.

Tung Transportsektion er underlagt Østre Landkommando i Ringsted, og kom til Gardehusarregimentet i Næstved den 1. januar 1980.

Tung Transportsektion består af lastvogne der er bygget til at transportere kampvogne og pansrede mandskabsvogne samt andet tungt materiel.

At transportere kampvogne der vejer op mod 50 ton, kræver særlige køretøjer og specialuddannede kørere. Sektionen har til opgave at transportere alt tungt materiel rundt på Sjælland til og fra værksteder og øvelses- og skydeområder.

Vedligeholdelseskompagni er betegnelsen for et stort, militært værkstedsområde, der er placeret i Kalbyrisskoven.

Værkstedet kan reparere alt lige fra cykler og presenninger til kampvogne. Værkstedet betjener ikke kun Gardehusarkasernen, men hele Sjælland for så vidt angår reparation og vedligeholdelse af kampvogne.

Personellet, der arbejder på værkstedet, er dels militært og dels civilt.

2. Sjællandske Kampgruppe

I krigstid opstiller Gardehusarregimentet 2. Sjællandske Kampgruppe. Kampgruppen, der føres af chefen for Gardehusarregimentet med hjælpere fra regimentsstaben, består af enheder fra Gardehusarregimentet, Sjællandske Livregiment, Kongens Artilleriregiment, Sjællandske Ingeniørregiment, Sjællandske Trænregiment som Telegrafregimentet. Gardehusarregimentet opstiller selv staben, stabskompagniet samt II Motoriserede Infanteribataljon.

4.2 Landskab og geologi

Næstved Øvelsesplads ligger i et smukt og afvekslende, kuperet terræn, og fremstår som et ca. 250 ha stort græs- og blomsterklædt *overdrevsområde* med spredte buske, krat og levende hegn. Overdrevsarealerne har ikke været gødet eller sprøjtet i 15-20 år. Arealerne vest for Skytteskov høstes en gang årligt, omkring midsommer. Høet anvendes til Gardehusarregimentets heste. Resten af overdrevsarealerne bliver ikke slået, men vegetationen holdes nede på grund af slid fra bæltekøretøjer, som på denne måde fungerer som "pleje" af arealet.

Spredt i lavningerne ligger et antal *vandhuller* eller fugtige partier (tidligere vandhuller), ca. 25-30 ialt, som for de flestes vedkommende er tilgroet i pilekrat. Ca. 22 vandhuller har fortsat vandspejl, mens resten er tørret mere eller mindre ud.

Af *større vådområder eller søer* i det åbne findes Troldmosen, Tørvemosen, Langsø, Teglbjergmose, Gæksø, en sø ved Teglbjerghus samt Sortemosen i områdets nordspids. Sidstnævnte er desværre næsten udtørret på trods af sin størrelse. De to største vådområder, Troldmosen og Tørvemosen, har været anvendt til tørvegravning frem til anden Verdenskrig og har stadig en anelig, åben søflade. Uden for den sydlige del af Fredskov findes en meget fin og velbevaret ellesump i urørt naturtilstand kaldet Nissekær, og inde i Fredskovs sydøstlige del ses en tilsvarende ellesump, hvor elletræerne er blevet stynet fornyligt, og er under genvækst. Desuden findes en skovsø med flydebladsvegetation.

Terrænet rummer kun få åbne *vandløb og grøfter*. De findes i Fredskov og Skytteskov, men er stort set alle rørlagt igennem det åbne overdrevsterræn til deres udløb i Rønnebækken i syd. Rønnebækkens gamle løb gennem Rønnebæk By er flyttet, så den nu løber på en strækning på øvelsesterrænet langs vejen, som danner terrænets sydgrænse mod Rønnebækholms jorder. Det meste af Rønnebækkens forløb på terrænet, er åbent, en mindre del er rørlagt.

Grøftesystemet i Skytteskov er gammelt og veludbygget.

Til det militære øvelsesterræn hører desuden 121 ha lejet *skov*, som er overvejende løvskov. Det er domineret af gammel bøg, men også af ask, rødel, eg og birk. Desuden ses et antal bevoksninger af sitka og rødgran.

Især Fredskov har et højt naturindhold, da den som nævnt ovenfor rummer en del vandløb og fugtige områder. I brynene ses mange gamle, store navr og avnbøge, og skoven har generelt et stærkt naturskovspræg i yderkanterne, specielt i det sydvestlige hjørne ud mod Tørvemosen.

Skytteskov er mere intensivt forstligt drevet end Fredskov. Der ses flere store, netop afsluttede renafdrifter, og der er hugget kraftigt i de ældre bevoksninger. Skoven er overvejende løvskov, men med en del indslag af yngre nålebevoksninger, samt en flot, gammel skovfyrbevoksning.

Naturmæssigt er Skytteskov ikke så interessant som Fredskov. Der ses næsten ingen våde partier, og der er en mindre grad af urørte partier eller bryn. Den gamle bøgebevoksning i den sydvestlige del forekommer mest interessant ud fra en naturmæssig betragtning, sammen med den gamle skovfyr/askebevoksning nord herfor.

Skovene har næringsrig muldjordbund, og skovbundsfloraen om foråret er meget rig.

Geologisk set udgør Næstved Øvelsesplads en del af et storformet, højtliggende, morænebakkeland umiddelbart nordøst for den geologisk set berømte Mogenstrup Ås. Der er tale om en del af nogle vældige randbakker, som blev dannet på følgende måde under hovedisens tilbagetrækning:

Under tilbagesmeltingen foretog hovedisen, også kaldet nordøst-isen, kortvarige fremstød, hvor isen bragte forstyrrelser i det foranliggende landskab. Flager af morænemasser og smeltevandsmateriale stuvedes sammen langs isranden som vældige randbakker. Det storformede morænebakkeland nordøst for Mogenstrup Ås er en af hovedisens randmoræner, der er presset op fra nordøst, og kan følges gennem hele Sydsjælland med retningen sydøst-nordvest. Efter bortsmeltingen af hovedisen fulgte endnu et isfremstød, denne gang den ungbaltiske is, der overskred området fra syd-sydøst. Dette isfremstød, som skete for ca. 12.000 år siden, har ikke formået at udlette hovedisens efterladte landskaber, men har aflejret en næsten ensartet morænelerskappe henover det eksisterende landskab, med spredte dødishuller som lavninger og vandhuller. Ved samme isfremstød dannedes Mogenstrup Ås umiddelbart sydfor. Det var oprindeligt Danmarks største ås, men det meste af den er nu bortgravet som følge af råstofudnyttelse.

Øvelsesterrænets højdeinterval er 25-55 meter over havet, heraf størstedelen over 35 m.o.h. Terrænet skrånede nedad fra nordøst mod sydvest. Terrænets tre højeste punkter, alle beliggende i den nordøstlige del, er henholdsvis 56, 49 og 49 m.o.h.

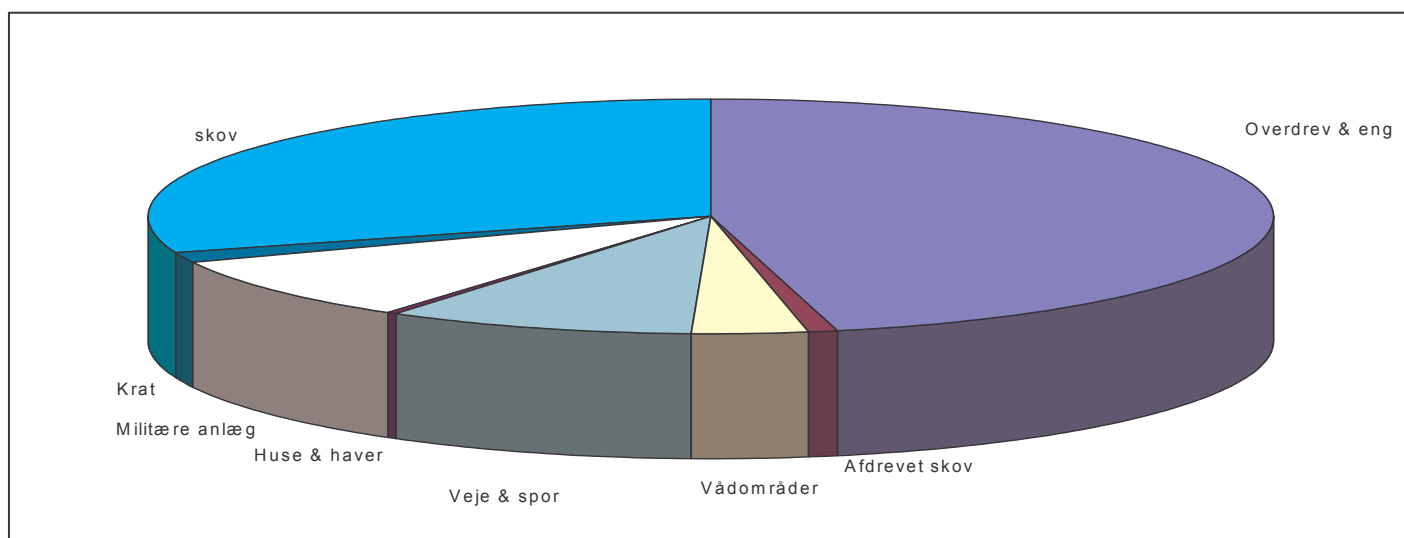
De lerholdige jordbund på terrænet, som er den efterladte morænelerskappe fra den ungbaltiske is, ses tydeligst i de opkørte bæltespore.

4.3 Registrering af arealtyper på øvelsespladsen

Registrering af arealtyper på øvelsespladsen er foretaget i sommeren 1995 i forbindelse med korttegningen. Det samlede areal er opgjort til 392 ha, heraf er 274 ha (70 %) åbne arealer og 118 ha (30 %) skov. Indenfor disse to hovedkategorier er arealerne opdelt i arealtyper, som på det til drifts- og plejeplanen hørende grundkort (bilag 1) og bevoksningslisten (bilag 4) forkortes med koder på tre bogstaver, de såkaldte anvendelseskoder. For de skovbevoksede arealer gælder

det som hovedregel, at anvendelseskoden svarer til bevoksningens hovedtræart, mens den for de åbne arealer beskriver vegetationstype eller anvendelsesmåde. I bevoksningslisten (bilag 4) er samtlige afdelinger gennemgået, og for hver litra er anført en anvendelseskode samt arealet i hektar. For skovbevoksede arealer tillige en række parametre, der beskriver bevoksningen nærmere.

I Figur 1 er vist arealets fordeling til hovedgrupper. Det fremgår heraf, at overdrev udgør langt hovedparten af de åbne arealer. Andre grupper i det åbne er veje og bæltekøretøjsspor, vådområder, krat, eng, depotområder, kaserne- og lejrområder, huse med tilhørende haveanlæg, idrætsbaner, øvelsesbaner, skydebaner samt midlertidigt afdrevne skovarealer.

Figur 1. Arealets fordeling til hovedgrupper.

Åbne arealer

I tabel 1 er vist sammensætningen af de åbne arealer:

Tabel 1. De åbne arealers fordeling i arealtyper.

Arealtyper		Areal i ha
Græsklædte arealer:		
ORE	overdrev	179.5
ENG	eng	2.6
FUT	idrætsbaner m.m.	6.1
LUØ	lukkede øvelsesbaner	3.6
Vådområder:		
MOS	mose	8.8
SØ	sø	3.2
VLB	vandløb	0.3
Veje og spor:		
BÆL	bæltekøretøjsspor	20.0
VEJ	vej	14.7
Øvrige arealer:		
HUS	huse, haver	1.4
UKU	afdrevet skov	3.3
KRT	krat	4.7
SKB	skydebaner	2.0
KLG	kaserne, lejr, garage	21.6
DEP	depot-områder	1.1
AAN	anden anvendelse	0.7
Total		273.6

I det følgende er der redegjort for definition og afgrænsning af de enkelte arealtyper.

Græsklædte arealer

Overdrev (ORE) udgør 179.5 ha, svarende til 45.4 % af det samlede øvelsesterræn.

Overdrevene er karakteriseret som tørbundsarealer med lys, åben, naturlig græs- og urtevegetation, som ikke gødes, sprøjtes eller opløjes. På de fleste arealer holdes vegetationen nede på grund af bæltekøretøjerne, men der er også arealer der slås, eller anvendes som hestefolde. Enkelte steder er terrænet kraftigt nedslidt af bæltekøretøjer. Det gælder især det centrale område omkring Jagel og Stubhøj.

Overdrevenes tilstand er på grund af den generelle færdsel med bæltekøretøjer underkastet en stadig dynamik, som med den rette balance i vegetationstrykket og færdselsfordeling kan have en vis nyttevirkning for visse planter og plantesamfund. Områder hvor der er intensiv bæltekøretøjsaktivitet skifter noget fra år til år, hvilket bevirker, at der hvor aktiviteten intensiveres slides vegetationen hurtigt ned - stedet bliver vegetationsblottet. Når aktiviteten atter ekstensiveres indvandrer der hurtigt pionérarter (mange énarige urter) og senere mere stabile overdrevarsarter (flerårige urter/græsser). Man får altså en succession, som flytter sig med aktivitets-niveauet: Intensiv benyttelse > blottet bund > ekstensivering af aktivitet > énarige planter > flerårige planter > Forholdsvis stabil vegetation (indtil aktiviteten igen intensiveres).

Nogle typiske overdrevsplantearter på terrænet er f.eks. Fløjlsgræs, Stor Knopurt, Gul Snerre, Prikbladet og Kantet Perikon samt Hulkravet Kodriver. Nogle steder er overdrevene groet til med højere græsser og urter, og efterhånden krat, f.eks. af Hvidtjørn, Slåen og Rose.

Eng (ENG) Engarealerne på øvelsesterrænet er små, og udgør samlet kun 2.6 ha., svarende til 0.6 % af det samlede areal. Engarealerne er dækket af græs- og urtevegetation og er, i modsætning til overdrev, beliggende på relativt lavtliggende og oftest relativt fugtige arealer. Typisk er de beliggende som mere fugtige lavninger i de tørre overdrevsområder, eller i tilknytning til vådområder. Afgrænsningen i forhold til overdrev kan være svær, men vurderes på forekomsten af mere fugtigbundskrævende plantearter, karakteristisk for ferskeng. Grænsen mellem eng og mose er endnu sværere, men trækkes tilsvarende efter forekomsten af deciderede moseplanter.

Forhindringsbaner, fodboldbaner og andre idrætsbaner (FUT) Kategorien FUT er græsbaner omkring kasernen, anlagt og drevet til trænings- og uddannelsesformål. FUT omfatter således fodboldbanen og forhindringsbanen.

Græsbanearalerne rummer ingen væsentlige naturmæssige værdier.

Kategorien udgør 6.1 ha, svarende til 1.5 % af det samlede areal på øvelsespladsen.

Lukkede øvelsesbaner (LUØ) Kategorien omfatter lukkede, normalt græsklædte, øvelsespladser, køreanlæg og lukkede baner. På Næstved Øvelsesplads er den tidligere ridebane syd for Jesperhus placeret under denne kategori. Den udgør 3.6 ha, svarende til 0.9 % af det samlede areal.

Vådområder

Vådområderne på terrænet er meget vigtige på grund af deres værdi som levesteder (habitater) for plante- og dyrelivet. Der er derfor ved registreringen lagt vægt på, at vådområderne skal kunne udskilles, og anvendelseskoder der kan dække over såvel vådbunds- som tørbundssamfund er søgt undgået. Vådområderne udgør ialt 12.3 ha mose, sø og vandløb, hvoraf mose udgør hovedparten. Hertil kommer to partier af ellesumpskov op til Fredskov, som er registreret som skov. Vådområdernes areal svarer til 3.1 % af det samlede areal.

Sø (SØ). Permanente, ferske søer med åbent vandspejl. Vandstanden svinger noget efter årstiden. Ved korttegningen er den højeste vandstand som er registreret, enten ved mark-gennemgangen eller på de anvendte flybilleder, blevet anvendt som grænse. Det samlede søareal på terrænet er opgjort til 3.2 ha, fordelt på 2 større søer og ca. 20 mindre søer og vandhuller.

Mose (MOS) Mose er en fællesbetegnelse for en række vådbundsområder med plantesamfund, der har betegnelsen efter vegetationens sammensætning, f.eks. rørsump, starsump, ellesump, birkekær m.fl., eller efter vandtilførslen kærmose, vældmose m.fl. Om et område betegnes mose eller kær har ingen betydning. Definitionen af mose sker således primært ud fra botaniske kriterier og graden af fugtighed.

Det samlede moseareal på terrænet udgør 8.8 ha, fordelt på ca. 11 forskellige lokaliteter. Ofte forekommer kategorien mose i tilknytning til sø. En del mosearealer på terrænet er under tilgroning med pilekrat eller højt voksende urter, som følge af en vis sænkning af vandstanden og manglende vegetationspleje.

Vandløb (VLB) Naturlige og kunstige åbne vandløb med en bundbredde over 2 m. På terrænet er det kun det åbne forløb af Rønnebækken der opfylder dette kategorikrav, og derfor er selvstændigt udlitret. I skovene er de åbne grøfter angivet med blå på kortene. På det åbne terræn er næsten alle grøfter og vandløb rørlagt.

Veje og spor

Bæltekøretøjsspor (BÆL). Stærkt opkørte områder, hvor vegetationen er helt eller delvist bortslidt, samt egentlige, permanente spor til bæltekøretøjer (helt uden vegetation).

Arealkategorien udgør samlet 20 ha, svarende til 5 % af det samlede areal.

Veje (VEJ). Anlagte veje i terrænet, såvel asfalterede som grus, som under normale forhold er passable for hjulkøretøjer, og kun må benyttes af sådanne. Veje må altså ikke benyttes af bæltekøretøjer.

Arealkategorien udgør samlet 14.7 ha.

Øvrige arealer

Kaserne, lejr og garageområde (KLG) . Omfatter Gardehusarkasernen og Kalbyrisanlægget, med omgivende gårdspladser og andre befæstede arealer samt have og parkanlæg. Udgør ialt 21.6 ha, svarende til 5.5 % af det samlede areal.

Skydebaner (SKB) . Omfatter skydebanen i Skyttemarken, som udgør ialt 2 ha.

Depotområder (DEP) Omfatter depotområdet i Fredskov, som udgør ialt 1.1 ha.

Bygninger, haver m.v. (HUS) Kategorien dækker mindre huse med haver på terrænet, som ikke er en del af kasernen eller depoter. På Næstved Øvelsesplads omfatter HUS Fasanbo, Jesperhus, Skovkilde, Regnemagerens Hus, skovfogedboligen i Skytteskov samt huset ved depotet i Fredskov. Arealkategorien udgør samlet 1.4 ha.

Krat (KRT) Træ- og buskbevoksninger, ikke højstammet, og typisk af naturlig oprindelse. En del sammenhængende løvtrækratbevoksninger af denne type har indfundet sig i det åbne terræn, og er derfor blevet registreret og kategoriseret selvstændigt.

Kratarealet udgør samlet 4.7 ha.

Afdrevet skov (UKU) Tre afdrevne arealer i Skytteskov, som endnu ikke er tilplantet. Udgør ialt 3.3 ha.

Anden anvendelse (AAN) Omfatter arealer som ikke falder ind under andre kategorier. På øvelsesterrænet er P-pladsen overfor gardehusarkasernen kategoriseret som AAN, ialt 0.7 ha.

Skovbevoksede arealer

Knap en tredjedel (30 %) af det samlede areal er skovbevokset, ialt 118 ha., plus 3 ha midlertidigt afdrevet areal, ialt 121 ha. I Tabel 2 er vist det skovbevoksede areals fordeling til træarter. Af det samlede skovareal er 26 % nåletræ (især sitka- og rødgran), og 74 % løvtræ (især bøg).

Tabel 2. Det skovbevoksede areals fordeling til træarter 1996.

Kode	Træart	Areal i ha	Driftsklasse	Areal i ha
BØG	bøg	58.8	Bøg	58.8
EG	eg	5.8	Eg	5.8
ASK	ask	10.6		
ÆR	ær o.l.	0.3	Ask og ær	10.9
EL	el	6.2		
BIR	birk	5.3	Andet løv	11.5
SGR	sitkagran	16.9		
RGR	rødgran	10.5	Gran	27.4
NGR	nordmannsgran	1.6	Ædelgran	1.6
ØSF	østrigsk fyr	1.1		
LÆR	lærk	0.8	Andet nål	1.9
Ialt skovbevokset				117.9

Jord- og stendiger

Der findes flere velbevarede diger på øvelsesterrænet.

Fredskoven er omgivet af jorddiger på alle sider bortset fra strækningerne ved Troldemose og depotet. Hertil kommer et stendige langs nordvestlige strækning ud mod sprængnings-området. Skytteskov har jorddiger langs øst- og sydkanten. Desuden langs Beridderhegnet og dets forlængelse syd og øst om skydebanen, og på en mindre strækning langs nordvest til kampvognssporet og herfra stik øst ind i skoven til sydkanten af Kalbyris-anlægget. Der findes

også jorddiger langs det åbne terræns øst- og nordsider ud mod de tilgrænsende landbrugsarealer.

Inde i Skytteskovs afd. 15 ses et jorddige, og i afd. 20 er der et mindre, firkantet areal som er omgivet af et jorddige.

I de store grøfter i de gamle bøgepartier i Skytteskovens afd. 14,15,18,19 og 20 er den ene side bygget op i kampesten. En imponerende konstruktion, som er af gammel dato, og af kulturhistorisk værdi. Stensætningen bør betragtes som et regulært stendige, snarere end en stensat kanal. På kortet er det angivet med almindelig stendigesignatur. Stensætningen, som er på den ene side af grøften i afd. 14 og 15 og på den anden side i afd. 18,19 og 20, angiver skellet mellem Herlufsholm Sogn, Øster-Flakkebjerg Herred, Sorø Amt og Rønnebæk Sogn, Hammer Herred, Præstø Amt. Stensætningen mellem afd. 19 og 20 er der ingen tilsvarende forklaring på.

Levende hegn

På terrænet findes levende hegn flere steder langs vejene, måske som et levn fra tidligere tiders landbrugsdrift.

Langs Gækhøjvej ses således et levende hegn af *Popler* og *Seljerøn*, iblandet *Hvidtjørn* og andre træarter. Langs grusvejen op til jernbanedæmningen, som danner øvelsesterrænets grænse mod syd, er der et tæt, levende hegn bestående af *Hunderose*, *Hylde*, *Hvidtjørn*, *Ask*, *Fuglekirsebær* og *Seljerøn*. Langs terrænets nord- og østside ud mod landbrugsland, syd og vest for Fredsskov, ses også tætte, levende hegn af hovedsageligt *Hvidtjørn*.

Hegnene skaber læ og udgør levesteder for dyr og fugle. De har imidlertid også betydning i øvelsessammenhæng, da de ikke alene benyttes som ledelinier i terrænet, men også til skjul af soldater og køretøjer, hvilket en del af hegnene bærer præg af.

Underjordiske anlæg

Naturgas Sjællands *fordelingsledning med naturgas* er ført igennem Næstved Øvelsesplads. Ledningen er ført igennem Skyttemarken i nord-sydgående retning fra vestkanten af P-pladsen til hjørnet med politiklubhuset og stik syd gennem Langbakke under mortarminibanen. Da det er en fordelings-gasledning er der tale om en stor stålledning, med en diameter på et sted mellem 8 og 45 cm. Normalt for disse er nedgravningsdybden på 1 meter, men Naturgas Sjælland har oplyst, at i øvelsesterrænet er dybden 2 meter, og ledningen kan tåle belastninger svarende til overkørsel med kampvogn. Ved to meters dybde er sikkerheden ved granatsprængninger på mortarminibanen desuden overholdt, da disse max. kan trænge 30-40 cm. ned i jorden. Sikkerhedsafstanden for sprængning af 1 kilo sprængstof er ifølge Naturgas Sjælland 3 meter.

Der er tinglyst et *servitutbælte*, *risikozone* og en *sikkerhedszone* omkring gasledningen. Ifølge dette må der ikke arbejdes i servitutbæltet (5 meter på hver side af ledningen) uden tilladelse fra naturgasselskabet. I risikozonen (fra 5 meter ud til 10 meter ud på hver side af ledningen) skal der af sikkerhedsmæssige grunde indhentes ledningsoplysninger og anmodes om en ledningspåvisning før der må arbejdes. I sikkerhedszonen (fra 10 meter ud til 20 meter ud) må der ikke opføres bygninger til ophold for mennesker, d.v.s. boliger, arbejdsrum, drivhuse o.l.

På øvelsespladsen er der desuden et underjordisk system af *drænledninger* under de åbne arealer, som stammer fra tiden da området blev drevet som landbrugsarealer. Drænledningerne er ikke

blevet vedligeholdt, og er formentlig ofte udsat for skader på grund af marktryk fra bæltekøretøjer. Drænsystemet står, i det omfang det fungerer, i forbindelse med det åbne grøftesystem i skovene, og dræner desuden vådområder i det åbne terræn. Vand-afledningen sker til Rønnebækken.

4.4 Flora

Som det fremgår af forrige afsnit, er følgende naturtyper fremherskende på øvelsespladsen: Overdrev, løv- og nåleskov, moser, søer, krat, eng og vandløb.

Til hver naturtype er knyttet et særligt plantesamfund med de tilhørende karakteristiske plantearter.

I det følgende beskrives de forskellige naturtypers flora, som er registreret på øvelsesterrænet, og deres betydning som botaniske lokaliteter. Derudover beskrives hvordan forsvarets aktiviteter eventuelt påvirker floraen på terrænet.

Vegetationen generelt

Jordbunden på øvelsesterrænet er leret og næringsrig, hvilket afspejler sig i områdets relativt artsrige flora.

Desuden bærer floraen præg af, at området ikke har været omlagt, gødet eller sprøjtet siden 1950'erne. Enkelte steder er kraftigt nedslidte på grund af bæltekøretøjer.

Under Skov- og Naturstyrelsens feltregistrering og korttegningsarbejde i maj og juni måned 1995 blev der foretaget en botanisk registrering af terrænet. Registreringen viste en floraliste på 215 arter. Der blev ikke registreret arter som er på den såkaldt "røde liste" over truede, sårbare eller sjældne plantearter i Danmark, men der blev registreret en del såkaldt "indikatorarter", som er fåtallige på landsplan på grund af biotopernes generelle tilbagegang.

Botaniske oplysninger i litteraturen om terrænet er sparsomme. Der er således kun fundet oplysninger om Kalby Ris Skov og Fredskov, omtalt i Palle Gravesens "Oversigt over botaniske lokaliteter. 1. Sjælland", udgivet af Fredningsstyrelsen i 1979.

Der er ikke fundet botaniske oplysninger om det åbne overdrevsterræn eller vådområderne.

Overdrevenes flora

Overdrevsfloraen er artsrig og bærer som nævnt præg af ikke at have været gødet. Den lerholdige jordbund betyder samtidig, at man ikke finder overdrevsarter som er typisk for det tørre, sandede terræn.

Først og fremmest er de mange forskellige græsarter fremherskende:

Blød Hejre, Enårig Rapgræs, Alm. Kamgræs, Alm. Hundegræs, Fløjlgræs, Alm. Hvene, Alm. Rajgræs, Draphavre, Engrævehale og Engrottehale.

En række blomsterplanter danner bestande sammen med græsvegetationen. Fremherskende arter er:

Aftenpragtstjerne, Agerpadderokke, Agersnerle, Agerstedmoderblomst og Glat Ærenpris,

Agertidsel, Alm Hønsetarm, Alm.Torskemund, Alm. Agermåne, Alm. Bjørneklo, Alm. Knopurt, Alm. Kællingetand, Alm. Merian, Alm. Røllike, Alm. Syre, Bidende Ranunkel, Blød Storkenæb, Cikorie, Eng-Brandbæger, Eng-Gedeskæg, Ferskenpileurt, Flipkrave, Følfod, Glat Dueurt, Græsbladet Fladstjerne, Grå Bynke, Gul Fladbælg, Gul Snerre, Gærdekørvel

Gærdevalmue, Gærdevikke, Gåsemad, Gåsepotentil, Hejrenæb, Horsetidsel, Hulkravet Kodriver, Hundetunge, Hvid Kløver, Hvid Okseøje, Hvid Snerre, Hyrdetaske, Kantet Perikon, Knoldet Brunrod, Korbær, Kornvalmue, Køllevalmue, Lancetbladet Vejbred, Lav Ranunkel, Liden Fugleklo, Liden Skjaller, Liden Storkenæb, Læge-Oksetunge, Lådden Dueurt, Mark-forglemmi-gej, Markrødtop, Prikbladet Perikon, Rejnfan, Rød Kløver, Sildig Hunderose, Skivekammille, Slåen, Smalbladet Vikke, Stor Knopurt, Stor Nælde, Sød Astragal, Tormentil-Potentil, Udstrakt Kløver, Vild Kørvel

Som særlige indikatorarter for naturtypen overdrev blandt de ovenstående, registrerede arter kan nævnes Fløjlgræs, Gul Snerre, Hulkravet Kodriver, Kantet Perikon, Prikbladet Perikon, Stor Knopurt samt Tormentilpotentil.

Der er ingen truede, sårbare eller sjældne arter på landsplan blandt de registrerede planter på overdrevene på Næstved Øvelsестerræn. Som botanisk lokalitet må terrænet dog betegnes som interessant, da den truede naturtype overdrev her findes som et stort, sammenhængende areal på ikke mindre end 180 ha, med en rig og varieret flora. Blandt de mere interessante fund bør nok fremhæves de *meget store bestande af Alm. Merian* mellem Gækhøjvej og Sortemose, de *mange Hulkravede Kodrivere* overalt på det åbne terræn, samt *forekomsten af Liden Skjaller, Mark-Rødtop, Stor Knopurt, Kantet Perikon, Alm. Torskemund, Agermåne og Gul Snerre.*

Forsvarets kørsel på det åbne terræn med bæltekøretøjer vurderes med den nuværende intensitet at være til gavn for overdrevsfloraens opretholdelse, da tilgroning herved standses. I bæltesporene skabes hele tiden nye, eksponerede pletter, hvor de lyskrævende overdrevsplanter kan etablere sig. Forsvarets benyttelse af terrænet fungerer således som en slags naturpleje. Nogle enkelte partier er dog så kraftigt nedslidte af bæltekøretøjer at vegetationen er helt væk. Det gælder f.eks. de mest intensivt benyttede områder omkring Jagel, Stubhøj og sydsiden af Troldemosen.

Overdrevsterrænet vest for Skytteskov benyttes ikke til bæltekørsel, men her plejes vegetationen i form af et årligt høslet omkring midsommer. Høet benyttes til Gardehusar-kasernens heste.

Endelig anvendes et mindre overdrevsareal som hestefold i sommerperioden.

Overdrevenes plejetilstand vurderes således som generelt god.

Skov- og Naturstyrelsen registrering af overdrevsarealerne i sommeren 1995 har efterfølgende vist sig at være overensstemmende med den registrering Storstrøm Amt har foretaget af beskyttede naturtyper i amtet i henhold til Naturbeskyttelsesloven. På Næstved Øvelsesplads har amtet således klassificeret de tilsvarende, åbne arealer som overdrev, og som værende beskyttede i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 3. Det samme gælder terrænets vådområder.

Vådområdernes flora

Vådområderne på terrænet omfatter søer, vandhuller, moser og vandløb. Botanisk set bliver de behandlet under eet, da en stor del af vådbundsfloraen er fælles for disse naturtyper.

Lerjorden på terrænet betyder, at vådområderne er naturligt næringsrige, hvilket afspejler sig i floraen. Floraen i vådområder og langs Rønnebækken er således en typisk overgangsrigkærflora.

I de fugtige lavninger og omkring søer, vandhuller og vandløb i terrænet er der registreret moseplanter som Gul Iris, Bredbladet Dunhammer, Manna-Sødgræs, Tagrør, Rørgræs, Vejbred-Skeblad, Sump-Forglemmigej, Knopsiv, Lysesiv, Blærestar, Stiv Star, Alm. Star, Alm. Sumpstrå, Vandmynte, Sværtevæld, Knæbøjet Rævehale, Vandrøllike, Vandkarse, Kær-Guldkarse, Glat Dueurt, Hjortetrøst, Dyndpadderokke, Sø-Kogleaks, Kærmangeløv, Alm. Milturt, Eng-Kabbeleje, Dusk-Fredløs, Sump-Kællingetand, Trævlekrone, Bredbladet og Smalbladet Mærke, Grenet Pindsvineknop, Kær-svovlrod, Rød Hestehov, Kattehale, Kærtidsel, Kåltidsel, Krybende Læbeløs, Alm. Mjødurt, Bittersød Natskygge, Eng-Nellikerod, Tigger-Ranunkel, Vand-Ærenpris og Tykbladet Ærenpris.

Af egentlige vandplanter er der i nogle af søerne og vandhullerne fundet *Vandrøllike*, *Alm. Vandranunkel* og *Kruset Vandaks*. Det vidner om en god vandkvalitet på disse steder. Det drejer sig om Gæksø, Troldemosen og de lavvandede og periodevis udtørrede søer vest herfor, søen ved Teglbjergsø samt den nyligt stynede ellesump i Fredskov. I Langsø er der tidligere af biolog Kåre Fog gjort fund af vandplanten *Alm. Blærerod*, som også er indikatorart for rent vand.

I Rønnebækken sås grødevækst af Vandstjerne, Grenet Pindsvineknop, Manna-Sødgræs, Vandkarse og Vejbred-Skeblad.

Som særlige *indikatorarter* blandt ovenstående for naturtypen overgangsrigkær kan nævnes *Lysesiv*, *Knopsiv*, *Alm. Mjødurt*, *Lådden Dueurt* og *Eng-Nellikerod*. Indikatorarter for naturtypen skovsumpe, som ses i Nissekær og flere steder i Fredskov, er *Kærmangeløv*, *Stiv Star*, *Gul Iris*, *Kærsvovlrod*, *Hjortetrøst* og *Kåltidsel*. Indikatorarter for rørsump, som udvikles i mere eller mindre permanent vanddækkede, lavvandede områder, er *Tagrør*, *Smal- og Bredbladet Dunhammer*, *Søkogleaks* og *Dyndpadderok*.

Der blev ikke fundet truede, sårbare eller sjældne arter blandt de registrerede plantearter i vådområderne på Næstved Øvelsesplads. Vådbundsfloraen må betegnes som artsrig. Af mere interessante forekomster bør fremhæves en større bestand af *Krybende Læbeløs* ved vildtageren i Sortemosen, *Trævlekrone* i et lille moseområde i sydøsthjørnet, oplysningerne om *Alm. Blærerod* i søen ved Langbakke, samt en meget rig forekomst af *Vandranunkel* og *Vandrøllike* i den nyligt stynede ellesump i Fredskov.

Vådområdernes *plejetilstand* er generelt dårlig, da hovedparten er truet af udtørring og tilgroning. Mosefloraen er således mange steder skygget bort af pilebuske. Det ses især i Sortemosen og Teglbjergsøen. Bedst udviklet mose- og søflora ses i de lysåbne eller større vådområder som Troldmose, Tørvemosen, Langsø, Teglbjergsøen samt Nissekær. Såfremt der ikke gribes ind med plejeforanstaltninger vil den naturlige successions-udvikling i vådområderne betyde, at de med tiden alle vil gro til og tørre ud.

Den *militære aktivitet* i terrænet vurderes til i nogle tilfælde at have en negativ betydning på vådområdernes tilstand. Eksempelsvis er der foregået bæltekørsel ud i nogle af selve vandhullerne, hvorved søbunden er blevet omdannet til opkørt, bar mudderbund hvor den bundfæstede vandplantevegetation er forsvundet. Mosevegetationen omkring søer og vandhuller er i disse tilfælde også blevet negativt påvirket. Det gælder eksempelvis Gæksø, Teglbjergsøen og vådområderne omkring Troldmose. Det forekommer, at bevoksninger omkring vandhuller af og til benyttes som skjul for bæltekøretøjer under øvelser.

Vådområderne på Næstved Øvelsesplads er omfattet af Storstrøms Amts registrering af beskyttede naturtyper.

Skovenes flora

Skytteskov og Fredskov er karakteriseret i kap. 4.2 om "Landskab og Geologi", og kap. 4.3 om "Registrering af arealtyper på terrænet".

I Palle Gravesens "Oversigt over botaniske lokaliteter. 1. Sjælland", udgivet af Fredningsstyrelsen i 1979, gives følgende nærmere botaniske oplysninger om Kalby Ris Skov og Fredskov:

"Fra bøgeskovspartierne kendes bl.a. Solbær, Navr, Vedbend, Kvalkved, Dunet Gedeblad, Hvid, Gul og Blå Anemone, Nyrebladet Ranunkel, Vorterod, Hulrodet og Liden Lærkespore, Lund-Fladstjerne (i underarten glochidosperma), Skarpbladet Fladstjerne, Skov- og Kratviol, Skovvikke, Skovsyre, Bingelurt, Sanikel, Skvalderkål, Liden Vintergrøn, Fladkravet og Hulkravet Kodriver, Krybende Læbeløs, Desmerurt, Bjerg- og Lægeærenpris, Knoldet Brunrod, Guld-nælde, Miliegræs, Lund-Rapgræs, Skovstar, Håret og Mark-Frytle, Alm. Guldstjerne og Tyndakset Gøgeurt."

Skovbundsfloraen er som det fremgår af denne liste meget rig, og består bl.a. af arter som viser, at jordbunden de fleste steder består af næringsrig muldjord.

Under Skov- og Naturstyrelsens feltregistrering i forår og sommer 1995 kunne følgende skovplanter føjes til listen:

Benved, Alm. Gedeblad, Liljekonval (i egeskov ved Nissekær), Bævreasp, Alm. Kohvede, Stinkende Storkenæb, Akseblomstret Star, Skovstilkaks, Skovmærke, Hassel, Burrenerre, Alm. Lungeurt, Avnbøg, Skovburre, Enblomstret Flitteraks, Døvnælde, Fuglekirsebær, Skov-Galtetand, Alm. Hæg, Løgekarse, Majblomst, Feber-Nellikerod, Ribs, Alm. Røn, Skov-angelik, Skovsalat, Svaleurt og Tveskægget Ærenpris.

Af mere interessante fund blandt ovenstående bør fremhæves den fredede orkidé-art *Tyndakset Gøgeurt*. Desværre blev den ikke fundet i 1995, så nærmere oplysninger om voksested er ønskelige, med henblik på beskyttelse. Herudover kan fremhæves fund af den potentielt truede *Blå Anemone*, *Liden Vintergrøn*, *Krybende Læbeløs*, *Hul- og Fladkravet Kodriver*, *Guld-nælde* samt *Liljekonval*. Desuden er skovbrynene i Fredskov med de store, gamle *Avnbøg* og *Navr* bevaringsværdige, samt de naturskovsprægede Ellesumpsbevoksninger af *Rødel* i Nissekær.

Militære øvelsesaktiviteter ses generelt ikke at have betydning i relation til skovfloraen, bortset fra at de gamle skovbryn kan tage skade når bæltekøretøjer benytter dem som skjul. For nærværende er det i skovudkanterne tilladt for brugerne at anvende eksisterende spor fra øvelsesterrænet vinkelret på skovkanten og indtil 20 meter ind i skoven. Iøvrigt er al kørsel med bæltekøretøjer i skovene og på skovvejene forbudt, og gravning er ikke tilladt.

4.5 Fauna

Pattedyr

Næstved Øvelsesplads huser en stor bestand af *Råvildt*. Forårsbestanden i 1995 vurderes til at udgøre ca. 35-40 dyr, hvilket må anses for at være i overkanten af terrænets bæreevne.

I dagtimerne opholder langt hovedparten af råvildtet sig i dækning i skovene, mens fødesøgning sker om natten samt i morgen- og aftentimerne, og fortrinsvis i de åbne områder, herunder de tilgrænsende private landbrugsjorder. Råvildtet har stor tolerancetærskel overfor alle former for motor- og bæltekøretøjer, og øvelser generer det tilsyneladende ikke i nævneværdig grad. Dette kan formentlig tilskrives, at de fleste øvelser finder sted i dagtimerne, hvor dyrene opholder sig i skovområder.

Anderledes forholder det sig med menneskelige aktiviteter - f.eks. soldater eller civile besøgende i terrænet, orienteringsløb m.v. I disse tilfælde reagerer råvildtet med øjeblikkelig flugt, og dyrene søger oftest dækning. Gentagne forstyrrelser opretholder det forøgede stressniveau, hvilket kan føre til udmattelse og forøget risiko for yderligere svækkelse senere p.g.a. infektioner. Perioder hvor råvildtet er særligt følsomt overfor forstyrrelser er i slutningen af drægtighedsperioden (marts-maj) og i yngletiden (juni).

Gardehusarkasernen driver en begrænset jagt på terrænets råvildtbestand, og der foregår vildtpleje. Der er således bl.a. udlagt et mindre antal små vildtagre, ialt 5-6, rundt omkring på terrænet, og der er etableret vildtplantninger.

Af andre pattedyrarter blev der i feltsæsonen 1995 konstateret en pæn bestand af *Harer* på det åbne terræn. Haren er et dyr der hovedsagelig er knyttet til det åbne land, herunder også overdrev, men som i vintermånederne også søger ind i skovene.

Egern blev truffet i Fredskov i maj. Egern er knyttet overvejende til nåleskov, som forekommer i mindre bevoksninger i både Fredskov og Skytteskov.

Ræv er formentlig almindelig på terrænet. Den blev set ved Tørvemosen i maj, samt i Fredskov og i det åbne terræn i juni 1995. Det store overdrevsterræn med de mange frøplanter og -urter er et ideelt levested for mus, som udgør rævens fødegrundlag. Derfor er terrænet også meget gunstigt for ræve. Skovene skaber herudover muligheder for rævegrave.

To arter *Flagermus* blev konstateret: 10-20 *Vandflagermus* sås jage over vandfladen i skovsøen i den sydøstlige del af Fredskov en junaften, og *Dværgflagermus* er formentlig almindelig på terrænet, da den blev set talrigt i skumringen i juni i både Skytteskov og Fredskov. Begge flagermusarter benytter hule træer som gemmesteder, men kan også søge ind på lofter i huse, murrevner og lignende steder. Bevarelse af gamle, hule træer på øvelsesterrænet har derfor betydning for bevarelsen af flagermusbestanden. Specielt for Vandflagermusen er bevarelse af skovsøer selvfølgelig vigtigt.

Pindsvin blev også konstateret på terrænet, nærmere betegnet ved Oleshøj.

Endelig blev der konstateret en ubestemt art af *Spidsmus* ved Tørvemosen.

Fugle

Øvelsesterrænet blev gennemgået nøje i ynglesæsonen 1995 med henblik på en kortlægning af områdets fuglefauna. Der blev konstateret ikke færre end 60 ynglefuglearter, heraf en række mindre almindelige arter som er knyttet til overdrev, vådområder og gammel løvskov.

Der er ikke fundet tilgængelige oplysninger i litteraturen om fuglelivet på øvelsespladsen. Området er f.eks. ikke omtalt i Dansk Ornitologisk Forenings landsdækkende registrering af fuglelokaliteter fra begyndelsen af 1980'erne.

I det følgende gennemgås fuglelivet i henholdsvis overdrevsområderne, vådområder og skovene.

Fuglelivet på overdrevarsarealerne

Blandt åbentlandsarterne, knyttet til ugødede græsarealer, blev der jævnt fordelt i terrænet fundet en stor bestand af ynglende *Engpibere*, ialt 20-22 par. Engpiberen er gået meget stærkt tilbage på landsplan på indlandslokaliteter.

4-6 *Tårnfalke* sås hyppigt søge føde i terrænet, men ynglede tilsyneladende på bygninger i Næstved by og Rønnebæk, hvortil de 2-3 par fløj i fast rutefart med mus. Terrænet har altså stor betydning som fødesøgningsområde for denne fugl. Det samme gælder *Musvåger*. Der yngler 1 par i Skytteskov og 1 i Fredskov, og de åbne overdrevarsarealer benyttes som fourageringsområde. Om vinteren er terrænet også *tilholdssted for andre, overvintrende rovfuglearter*, som f.eks. *Blå Kærhøg* og *Vintermusvåge*.

Agerhønen er gået tilbage på landsplan med over 50 % siden 1960, og er derfor i den danske "rødliste" udpeget som en "særligt hensynskrævende" art. Agerhønen blev fundet på øvelsespladsen med flere par, og der er om vinteren observeret småflokke med op til ialt 30-40 fugle i terrænet. Den samme tilbagegang og klassifikation gælder *Sanglærke*, som var det åbne lands karakterfugl. Bestanden blev vurderet til ca. 25 par. Også *Tornirisk* er klassificeret som en hensynskrævende art. Den er frøæder, og er knyttet til tørre, åbne arealer med mange frøsættende "ukrudtsplanter". Den blev registreret som ynglende på øvelsesterrænet med nogle få par.

På de mere frodige, lavtliggende dele af overdrevarsarealerne blev *Bynkefugl* fundet som ganske talrig ynglefugl med ialt 9 par.

Tornsanger og *Gulspurv* er karakterfugle i det åbne terræn. De er knyttet til steder hvor der er indslag af kratvegetation og høje stauder. Bestanden blev anslået til 30-35 par Tornsangere og ca. 18-20 par Gulspurve. Andre fuglearter som også er knyttet til levende hegn og krat i det åbne land, og registreret som almindeligt forekommende ynglefugle i området er f.eks. *Grøn-irisk*, *Skovspurv*, *Gråkrage*, *Husskade*, *Musvit*, *Blåmejse*, *Løvsanger*, *Solsort*, *Jernspurv*, *Ringdue* og *Fasan*.

Fuglelivet på overdrevarsarealerne forekom ikke at være koncentreret til bestemte, særligt "attraktive" dele, men syntes at være jævnt fordelt.

Fuglelivet i vådområderne

Den ret fåtallige art *Gråstrubet Lappedykker* blev fundet ynglende med 1 par i Troldmosen og to par i Tørvemosen. Rastende *Fiskehejrer* sås i de samme to vådområder, men de yngler ikke på øvelsespladsen. Den sky og arealkrævende art *Grågås* yngler både i Troldmosen og Tørvemosen. I maj 1995 sås 10 grågæs græsse på de våde sjapenge umiddelbart vest for Troldmosen, og i juni sås et par med 5 unger. 4 Grågæs sås i Tørvemosen i maj, og det blev oplyst, at der yngler flere par her. Gæssene er meget afhængige af, at der er arealer med kort græs nær søerne, hvor de kan gå op og græsse - og helst med godt udsyn.

Ynglende *Gråand* blev fundet både i Troldmosen, Tørvemosen, i søen ved verificeringsmasten og i flere af de mindre vandhuller. En bestand på ialt 5-8 par blev anslået. *Grønbenet Rørhøne* blev fundet ynglende med 1 par i henholdsvis Troldmosen og Tørvemosen, og *Blishøne* blev fundet i samme vådområder, samt i Teglbjergmose og i Gæksø, ialt 4-6 par.

Vibe, som er gået stærkt tilbage på landsplan og nu er klassificeret som en "særligt hensynskrævende" art, blev fundet med 1-2 ynglepar. Det ene vest for Troldmosen, og det andet (med unger) ved Teglbjergsøen.

I de mere eller mindre tilgroede vådområder ynglede mere almindelige arter som *Gøg*, *Nattergal*, *Løvsanger* og *Havesanger*. *Kærsanger* blev hørt syngende i Nissekær, og *Rørsanger* i Teglbjergmosen. *Rørspurv* var en sparsom ynglefugl, og blev kun fundet med 3 par: 1 par i et lille vådområde op mod den nordøstlige del af Skytteskov, 1 par i et lille vådområde ved Poulsted nord for Troldemose og 1 par i moseområdet nord for Stubhøj. Den blev underligt nok ikke konstateret i de større vådområder.

Digesvale og *Landsvale* blev ikke fundet som ynglefugle, men sås fouragere efter insekter lavt over vandet i Troldemosen.

Fuglelivet i skovene

I skovene blev der udover en række almindelige skovfugle fundet flere fåtallige ynglefugle, som hovedsageligt er knyttet til gammel eller fugtig løvskov.

De højstammede bøgeskove i Skytteskov og Fredskov er yngleplads for *Musvåge*, et par i hver skov. De fugtige partier i Fredskov er ynglested for den fåtallige *Skovsneppe*. Mindst 2 fugle blev set i juni 1995 flyve parringsspil over skoven. En nyudfløjende unge af *Stor Flagspætte* sås i egeskoven ved Nissekær, og et par med unger blev desuden set i Skytteskov. Spætter er knyttet til gammel løv- og blandskov hvor et antal udgåede træer har fået lov at blive stående.

Sangdrossel findes i fugtig skov med gode sneglebestande. Den blev fundet som ynglefugl i både Skytteskov og Fredskov. *Sumpmejse*, som er indikatorart for gammel og fugtig løvskov, blev kun registreret i Fredskov, hvor den blev set med udflyjende unger tre steder, de to i gamle bryn mod nord og det tredje i Nissekær. *Spætmejse* og *Træløber*, som er indikatorarter for gamle løvbevoksninger med store træer, blev begge registreret. Spætmejsen blev kun set i den gamle bøgebevoksning i Skytteskov ved vandgraven op til skydebanen, mens Træløber blev truffet i begge skove flere steder. *Kærnebider*, som er indikatorart for gammel løv- og blandskov, blev set med unger ved vandgraven i Skytteskov.

Af øvrige, mere almindelige løv- og blandskovsfugle blev truffet *Ringdue*, *Gærdesmutte*, *Jernspurv*, *Rødhals*, *Solsort*, *Havesanger*, *Munk*, *Gransanger*, *Løvsanger*, *Blåmejse*, *Musvit*, *Skovskade* og *Bogfinke*.

Af almindelige skovfugle, knyttet til nåleskov som leve- og ynglested, blev fundet *Fuglekonge*, *Sortmejse* og *Dompap* i nålebevoksningerne i Fredskov og Skytteskov.

Fisk

Fiskefaunaen i søerne er ikke blevet undersøgt i forbindelse med Skov- og Naturstyrelsens gennemgang i 1995, men Gardehusarregimentet har oplyst, at en lokal lystfiskerforening har foretaget en undersøgelse af Troldemosens fiskefauna i sommeren 1995. Her blev der fundet almindelige arter som *Aborre*, *Skalle* og *Rudskalle*. Der foregår iøvrigt ikke lystfiskeri på terrænet.

Krybdyr og Padder

Snog blev ikke registreret i 1995, men Gardehusarregimentet oplyser, at der jævnligt ses snoge på kampvognssporene i den sydvestlige del af øvelsesterrænet. Snogen lever hovedsageligt af frøer, og er derfor knyttet til vådområder som levested. De forskellige småmoser og vandhuller skulle derfor være gunstigt terræn for snogen. Det oplystes endvidere, at *Markfirben* hyppigt kunne ses

på skrænterne ved forhindringsbanen. Markfirben holder mest til i tørt, åbent terræn. Desuden er *Stålorm* registreret på terrænet, ifølge biolog Peer Ravn.

Af *padder* blev der registreret en mindre bestand af *Butsnudet Frø* i ellesumpen Nissekær i sydkanten af Fredskov. *Grøn Frø* blev hørt og set i de helt lyseksonerede sjapvandsøer vest for Troidemosen, samt i Gæksø. En stor bestand blev desuden fundet i både Nissekær, skovsøen i Fredskov, samt i flere andre, mindre vådområder i Fredskov.

Gardehusarregimentet oplyser desuden, at der ses frøer i Sortemosen, uden nærmere artsangivelse.

Der er indenfor de senere år af biolog Peer Ravn konstateret en stor bestand af *Springfrø* på terrænet, samt en pæn bestand af *Spidssnudet Frø* i Nissekær. Peer Ravn oplyser desuden, at der er konstateret *Stor Vandsalamander* i flere vandhuller, bl.a. i et hul ved Sprængningslunden.

Skrubtudse blev i 1995 hørt i et lille, lysåbent vandhul umiddelbart øst for Gækhøjvejs sydende.

Lille Vandsalamander blev også registreret i et vandhul på terrænet i 1995.

Mere systematiske undersøgelser af krybdyr- og paddefaunaen på terrænet har ikke kunnet fremskaffes. Samlet giver ovennævnte dog en registreret forekomst af ikke mindre end 3 krybdyrarter samt 7 paddearter. *Stor Vandsalamander* er på EF-habitatdirektivets bilag 1 over truede arter i Europa. Næstved Øvelsesplads er derfor en lokalitet af betydning for krybdyr og padder.

Øvrige fauna

Der blev registreret følgende 12 arter af dagsommerfugle på terrænet i maj-juni 1995:

Stor Bredpande: Almindelig på det åbne overdrevsterræn.

Stor Kålsommerfugl: En enkelt truffet i juni i Skytteskov.

Lille Kålsommerfugl: Flere set på terrænet.

Grønåret Kålsommerfugl: En enkelt set i maj.

Nældens Takvinge: Meget talrig overalt, også larver set i juni på nælde.

Dagpåfugleøje: Almindeligt forekommende.

Nældesommerfugl: En enkelt truffet i juni ved Rønnebækken langs terrænets sydgrænse.

Okkergul Randøje: Talrig overalt i det åbne terræn på overdrevsvegetationen.

Lille Ildfugl: En enkelt set i maj i det åbne terræn.

Almindelig Blåfugl: Almindeligt forekommende i juni i det åbne terræn.

Is-Blåfugl: Enkelte truffet i juni i den sydlige del af terrænet i fugtige partier i åbent land.

Randøjen, Ildfuglen og Blåfuglene er indikatorarter for overdrev, og er alle gået tilbage i det danske landskab.

Nældesommerfuglen er tilknyttet lysåbne skovpartier, og er en sydøstlig art under indvandring. Den er derfor karakteristisk for denne landsdel.

Af andre insekter blev sommerfuglen *Sømplet* set langs en skovvej i Skytteskov i maj, og målerarten *Hvidvingemåler* truffet hyppigt på overdrevsterrænet, sammen med et antal andre, ubestemte målerarter.

Flere *guldsmearter af Libeltypen* blev iagttaget over fugtige områder.

Af andre invertebrater på terrænet blev fundet en pæn bestand af *Vinbjergsnegl*, Europas største landsnegl. Ifølge biolog Peer Ravn er der endvidere af en tidligere ansat ved Gardehusarkasernen fundet det sjældne krebsdyr *Fereje*, som er knyttet til temporære vandhuller. Fereje blev fundet i Sortemosen.

4.6 Fortidsminder

Der blev ved Skov- og Naturstyrelsens besigtigelser i april 1996 fundet 2 fredede fortidsminder i Skytteskov: En gravhøj i afd. 14 og en stor højning - megalittomt (stor stenaldergrav) - i afd. 20. Begge fortidsminder er angivet på grundkortet. Der henvises iøvrigt til Bilag 5 om fortidsminder. I bilaget findes en tilladelse til fortsat ridning op over gravhøjen, de betingelser der er knyttet dertil og de anbefalinger Skov- og Naturstyrelsen iøvrigt har til omgang med fortidsminder.

4.7 Sammenfatning af de natur- og kulturhistoriske værdier

Generelt kan siges at Næstved Øvelsesplads naturmæssigt set er værdifuldt, alene ved at rumme et 180 ha stort sammenhængende overdrevsområde, som ikke har været gødet eller sprøjtet gennem en lang årrække. Overdrevsarealer af en sådan karakter og størrelse er ved at være et absolut særsyn i det danske landskab. Hertil kommer, at terrænet rummer mange små, bevaringsværdige vandhuller samt gamle løvskovspartier med et højt naturindhold.

Øvelsesterrænet har desuden en rig og varieret flora og fauna. Der blev ikke konstateret truede, sårbare eller sjældne arter på landsplan, men en række mindre almindelige samt såkaldt "hensynskrævende" arter på terrænet.

Specielt hvad angår sommerfugle-, krybdyr- og paddefaunaen har det militære øvelsesterræn i sig selv stor betydning som levested, men har også betydning som et område hvorfra der kan ske spredning af disse dyregrupper til småbiotoper i det omgivende, åbne landbrugsland. Det samme forhold gælder iøvrigt også for en række andre militære øvelsesterræner i Danmark

Stor Vandsalamander er ikke truet i Danmark, men på europæisk plan. Den er således opført på EF-habitatdirektivets liste 1 over truede arter, og Næstved Øvelsesplads er derfor af betydning i denne sammenhæng.

Artsrigdommen i overdrevsfloraen og -faunaen forekom ikke at være koncentreret til bestemte, særligt attraktive dele, men synes at være jævnt fordelt. Blandt de mere interessante florafund bør dog nok fremhæves de meget store bestande af Alm. Merian mellem Gækhøjvej og Sortemose. For sommerfuglearter tilknyttet overdrev synes navnlig de sydlige dele at være vigtige.

Vådområderne på terrænet er meget vigtige på grund af deres særlige betydning som levesteder habitater for plante- og dyrelivet. De tre store vådområder Troidemose, Nissekær og Tørvemose er de vigtigste, men også skovsøen og ellesumpen i Fredskov, sammen med alle de mindre søer, vandhuller og mosepartier i det åbne terræn og i skovene er værdifulde. Mange af de mindre vådområder er truet af udtørring og tilgroning.

De væsentligste naturværdier i de to skove knytter sig til brynene, de fugtige dele og til de gamle løvskovspartier. Navnlig Fredskov har et højt naturindhold, på grund af dens mange vandløb og fugtige områder. Fredskov har generelt et stærkt naturskopspræg i yderkanterne, specielt i det sydvestlige hjørne ud mod Tørvemosen.

Den naturmæssigt set mest interessante dele af Skytteskov udgøres af den gamle bøgebevoksning i sydvest.

De kulturhistoriske interesser på øvelsesterrænet er især knyttet til de to registrerede, fredede fortidsminder, samt til de gamle jord- og stendiger, hvoraf et repræsenterer det gamle amtsskel mellem Præstø og Sorø amter.

5 Forsvarets nuværende benyttelse af øvelsespladsen

5.1 Brugsplanen af 1995

I foråret 1995 nedsatte chefen for Gardehusarregimentet en arbejdsgruppe med den opgave at udarbejde en brugsplan for Gardehusarregimentets kampvogns- og øvelsesplads, der tilgodeser de forskellige enhedstyper og materielsystemer.

Baggrunden herfor var, at Næstved Øvelsesplads over en længere årrække i nogen grad har været nedslidt og trænger til en reovering. Det var endvidere erkendt, at behovet for uddannelsesfaciliteter var steget som følge af mangel på ressourcer, nye materielanskaffelser og ændrede uddannelseskraav.

Arbejdsgruppens mål var at skabe optimale forudsætninger for uddannelsen ved Stående Styrke og Anden Fredstyrke under hensyntagen til uddannelsesbehovene, terrænets muligheder, den ændrede materielsammensætning (indførelse af kampvogn LEOPARD og Maskinkanon M/92) samt ønsket om at begrænse miljøpåvirkningerne.

Brugsplanen skulle endvidere fremsætte forslag til en reoveringsplan, som skulle indgå i udarbejdelsen af nærværende drifts- og plejeplan.

Arbejdsgruppens brugsplan lå klar i august 1995.

Brugsplanen danner grundlag for nærværende beskrivelse af forsvarets nuværende brug og pleje af terrænet, samt for de fremtidige behov.

5.2 Overordnede principper for øvelsespladsens benyttelse

Næstved Øvelsesplads anvendes dels af de i Næstved Garnison hjemmehørende afdelinger, dels Flyvevåbnets enheder og Hjemmeværnets enheder i Hjemmeværnsregion V og dels et antal militære enheder fra øvrige militære etablissemeter på Sjælland. Arealet anvendes til øvelser for både panserkøretøjer og infanteri. Området rummer endvidere en række faciliteter i form af skydebaner, bjærgningsområde, minimorterbane, sprængningsområde, grave-arbejdsområde, branddemonstrationsplads, sprængningsprofilplads og bivuakområde.

Der kan gennemføres øvelser i til og med underafdelingsrammen (d.v.s. eskadron-/kompagnistørrelse) på øvelsespladsen.

Terræntildeling til øvelser forestås af Gardehusarregimentet. I behandling af indkomne ønsker har regimentet opstillet følgende retningsgivende prioritering: Der gives første prioritet til uddannelse ved mønstrede enheder - primært lokale enheder. Anden prioritet gives til enhedsuddannelse ved lokale enheder. Tredje prioritet gives til anden uddannelse ved lokalt

garnisonerede enheder. Fjerde prioritet gives til uddannelse ved enheder af andre værn, og sidste prioritet gives til ikke- militære aktiviteter.

5.3 Hittidig opdeling af øvelsespladsen i sektorer, og restriktioner for benyttelsen af de enkelte sektorer

Da den militære brugsværdi af øvelsespladsen er stærkt afhængig af områdets naturmæssige bæreevne, samt den omstændighed at forsvaret ikke er ejere men kun lejere af skovområderne, er terrænets brugere pålagt visse restriktioner.

For at tilgodese en rationel udnyttelse af terrænet har Gardehusarregimentet hidtil i sine bestemmelser for anvendelse af Næstved Øvelsesplads opdelt denne i sektorer (se bilag 6) og fastlagt restriktioner for hvert sektorområde. Denne sektorinddeling med bestemmelser danner grundlaget for brugernes øvelsesplanlægning.

De p.t. pålagte restriktioner fremgår af de følgende to afsnit. Der er skelnet mellem opdeling og restriktioner for henholdsvis *lejede arealer* og *forsvarets egne arealer*.

Lejede arealer

De lejede arealer omfatter sektorerne Ø 6 - Ø 13 samt B (se bilag 6).

For de lejede skovarealer, som omfatter den sydligste del af Kalbyrisskoven (Djævlekrogen), Skytteskov og Fredskov, gælder, at de er fuldt bevokset med skov og belagt med fredskovpligt. Af de mellem ejere og Gardehusarregimentet indgåede kontrakter fremgår, at arealet i uindskrænket omfang kan anvendes som øvelsesplads for forsvarets enheder. De indgåede kontrakter er uopsigelige fra ejeres side indtil foreløbig år 2025.

Kontraktlige restriktioner for de lejede skovarealer i sektor Ø 6 - Ø 13 og B

Af de indgåede kontrakter med henholdsvis Herlufsholm Gods og Skole og Rønnebæksholm Gods fremgår, at regimentets aktiviteter er underlagt følgende restriktioner:

- Der skal udvises hensyn overfor skovens bevoksninger, og de af hensyn til skovdriften bestående anlæg, såsom hegn, grøfter, broer og veje m.m.
- Forsvaret er berettiget til at anlægge nye veje og opføre bygninger eller udføre andre anlægsarbejder, såfremt anvendelsen som øvelsesplads for de militære enheder måtte nødvendiggøre dette. Forsvaret skal dog underrette ejer før projektering og etablering finder sted.
- Vedligeholdelse af de af forsvaret opførte anlæg påhviler forsvaret, ligesom forsvaret er ansvarlig for at veje og spor holdes farbare.
- Brug af åben ild er forbudt

Udover ovennævnte kontraktlige restriktioner har regimentet yderligere pålagt følgende sektorer /områder særlige begrænsninger:

Yderligere restriktioner for skovarealerne sektor Ø 6 - Ø 13 samt B

- Færdsel med bæltekøretøjer er ikke tilladt i sektorerne.
- I skovudkanterne er det tilladt at anvende eksisterende spor fra øvelsesterrænet vinkelret på skovkanten og indtil 20 meter ind i skoven.
- Al kørsel med bæltekøretøjer på skovvejene er forbudt.

- Sektor B bruges primært til bivuakeringsområde
- Faste opstillede latriner og spande skal benyttes i sektor B
- Gravning er ikke tilladt, ej heller til bivuakering i sektor B
- Der må ikke sankes brænde, grene m.m., ligesom der ikke må tages sløringsmaterialer fra træer m.m.
- Skovdiget i vestkanten af sektor Ø 11 og sektor B må ikke passeres med bæltekøretøjer.
- Enhver form for beskadigelse af træer, herunder islåning af søm er forbudt.
- Oprydning skal finde sted ved brugende enheds foranstaltning.

Forsvarets egne arealer

Regimentet har af hensyn til øvelsespladsen følgende restriktioner for egne arealer:

Restriktioner for sektor Ø 1 - Ø 5 (Skyttemarken)

- Terrænet må fortrinsvis benyttes til grunduddannelse og lettere øvelsesvirksomhed.
- Færdsel med bæltekøretøjer er forbudt med undtagelse af PMV-kørsel til morterbane og maskinkanonbane.
- Gravning er forbudt.
- Volteridning er forbudt på springbanen, men er i øvrigt tilladt i sektor Ø 1 og i sektorerne Ø 3 - Ø 5.
- Kørsel med hjulkøretøjer er tilladt, bortset fra perioder med høhøst og meget blød bund f.eks. i og efter perioder med megen nedbør eller tøbrud.
- I sektor Ø 4 må der - af hensyn til drænsystemet - kun ske færdsel med lette hjulkøretøjer.
- Sektor Ø 2 må kun anvendes som boldbane.
- Vådområdet syd for Langbakke skal friholdes for al kørsel.

Restriktioner for sektor Ø 14 - Ø 17 (vejen langs terrænets sydgrænse)

- Al færdsel med bæltekøretøjer er forbudt.

Restriktioner for sektor K 1 - K 10 (åbne, centrale terræn)

- I sektorerne K 1 og K 2 i en trekant omkring udmundingen af Gækhøjvej på den offentlige vej til Holme Olstrup må kørsel og øvelse samt gravning kun finde sted, når taktiske hensyn kræver det.
- Efter endt øvelse skal alle gravede huller m.m. tilkastes, ligesom almindelig oprydning skal foretages.
- Færdsel med bæltekøretøjer til/fra sektorerne K 1 - K 10 skal ske gennem Panseranlægget i Kalbyris eller ad Gækhøjvej henholdsvis fra nord eller syd.
- I K1 - K10 er stærkt sumpede arealer afmærket med spanske ryttere eller pæle, alle afmærket i toppen med gul/hvid farve. Det drejer sig om Troldepose og Nissekær, og et vådområde i nordenden af K2. De er impassable, og skal derfor friholdes for al kørsel.

Sprængninger

Ved den almindelige sprængningsuddannelse må der gennemføres sprængninger med ladninger med samlet ladningsværdi op til 600 gram. Disse sprængninger må gennemføres i den nuværende sektor K 4. Sprængninger i jern og i sten samt sprængning af ladninger over 600 gram må ikke finde sted på øvelsespladsen.

Regimentets sammenfatning af sektorinddeling og restriktioner

Såvel kontraktlige som de af regimentet pålagte yderligere restriktioner er nødvendige i et vist omfang for at sikre terrænet mod for stor nedslidning. Disse indskrænkninger er på kort sigt bedømt som værende hæmmende for den uddannelsesmæssige aktivitet, men da de tilsigter en bevarelse af terrænet også for kommende brugere, ses behovet for sådanne at være tilstede.

Såvel inddelingen af terrænet i sektorer som nogle af de selvpålagte restriktioner må dog konstateres som værende utidssvarende. Arbejdsgruppen finder derfor, at der er behov for revision af såvel sektoropdeling som restriktioner. I kapitel 9 om "forsvarets fremtidige behov og ønsker for benyttelse af terrænet" gennemgås disse anbefalinger.

5.4 Beskrivelse af uddannelses- og øvelsesfaciliteter

Omfanget af eksisterende uddannelses- og øvelsesfaciliteter tilgodeser kun i begrænset omfang de uddannende enheders behov for hjælpemidler til gennemførelse af den af foresatte myndigheder fastlagte uddannelse. Årsagen hertil skal findes i, at øvelsesterrænet for en stor del er nedslidt, som følge af flere års manglende renovering og vedligeholdelse, dels at faciliteter ikke på samme måde som enheder, uddannelseskraft og materiellet har undergået en udvikling.

I det følgende beskrives de eksisterende uddannelses- og øvelsesfaciliteter.

Skydebaner

På Kalby Ris skydebaneanlægget forefindes følgende fem skydebaner:

Bane A er en 200 meter traditionel langdistancebane med 10 skiveanlæg i dobbelthejs.

Bane B er en miniaturepansermålsbane med pansermålssimulator M/77, samt mulighed for opstilling af faste skiver i målområdet.

Bane C1 er en 30 meter pistolbane med mulighed for opsætning af indtil 10 skiver i fast opstilling ved endevolden.

Bane C2 er en 25 meter kortdistancebane til opstilling af indtil 10 skiver i elektrisk duellanlæg.

Bane D er en kortdistancebane med mulighed for opsætning af 2 skiver i fast opstilling ved endevolden.

Minimorterbane

Regimentet har etableret en morterminibane i den nuværende sektor Ø5. Banen er etableret med et antal kulisser i faste opstillinger. Der er indmålt fire stillingsområder i den sydvestlige kant af øvelsespladsen. Disse stillinger er afmærket med hvide pæle.

Bjærgningsområde

Området er placeret mellem Troidemosen og Jagelvej, i sektor K4. Her er placeret et udrangeret bæltekøretøj, som kan anvendes til formålet.

Sprængningsområde

Der er etableret et sprængningsområde til uddannelse i sprængninger indtil 600 gram i den mellemste del af sektor K 4.

Graveområde

Af hensyn til de lagte dræn på regimentets øvelsesplads er sektorerne K1 og K2 udlagt som primære graveområder.

Branddemonstrationsplads

Branddemonstrationspladsen er beliggende i den sydlige del af sektor Ø5.

Sprængningsprofilområde

Der er opbygget et uddannelsesområde med diverse profiler umiddelbart syd for skydebane A.

Verifikationsmast

I K 6 er der opstillet en verifikationsmast i østkanten af Teglbjergmose.

Bivuakområde

Den nuværende sektor B anvendes som bivuakeringsområde. Der er etableret en kronedåse i umiddelbar tilknytning til sektoren.

Vand forefindes i begrænset omfang ved Fredskov-anlægget, hvor også toiletbygning forefindes. Der er i tilknytning til sektoren opstillet to latrinskure, som dog ikke anvendes i nævneværdigt omfang.

Steeplechase-banen

Regimentet har over en årrække etableret en fast opstillet steeplechase bane med et antal faste spring. Denne bane har indtil 1994 været i kraftig forfald, men er nu under totalrenovering. Banen omfatter primært sektorerne Ø1, Ø3 og Ø5, men enkelte af banens elementer er fortsat at finde i Skytteskoven.

Hundetræningsbane

Som følge af politiets behov for at træne hunde er Næstved Politihundeforening meddelt tilladelse til at indrette en træningsbane i sektor Ø5. Herudover er der opstillet et klubhus..

Anlagte spor for bæltekøretøjer

Som en del af planlægningen for brugen af kampvognsterrænet (sektorerne K) er der anlagt et antal spor med varierende grad af vedligeholdelse.

Flugtskydebane

Som følge af nedlæggelsen af flugtskydebanerne på Ydernæs i 1979 søgte foreningerne som benyttede den daværende bane om tilladelse til at anlægge en bane på øvelsespladsen. Ansøgningen blev imødekommet, og er nu beliggende i sektor K 10 i terrænets sydøstlige hjørne. Den omfatter et anlæg til skeetskydning. Banens fareområde har en udstrækning på ca. 275 m når der skydes. Banens begrænsninger er afmærket med pæle/"spanske ryttere".

Regimentet har i 1995 indgået en ny kontrakt med skytteforeningerne.

1000 meter ridespor

Regimentet har over en årrække etableret et 1000 meter langt ridespor i sektor Ø 5, i terrænet sydvestlige del. Banen er i nogen grad sammenfaldende med Politihundeforeningens træningsfaciliteter.

6 Den nuværende pleje og drift af terrænet

6.1 Gardehusarregimentets drift og pleje af terrænet. Retningslinier og ressourcer

Retningslinier

Gardehusarkasernen er med tilhørende øvelsesplads direkte underlagt Hærens Operative Kommando. Kommandanten på Gardehusarkasernen er således overfor chefen for Hærens Operative Kommando ansvarlig for terrænets forvaltning i enhver henseende.

Regimentet har et hovedansvar for forvaltningen af areal- og naturressourcerne. Det er regimentets hovedsigte at tilvejebringe en så alsidig anvendelse af øvelsespladsen som overhovedet muligt. På denne baggrund har regimentet opstillet følgende retningslinier for beskyttelsen af naturtyper, flora og fauna på terrænet. De vurderes ikke at være hindrende for gennemførelsen af regimentets nuværende uddannelsesaktiviteter:

1. Ved tilrettelæggelse og gennemførelsen af uddannelsen tages der i mulig udstrækning hensyn til såvel flora som fauna.
2. Nuværende gode vilkår for vildtet søges som minimum fastholdt og i muligt omfang forbedret.
3. Genopretning af vådområder tillægges vægt.
4. Ved placering af anlæg m.m. af permanent karakter, samt ved placering af kørespor m.m., respekteres særligt beskyttede naturtyper (søer, vandhuller, grøfter og vandløb), gærder og jorddiger, sø- og åbeskyttelseslinien samt skovbyggelinien.
5. Der tages hensyn til bevaringsværdige objekter og fredninger, herunder diger og gærder. De tilfælde, hvor bevaringsværdige objekter m.v. grundet militær aktivitet eller anden aktivitet er bortgravet eller beskadiget reetableres disse. De eksisterendegennembrydninger af digerne analyseres med hensyn til behov for gennemførelse af øvelsesvirksomhed. Ikke anvendte gennembrydninger reetableres.
6. Ved gennemførelse af aktiviteter på øvelsesarealerne tilsikres det i muligt omfang at der ikke forurenes med ammunition, plastic, olieprodukter og andre ikke-forgængelige materialer .
7. Af hensyn til dyrevildt og offentligheden fjernes pigtrådshegn, spanske ryttere m.v. efter brug.
8. Offentligheden har, uden for forsvarets daglig tjeneste samt i perioder hvor der ikke måtte finde øvrige aktiviteter sted på øvelsesarealerne, i begrænset omfang mulighed for at færdes på dele af det etablerede vejnet på øvelsespladsen.

Terrænvedligeholdelse

Forvaltningen af Næstved Øvelsesplads forestås af kaserne-elementet.

Terrænvedligeholdelsen omfatter typisk

- Reparation og vedligeholdelse af veje og spor.

- Vedligeholdelse af grøfter.
- Reparation af markskader.
- Reparation og pleje af hegn og bevoksningsremiser.
- Vedligeholdelse af skydeanlæg.
- Vedligeholdelse af kulisser.
- Høslet til hestefoder.

Som hovedregel påhviler det hver enkelt øvelsesbruger at efterlade terrænet eller terrænelementerne i sober, intakt og funktionel stand. Dette indebærer bl.a. at gravearbejder skal sløjfes, veje rengøres, uddannelsesmaterialer inddrages og afmærkningsmateriel (minestrimler m.m.) skal fjernes. Forvoldte skader skal søges afhjulpet. Såfremt den direkte bruger ikke umiddelbart kan løse opgaverne skal disse søges løst inden for egen enhed. Hvis brugeren undtagelsesvis ikke selv kan løse opgaverne, fordi man ikke råder over det nødvendige materiel, materialer m.m. skal der meldes til Kaserneelementet eller uddannelsessektionen.

Den egentlige skovdrift i de lejede skovarealer Fredskov, Skytteskov samt en del af Kalby Ris Skov forestås af henholdsvis Rønnebæksholm Gods og Herlufsholm Gods og Skole.

I henhold til en kendelse er det Næstved Kommune som vedligeholder Rønnebækkens strækning på øvelsespladsen. Vandløbsvedligeholdelsen består i, at de åbne strækninger bliver grødeskåret med le to gange om året: Første runde i perioden 15/6 til 15/7, og anden runde fra 15/8 til 15/10.

Kommunen har indført en særlig miljøvenlig vedligeholdelsespraksis på hele Rønnebækkens forløb, som led i en større genopretningsplan for vandløbet.

Ressourcer

Der er ikke afsat en formaliseret stilling eller fast personel til at forestå og udføre vedligeholdelsen af øvelsespladsen. Terrænvedligeholdelse foranstalles for indeværende af regimentets jagtofficer. Udførende personel stilles til rådighed af Kasernemesteren efter behov.

Til vedligeholdelsen af øvelsespladsen råder regimentet over en traktor med tilbehør (harve, tofuret plov, glæsslåmaskine, kost) samt en hydrema.

Gardehusarregimentet udarbejder årligt et budgetforslag til Hærens Operative Kommando indeholdende behov for vedligeholdelse af blandt andet øvelsespladsen og skydebanefaciliteterne.

7 Den nuværende rekreative udnyttelse af terrænet

Offentligheden har adgang til at færdes på anviste stier og veje på Næstved øvelsesplads når der ikke afholdes øvelser. Publikum skal respektere færdselsreglerne, som er opsat sammen med et kort over terrænet på tavler ved alle indfaldsveje til øvelsespladsen. Endvidere kan færdselsreglerne udleveres sammen med kortet ved henvendelse til regimentets Kasernelement.

Der udarbejdes månedlige terrænøvelseslister for øvelsespladsen. Publikum kan ved henvendelse til kasernen således orientere sig om adgangsmulighederne.

Følgende generelle færdselsregler gælder for Gardehusarregimentets arealer:

- 1. Reglerne i Naturbeskyttelsesloven og Miljøministeriets bekendtgørelser om offentlighedens adgang til skove m.m. skal overholdes.
Nærværende regelsæt er udelukkende udarbejdet med henblik på at lempe almenhedens muligheder for at færdes på de militære øvelsesarealer.*
- 2. Færdsel sker på eget ansvar og er kun tilladt på hverdage uden for tidsrummet 0700-1500, i weekends og på helligdage, samt på tidspunkter hvor der ikke gennemføres militære aktiviteter.*
- 3. Færdsel er kun tilladt til fods eller på cykel på de af Gardehusarregimentet anviste stier og veje, og som er markeret med rødt på kortet.
Færdsel iøvrigt - uden regimentets tilladelse - er **forbudt**.
Færdsel med knallerter og øvrige motorkøretøjer er **forbudt**.*
- 4. Gardehusarregimentet forbeholder sig ret til midlertidige begrænsninger af adgangsretten, f.eks. i tilfælde af øvelse, udlån af terrænet til foreninger, jagt m.m.*
- 5. Hunde må færdes frit på det med **sort** skraverede område på kortet under forudsætning, at disse er under fuld kontrol.
På de på terrænkortet med rødt markerede ruter **skal** hunde føres i snor.
Ved møde med ryttere m.m. skal hunde øjeblikkeligt kobles!*
- 6. Civile personer er forpligtet til at følge anvisninger, som gives af regimentets personel. Civile personer er forpligtet til øjeblikkeligt at stoppe op, når de ved tegngivning anmodes herom.*
- 7. Gardehusarregimentet forbeholder sig ret til erstatning for skade opstået som følge af færdsel i strid med ovenstående regler.*

Udover ovenstående generelle adgangsregler kan foreninger efter aftale med Gardehusarregimentet få adgang til afholdelse af udflugter og andre arrangementer, når der ikke foregår militære aktiviteter.

Den generelle regel er, at foreninger der har kontingentpligt skal betale en beskeden afgift for brug af terrænet, mens dette ikke gælder børnehaver, naturvejlederture, SSP-arrangementer og lignende.

Af foreninger, som er faste brugere af øvelsespladsen til arrangementer, kan nævnes Dansk Orienteringsforbund, Næstved Politihundeforening og en lokal skytteforening. Næstved Politihundeforening har et fast træningsområde i den vestlige del af Skyttemarken, hvor der også

er opstillet et klubhus. Skytteforeningen har en fast etableret skeetskydningsbane i det sydøstlige hjørne af terrænet, med tilhørende klubhus.

I det nordvestlige hjørne af Skyttemarken nær hovedindgangen er der udlagt et græsareal, som kan benyttes af lokalområdet beboere til hundeluftning.

8 Lovmæssige eller servitutmæssige brugsbegrænsninger af øvelsespladsen

8.1 Generel lovpraksis for forsvarets arealer

I princippet gælder de samme regler for benyttelse af forsvarets arealer som for alle andre, arealer. Ved at øvelsespladsen er udlagt som øvelsesområde for forsvaret, ligger der imidlertid en accept af forsvarets brug af arealet, og dermed af, at forsvaret skal have den fornødne frihed til gennemførelse af den nødvendige uddannelse af det danske forsvar.

Det er således Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at der er en generelt mere lempelig administration af lovbestemmelserne når det gælder militære aktiviteter. Hvad angår aktiviteter af ikke militær art administreres bestemmelserne imidlertid som uden for terrænerne.

I det følgende omtales de væsentligste overordnede bestemmelser for terrænets benyttelse.

8.2 Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser omfatter dels en række naturtyper (§§ 3-4), dels nogle markante landskabslementer (§§ 15-19).

Beskyttede naturtyper.

Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 indeholder bestemmelser om en generel beskyttelsesordning for naturtyperne sø, mose, eng, overdrev, hede, strandenge og strandsumpe over en vis mindstestørrelse, samt for sten- og jorddiger.

Amtsrådet kan dispensere fra bestemmelserne vedrørende beskyttede naturtyper.

I medfør af lovens §§ 5-6 er der udstedt bekendtgørelse nr. 572 af 26. juni 1992 om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger m.v. (naturtypebekendtgørelsen), der fastlægger den nærmere afgrænsning af de beskyttede naturtyper samt fastsætter de nærmere regler for amtsrådenes administration af ordningen.

I det følgende gives en kort beskrivelse af, hvilke restriktioner der gælder for de forskellige beskyttede naturtyper der forefindes på Næstved Øvelsesplads. Der henvises iøvrigt til siderne 20-53 i Skov- og Naturstyrelsens vejledning fra 1993 om naturbeskyttelsesloven.

Søer og vandløb. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb som er udpeget som beskyttede efter loven. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Søer, der mindre end 100 m², er i overensstemmelse med de hidtidige principper beskyttede, når de ligger i en af de beskyttede naturtyper, hvis det samlede område er på 2500 m² og derover. Søen vil her være beskyttet som en integreret del af området. Derudover er søer under 100 m² beskyttede, når de indgår som en del af et beskyttet vandløb.

Søer er på vedlagte terrængrundkort bagest i planen (bilag 1) vist som SØ. Beskyttede vandløbsstrækninger er Rønnebækken, som også er vist på kortet.

Moser o.lign., ferske enge og overdrev. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af moser og lignende samt ferske enge og overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med søer er større end 2500 m² i sammenhængende areal.

Små biotoper, der er mindre end 2500 m² er i øvrigt omfattet af beskyttelsesordningen, hvis de støder op til eller indgår i arealer med andre beskyttede naturtyper, og det samlede areal er 2500 m² eller derover.

Overdrev, eng og moser o.lign. er på det vedlagte terrænbrugskort vist som h.h.v. ORE, ENG og MOS.

Sten- og jorddiger. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende.

Beskyttelsen omfatter kun sten- og jorddiger, der i Kort- og Matrikelstyrelsens kortværk Danmark (1:25.000) er optegnet på kortbladet for det pågældende område i den senest reviderede udgave forud for den 1. juli 1992. Den generelle beskyttelse af sten- og jorddiger agtes senere afløst af en konkret udpegning af de sten- og jorddiger, der skal være omfattet af beskyttelsesordningen. Det er således ikke givet, at alle de diger, der indtil videre er beskyttede og vist på kortet over Næstved Øvelsesplads på længere sigt fortsat vil være beskyttede.

Fortidsminder. Synlige eller tinglyste fortidsminder er fredet i medfør af naturbeskyttelseslovens §12, som administreres af Skov- og Naturstyrelsens kulturhistoriske kontor.

Der er registreret 2 fredede fortidsminder på Næstved øvelsesplads.

Naturbeskyttelseslovens bestemmelser om beskyttede naturtyper i relation til forsvarets arealer.

Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet nogle generelle retningslinier for administrationen af de generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelseslovens §§ 3-4, set i forhold til forsvarets anvendelse af øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner.

Retningslinierne er gengivet i bilag 7.

Bygge- og beskyttelseslinier.

For en række markante landskabelementer fastsætter lovens §§ 15-19 bygge- og beskyttelseslinier.

Dispensation fra bygge- og beskyttelseslinierne på terrænet gives af amtet, som har udarbejdet et oversigtskort over registrerede bygge- og beskyttelseslinier.

Sø- og åbeskyttelseslinien. Indenfor en afstand af 150 m fra søer med en vandflade på mindst 3 ha og for vandløb, der er registreret med en beskyttelseslinie i henhold til tidligere lovgivning, er der forbud mod at placere bebyggelse (bygninger, skure, campingvogne, master m.v.), foretage ændringer i terrænet, beplantning o.lign. Midlertidige terrænændringer som nedgravning af ledninger kræver ikke dispensation, såfremt terrænet straks reableres til det oprindelige udseende. Vandløb med beskyttelseslinier er vandløb, der 1/9 1983 var offentlige og havde en bundbredde på mindst 2 m. Rønnebækken opfylder dette krav.

Skovbyggelinien. Indenfor en afstand af 300 m fra skove er der normalt forbud mod at placere bebyggelse. Denne bestemmelse gælder dog ikke for nye anlæg til egentlige forsvarsformål der placeres indenfor de naturlige rammer af bestående forsvarsanlæg, d.v.s. indenfor øvelsesterrænet.

Offentlighedens adgang til naturen, i relation til Næstved Øvelsesterræn

Skove er åbne for færdsel til fods og på cykel samt for ophold. Det gælder dog ikke for skovarealer, der er afmærket som militære anlæg. Adgang sker på eget ansvar. Hunde skal føres i snor. I private skov er adgangsmulighederne indskrænket, således at færdsel til fods kun må ske ad stier og anlagte veje og færdsel på cykel kun ad befæstede stier og anlagte veje, og der er kun adgang fra kl. 7 til solnedgang.

Udyrkede arealer er åbne for færdsel til fods og ophold. Hunde skal føres i snor. Til private, udyrkede arealer er der kun adgang fra kl. 7 til solnedgang, og den generelle adgangsbestemmelse gælder ikke for de private arealer, som i deres helhed er forsvarligt hegnede.

I forbindelse med spørgsmålet om offentlighedens adgang til naturen skal der henvises til beretning fra 1974 om forsvarrets arealer, udarbejdet af Forsvarsministeriet og Ministeriet for kulturelle anliggender. Heraf fremgår bl.a., at det er et almindeligt gældende princip, at der som udgangspunkt er forbud mod civil færdsel på militære skydeterræner og øvelsespladser, og at en åbning af forsvarrets arealer i hvert enkelt tilfælde må overvejes nøje.

8.3 Museumsloven

Arkæologiske anlæg (i loven benævnt jordfaste fortidsminder), herunder grave, gravpladser, bopladser, ruiner m.v., som ikke er fredet efter naturbeskyttelsesloven, er beskyttet af museumslovens § 26. Loven omfatter også eventuelle fortidsminder, der endnu ikke er registreret, men som f.eks. kommer til syne ved jordarbejder. Loven administreres af Rigsantikvaren ved Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat, som registrerer fortidsminderne.

Findes der under jordarbejder fortidsminder, som er beskyttet efter museumsloven, skal arbejdet straks standses og fundet anmeldes til Rigsantikvaren. Denne beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte, eller om det eventuelt skal indstilles, indtil der er foretaget en undersøgelse. De kendte fortidsminder er registreret i Nationalmuseets sogneregister med et sognebeskrivelsesnummer ("Sb.nr."). Numrene er fortløbende indenfor de enkelte sogne. De enkelte registrerede lokaliteters nøjagtige udstrækning og beliggenhed er ikke altid kendt. Varetagelse af de

arkæologiske interesser sker i et samarbejde mellem Gardehusarregimentet og Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat.

8.4 Vandløbsloven

Vandløbsloven omfatter alle vandløb, grøfter, kanaler, rørledninger og dræn samt søer, damme og andre lignende indvande.

Loven regulerer en række forhold vedrørende vandløb, heriblandt vandløbenes almindelige benyttelse, vedligeholdelse, restaurering og regulering samt anlæg af nye vandløb og etablering af udpumpningsanlæg, broer, opstemningsanlæg m.m.

Vandløb inddeles administrativt i offentlige og private vandløb. De offentlige vandløb er endvidere inddelt i amtsvandløb og kommunevandløb. Amtet er vandløbsmyndighed for amtsvandløb mens kommunen er vandløbsmyndighed for kommune- og private vandløb.

For offentlige vandløb udarbejder vandløbsmyndigheden et regulativ, som indeholder bestemmelser om vandløbets skikkelse eller vandføringsevne, vedligeholdelse og restaureringsforanstaltninger samt øvrige forhold ved vandløbet.

For private vandløb kan der fastsættes bestemmelser om vandløbets vedligeholdelse.

Langs naturlige eller i regionplanen højt målsatte vandløb (såvel offentlige som private) og søer er der i medfør af et tillæg til vandløbslovens §69 udlagt beskyttelsesbræmmer i 2m's bredde. Indenfor bræmmen er der forbud mod dyrkning, jordbehandling m.v.

Herudover gælder en række generelle bestemmelser for alle vandløb, uanset om de er offentlige eller private. Udover bestemmelser vedrørende vedligeholdelse, sejlads m.v. gælder således bl.a. at vandløbsmyndigheden skal godkende følgende: Regulering af vandløbets skikkelse, herunder forløb, bredde, bundkote og skråningsanlæg; sænkning af vandstanden i eller tørlægning af søer; anlæg af nye vandløb; anlæg af broer, overkørsler eller lignende; anlæg eller ændring af opstemningsanlæg eller andre anlæg, der kan hindre vandets frie løb eller i øvrigt kan være til skade for vandløbet.

Vandløbsloven angiver en godkendelsesprocedure for ovennævnte ændringer.

Rønnebækken er på de nedre strækninger klassificeret som et kommunalt vandløb. På forsvarets areal er Rønnebækken klassificeret som et privat vandløb. Også de tre tilløb til Rønnebækken på øvelsespladsen er klassificeret som private vandløb. Det drejer sig om det rørlagte afløb fra Fredskov i Rønnebæk (vandløbsnr. 145 i Næstved Kommunes oversigt over kommunale og private vandløb), det delvis åbne afløb fra Skytteskoven ved Rønnebæksholm i Rønnebækken (nr. 142) og det åbne afløb fra Østre Kirkegård i Rønnebækken (nr.170).

Næstved Kommune er tilsynsmyndighed, og der er en kendelse på, at kommunen vedligeholder Rønnebækken på forsvarets areal.

8.5 Planloven

Spørgsmålet om lokalplanligt

Ifølge Planlovens § 3, stk. 2 skal der udarbejdes en lokalplan, før der gennemføres større udstykninger eller større bygge- og anlægsarbejder, herunder nedrivninger af bebyggelse, og iøvrigt når det er nødvendigt for at sikre kommuneplanens virkeliggørelse.

Afgørelsen af om der foreligger lokalplanligt i den konkrete situation træffes af kommunalbestyrelsen ud fra en samlet vurdering. I tvivlstilfælde bør kommunalbestyrelsen vælge at tilvejebringe en lokalplan.

Landzonetilladelse

Næstved Øvelsesplads er, med undtagelse af Gardehusarkasernen, beliggende i landzone. Kalbyrisanlægget og depotet i Fredskov er også beliggende i landzone.

I henhold til planlovens § 35 må der i landzone ikke uden tilladelse fra landzonemyndigheden (Storstrøms Amt) foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ske ændring i anvendelsen af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer.

Afgørelsen af om zonetilladelse er påkrævet træffes af amtet.

Regionplanen

Af Storstrøms Amts regionplan 1994 -2005 fremgår, at Næstved Øvelsesplads er udlagt som militær øvelsesplads, der anvendes til uddannelsesaktiviteter for de til området knyttede enheder.

Det fastlægges endvidere, at der ikke i kommune- og lokalplanlægning må udlægges arealer til støjfølsom anvendelse inden for 1 km fra øvelsespladsen (støjkonsekvenszonen) før det ved undersøgelser er godtgjort, at der ikke er miljømæssige problemer forbundet hermed.

I forbindelse med regionplanrevisionen i 1997 vil der blive fastsat en ny støjkonsekvenszone omkring Næstved Øvelsesplads i overensstemmelse med Miljøstyrelsens kommende vejledning til beregning af støjkonsekvenszoner for militære øvelsespladser samt skyde- og øvelsesterræner.

Regionplanen fastslår desuden, der som hidtil kan fastlægges bestemmelser for forsvarets øvelsesarealer og omkring skydebaner, der begrænser almenhedens færdsel.

Regionalt Naturområde

Af regionplanens hovedkort fremgår det, at hele Næstved Øvelsesplads, inklusiv Kalbyrisanlægget og Fredskovdepotet - men ikke kaserneområdet, er klassificeret som *regionalt naturområde*. Kategorien gælder dog ikke for Skytteskov og Fredskov samt Djævlékrogen, som på hovedkortet er klassificeret som skov. Storstrøms amt oplyste dog ved det afsluttende bidragsydermøde den 29. maj 1996, at skove der grænser op til regionale naturområder i plansammenhæng også vil blive behandlet efter retningslinierne for regionale naturområder.

De *regionale naturområder* defineres i regionplanen bl.a. således, at der i disse områder findes en betydelig koncentration af landskabelige, natur- og kulturhistoriske værdier og særlige muligheder for friluftslivet.

Ifølge regionplanens retningslinier skal de fredningsmæssige værdier i de regionale naturområder sikres gennem fredning, arealopkøb og naturpleje, gennem en konsekvent administration af naturbeskyttelses- og planlovens bestemmelser samt gennem formidling og vejledning.

Der må ikke etableres anlæg eller foretages indgreb, der kan forringe områdernes biologiske indholdsrigdom og alsidighed. Levesteder for det vilde dyre- og planteliv skal i videst muligt omfang bevares og udvides som et sammenhængende netværk af større og mindre naturarealer. Nyudlæg eller udvidelse af eksisterende arealer til bolig- eller erhvervsformål samt etablering af større rekreative eller tekniske anlæg må generelt ikke finde sted. Samfundsmæssigt nødvendige anlæg kan kun tillades under skyldig hensyntagen til de naturbeskyttelsesmæssige interesser.

Vandindvindingsprojekter, dræning m.v. vil blive vurderet med afgørende vægt på, at vådområderne ikke får forringet deres vandforhold, og dermed deres biologiske værdi.

Kun råstofindvinding, der efter en uddybende undersøgelse viser sig at være af afgørende samfundsmæssig nødvendighed, må finde sted i de regionale naturområder. I disse tilfælde skal gravningen afsluttes således, at områdets fredningsmæssige interesser tilgodeses.

Særligt Friluftsområde

Af regionplanens hovedkort fremgår desuden, at Næstved Øvelsesplads sammen med Kalby Ris Skov er udpeget som *Særligt Friluftsområde*.

Disse områder defineres i regionplanen som naturområder, der er særligt egnede til almene naturbaserede, rekreative aktiviteter, som på forhånd tillægges stor vægt.

Regionplanens retningslinier herfor siger, at nye rekreative anlæg eller aktiviteter, samt ændringer af eksisterende, kun kan ske i det omfang, at de ikke forringer områdernes naturmæssige kvaliteter, der er grundlaget for områdernes rekreative værdi.

Ved ændring eller placering af nye anlæg eller aktiviteter i områderne skal det sikres, at befolkningens naturbaserede rekreative interesser ikke forringes.

Målsætning for vandløb

Rønnebækken er ifølge regionplanens målsætning for vandløb placeret i kategori C, som er den højeste kategori indenfor "lempet målsætning". Dette betyder, at Rønnebækken alene skal anvendes til at aflede vand, og altså ikke må påvirkes af spildevand.

For kategori C vandløb gælder, at forureningsgraden ikke må overstige II-III, i langsomtflydende kanaler og vandløb kan forureningsgrad III dog accepteres. Forholdene i de C målsatte vandløb må ikke være til hinder for opfyldelsen af målsætningen på vandløb beliggende op- eller nedstrøms for.

Lammehaler og svovlbakteriebelægninger må ikke forekomme.

Regionplanens generelle retningslinier for målsatte vandløb fastslår, at for at målsætningerne kan opfyldes er det nødvendigt:

- At spildevandet inden udledning renses tilstrækkeligt
- At rørlægning kun tillades undtagelsesvist
- At rørlagte vandløb åbnes under hensyn til de dyrkningsmæssige interesser

- At vandløbsvedligeholdelsen sikrer den fysiske variaton i vandløbet
- At der ikke tillades indvinding af vand fra vandløb, men kun fra nedre dele af pumpekanaler, og
- At grundvandsindvinding ikke er til hinder herfor.

8.6 Skovloven

Ifølge skovloven skal alle fredskovspligtige arealer bruges til skovdrift. Det betyder, at arealerne som hovedregel skal være bevokset med træer, som udgør eller kan blive til sluttet skov af højstammede træer. Fredskov skal dyrkes efter principperne for god og flersidig skovdrift. Det vil bl.a. sige, at der skal plantes, selvforynges eller sås, at kulturerne skal plejes, bevoksningerne skal gennemhugges og at bevoksninger ikke må afdrives før hugstmodenhed. God og flersidig skovdrift betyder også, at skovene skal dyrkes med henblik på både at forøge og forbedre træproduktionen og varetage landskabelige, kulturhistoriske, naturhistoriske og miljøbeskyttende hensyn samt hensyn til friluftslivet. Det fremgår endvidere af skovloven, at ydre skovbryn af løvtræer og buske skal bevares, og at søer, vandløb, moser, heder, strandenge eller strandsumpe, der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens bestemmelser, ikke må dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres.

På fredskovspligtigt areal må der ikke opføres bygninger, etableres anlæg eller gennemføres terrænændringer, medmindre det er nødvendigt for skovdriften. Evt. ansøgning herom indgives til det lokale statsskovdistrikt, d.v.s. Falster Statsskovdistrikt. Varig udnyttelse af et fredskovspligtigt areal til andet end skovbrug kræver ophævelse af fredskovspligten.

I skovlovens formålkapitel er fremhævet, at der i offentligt ejede skove skal lægges særlig vægt på landskabelige, naturhistoriske, kulturhistoriske og miljøbeskyttende hensyn.

Skovloven administreres for Næstved Øvelsesplads af Falster statsskovdistrikt, og vil blive administreret under hensyntagen til, at skovområderne anvendes til militære øvelsesformål.

I forbindelse med Skov- og Naturstyrelsens landsdækkende registrering af fredskovspligtige skove, vil der senest i 1998 foreligge en fredskovsnotering for Næstved Øvelsesplads.

8.7 Bekendtgørelse vedrørende anvendelse af slam, spildevand og kompost til jordbrugsformål

I henhold til Miljøbeskyttelsesloven er der udstedt en bekendtgørelse om anvendelse af slam, spildevand og kompost m.v. til jordbrugsformål (Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 736 af 26. oktober 1989). Bekendtgørelsen fastsætter bl.a., at spredning ikke må finde sted i områder med særlige naturhistoriske interesser eller særlige naturværdier, herunder bl.a. arealer omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3. Dette betyder at der ikke må spredes slam på øvelsespladsen.

Spredning af slam i skov kræver amtets tilladelse, p.g.a. hensyn til naturværdier og rekreative værdier.

Som hovedregel fører kommunalbestyrelsen tilsyn med at reglerne for brug og anvendelse af affaldsprodukterne overholdes, mens amtet påser overholdelse af kontrol- og produktkrav.

Gardehusarregimentet oplyser, at der årligt produceres 30-50 tons slam fra genbrugsanlægget i Kalbyrisanlægget.

8.8 Deklarationsfredninger

Der er ingen deklarationsfredninger i henhold til naturbeskyttelsesloven på Gardehusarregimentets arealer.

8.9 Ekspropriationsaktstykket

I aktstykke 272 af 4. december 1952 fra forsvarsministeriet hedder det følgende:

“I forsvarschefens forslag til anvendelse af den ekstraordinære bevilling på 300 mill. kr. til styrkelse af forsvaret er optaget et beløb til udbygning af gardehusarkasernen i Næstved - herunder udvidelse af den til kasernen hørende øvelsesplads - , således at kasernen bliver anvendelig til underbringelse og uddannelse af et panserregiment.

Idet forsvarsministeriet, forsåvidt angår den nærmere baggrund for dette forslag og det i sagens anledning udarbejdede projekt, skal henvise til hoslagte redegørelse, der har dannet grundlaget for sagens behandling i det særlige udvalg angående 300 mill. kr. planens anlægsarbejder, skal ministeriet herved anmode om finansudvalgets tilslutning til, at det til projektets gennemførelse, herunder foretagelsen af de fornødne ekspropriationer, påkrævede beløb, ialt ca. 8.160.000 kr., må blive anvist forsvarsministeriet under forventet tillægsbevilling ad § 26L.B 13, og indenfor rammerne af den ekstraordinære bevilling på 300 mill. kr.

Det skal tilføjes, at projektet er godkendt af finansministeriet, ligesom det særlige udvalg angående 300 mill. kr. planens anlægsarbejder har givet sin tilslutning til projektet med undtagelse af folketingsmændene Johs. Christiansen og Hans Hansen (Rørby), der har taget forbehold med hensyn til ekspropriationerne af de mindre landbrugsejendomme.”

I et senere aktstykke af 10. oktober 1957 fastslås det, at forsvarsministeriet frafalder ønsket om at erhverve skovene Skytteskov og Fredskov, og i stedet ønsker at indgå en lejekontrakt med skovejerne.

ANALYSE

I den nedenstående *analysedel* af driftsplanen foretages der en klarlægning af de fremtidige behov og muligheder med hensyn til forsvarets benyttelse af terrænet, bevaring og forbedring af de naturmæssige værdier samt rekreativ benyttelse. De forskellige behov og muligheder vurderes, og der foretages en afvejning mellem de pågældende interesser.

Analysedelen efterfølges af en *plandel*, hvor der foretages en fastlæggelse af de fremtidige retningslinier for terrænets benyttelse.

I nærværende analysedel klarlægges først forsvarets egne, fremtidige behov og ønsker for benyttelse og vedligeholdelse af terrænet.

Dernæst gennemgås Skov- og Naturstyrelsens forslag til beskyttelse og forbedring af de naturmæssige værdier på terrænet, på baggrund af Skov- og Naturstyrelsens registrering.

Herefter gennemgås de indkaldte ønsker fra de såkaldt eksterne bidragydere om den fremtidige beskyttelse og rekreative benyttelse af terrænet. De eksterne bidragydere består af de kommunale og amtskommunale myndigheder samt af interesseorganisationerne Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet. Sidstnævnte koordinerer ønsker og kommentarer fra en række beskyttelses- og brugerorganisationer.

Endelig foretages der en vurdering og afvejning mellem de forskellige benyttelses- og beskyttelsesmæssige interesser.

9 Forsvarets fremtidige behov og ønsker for benyttelse af øvelsespladsen

Gardehusarregimentets arbejdsgruppe har i sin brugsplan for øvelsespladsen lagt vægt på at tilgodese de brugende enheders ønsker til tidssvarende uddannelses- og øvelsesfaciliteter.

Brugsplanen beskriver derfor en række behov for fremtidige udvidelsesmuligheder af faciliteterne på øvelsespladsen, som refereres i det følgende.

Herudover beskrives arbejdsgruppens ønsker og forslag til beplantninger, terrænrenovering og fremtidig vedligeholdelse.

9.1 Redegørelse for fremtidige behov inden for de enkelte øvelsesfaciliteter.

Nedenstående gennemgang skal opfattes som en bruttoliste over forsvarets ønsker til fremtidige øvelsesfaciliteter på Næstved Øvelsesplads. Der er således ikke fra forsvarets side taget endelig stilling til, om alle de fremtidige behov vil blive tilgodeset.

Gardehusarregimentets skydebane

Fremtidige behov

De nuværende faciliteter lever op til regimentets krav om uddannelsesfaciliteter til uddannelse af enkeltmand i skydning med håndvåben.

På langdistancebanen bør der ske en overdækning af standpladsen på 200 m med henblik på at øge anvendeligheden af banen uden hensyn til vejrlig. Ligeledes vil en sådan overdækning skærme for en del af den støj, som fremkommer ved banens anvendelse.

Forsvarskommandoen har endvidere besluttet, at der for enden af 200 m langdistancebanen skal etableres en såkaldt støjvold. Så snart denne, samt overdækningen, er etableret vil banerne totalt set leve op til såvel de uddannelsesmæssige som de miljømæssige krav.

I løbet af 1998 forventes endvidere implementeret en garnisonsskydesimulator (jf. Hærens Operative Kommandos plan).

Placering og etablering af område til oprettelse af Kommandostation og Forsyningspunkt/-område i Fredskov

Fremtidigt behov

Med henblik på i højere grad at tilgodese stabsenhedernes grundlæggende uddannelse i indrykning i, opretholdelse af og virke i henholdsvis forsyningsområde, kommandostation m.m. anbefales det, at der etableres mulighed for oprettelse af disse faciliteter i tilknytning til de to sydligst placerede bygninger på Fredskov-anlægget. Ved valget af denne løsning er der lagt vægt på, at såvel veje som installationer ligger så tæt på de forhold, som gives i civilt terræn, ligesom etableringsomkostningerne er elimineret.

Placering af beredskabsområder i Skytteskov og Fredskov (se bilag 8)

Fremtidigt behov

Det anbefales, at der etableres mulighed for at kunne øve procedurer i forbindelse med indrykning i, oprettelse af og ophold i beredskabsområder, herunder muligheden for at rykke ind med pansrede køretøjer. Områderne foreslås udlagt i sydvestlige kant af Skytteskov, og i vestlige del af Fredskov.

Etablering af permanent kampstilling (udbygningsgrad 1+2+3) (se bilag 9)

Fremtidigt behov

Etablering af en kampstilling til henholdsvis en kampvognsdeling og en panserinfanterideling med udbygningsgrad 1+2+3 kræver meget stor forberedelse, ligesom behovet for såvel personel- som maskinressourcer er stort.

Det anbefales, at der oprettes to fuldt udbyggede anlæg i sektor K 10.

Placering og etablering af bygning til nærkamphus (se bilag 10)

Fremtidigt behov

Repræsentanter fra de brugende enheder har ytret ønske om at råde over faciliteter til gennemførelse af den grundlæggende teknik for rensning/kamp i huse/byer.

Det anbefales derfor at regimentet forsøger at overtage et flytbart hus fra en garnison som måtte råde over denne facilitet, alternativt opføre et anlæg. Det ønskes placeret ved Mariesminde øst for Nissekær i sektor K10 eller i vestenden af sektor K7 syd for Skytteskov.

Placering og etablering af 1000 m ridespor*Behov*

Det indstilles, at det p.t. etablerede ridespor i sektor Ø5 bibeholdes uden om det kommende nedslagsområde for mortarminibanen.

Placering og etablering af 1500 m springbane*Behov*

Det indstilles, at det p.t. etablerede 1500 m ridespor i sektor Ø1, Ø3, Ø5 samt delvis Skytteskov bibeholdes. Det vurderes, at der ikke er behov for yderligere udvidelse af denne facilitet.

Placering og etablering af verifikationspladser for kampvogne*Fremtidigt behov*

Muligheden for at kunne verificere kampvogn Leopard på længere afstande end de p.t. anvendte bør være tilstede. Det anbefales derfor, at der etableres tre stillinger for enkeltkampvogn umiddelbart nord for Betonvejen i terrænet ved Jagel og ca. 100 meter øst og vest herfor, med front mod syd.

Stillingerne skal etableres med fast bund (SF-sten eller sveller) og skal kunne anvendes som stilling i forbindelse med almindelig øvelsesvirksomhed i terrænet, som verifikationsstand-plads, som standplads for laserafstandsmålingsbane og som fast etableret passage af øst-vest gående vej i øvelsesterrænet (tvangsoverkørsler).

Placering og etablering af laserafstandsmålingsbane*Fremtidigt behov*

Med henblik på at øve og rutinere skytterne på forskellige våbensystemer (kampvogne, dysekanoner, moterer m.m.) skal arbejdsgruppen anbefale, at der etableres en fast opstillet laserafstandsmålebane med faste opstillinger af skiver, med placering ved ovennævnte verifikationspladser.

Placering og etablering af anlæg til styre- og bremseøvelser*Fremtidigt behov*

Gardehusarregimentet har indtil dato primært anvendt parkeringspladsen syd for Skyttemarksvej som område til gennemførelse af styre- og bremseøvelser. Da regimentet i større omfang end tidligere vil få behov for også med tunge køretøjer og under betryggende forhold at kunne gennemføre sådanne øvelser anbefales det, at den nuværende Betonvej (Rullebanen) udvides i Skytteskov ved at rørlægge de to grøfter langs strækningen, hvorved den eksisterende vej vil få den nødvendige bredde.

Placering af skiver i civilt områder (se bilag 11)*Fremtidigt behov*

Som følge af behovet for at kunne gennemføre kamp på afstande som regimentets øvelsesplads ikke tilgodeser - primært skydning med kampvognsvåben - anbefales det, at der forhandles med

tilstødende lodsejere henholdsvis nord og syd for regimentets øvelsesplads om muligheden for midlertidigt eller permanent på fast udpegede steder at opstille skiver. Skiver kan opstilles som vedligeholdelsesfri træskiver eller som SAAB-rejs.

Udpegning af område til øvelse i dozning for kampvogne (se bilag 12)

Forslag til fremtidig afgrænsning

Der kan ikke anbefales fri dozning for kampvogne på øvelsespladsen. Årsagen hertil er de hydrologiske forhold på terrænet og de deraf krævede afvandingssystemer.

Det ønskes derfor, at dozningen kun tillades i sektor K 4, nærmere betegnet som den midterste tredjedel af området mellem den nordlige kant af øvelsespladsen og nordkanten af Trolde-mosen.

Placering og etablering af køregård (se bilag 13)

Fremtidigt behov

Gardehusarregimentet har indtil dato primært anvendt køregården i Oksbøl til gennemførelse af køreøvelser i vanskeligt terræn for kørere på de pansrede køretøjer. Da man finder, at et sådan anlæg giver mulighed for i større omfang at kende køretøjernes muligheder, og i særdeleshed begrænsninger, anbefales det, at der på området syd for Mariesminde (den gamle knallertbane) i sektor K10 etableres en køregård. Køregården ønskes at indeholde følgende forhindringer: Pløjemark, slalombane omkring olietønder (flytbare), tre stendiger, tre grøfter, fire parkeringsbåse og en jernbanevogn (til indøvelse af op- og nedkørsel).

Placering og etablering af infanterihandlebane (se bilag 14)

Fremtidigt behov

Behovet for at indøve såvel enkeltmandsfærdigheder som færdigheder i at samarbejde to sammen har altid været tilstede. Hidtil har en del af denne uddannelse skulle gennemføres på midlertidigt oprettede handle- og reaktionsbaner. Da etableringen af infanterihandlebaner ofte er meget tidskrævende, findes det væsentligt, at der fast etableres en facilitet, som giver mulighed for at indøve såvel enkeltmands færdigheder og reaktioner som to eller flere i samarbejde.

Det anbefales derfor, at der etableres et "skelet" til en reaktion- og handlebane. Banen anbefales anlagt umiddelbart nord for parkeringspladsen ved skydebanerne på det frie areal mellem Djævlekrog og kampvognssporet til minibanen.

Genoprettelse af bæltetvangsspor i Fredskov (se bilag 15)

Fremtidigt behov

Med henblik på at øge mulighederne for indøvelse af skjult bevægelse gennem terrænet og for flytning af enkeltkøretøjer eller mindre enheder skjult igennem Fredskov og dermed indøve flankerende indsættelse, er der fra brugende enheder rejst et ønske om et kampvognsspor i Fredskov og Skytteskov.

De mellem ejer af skovene og Gardehusarregimentet indgåede kontrakter giver mulighed for etablering af sådanne spor under forudsætning af, at der betales erstatning til ejer for det areal som sporene anlægges på.

Da anlæggelse af et sådan spor allerede er sket tidligere i Fredskov vil omkostningerne ved genoprettningen af dette være minimale, hvorimod det vurderes, at ønsket om et tilsvarende spor i

Skytteskov ikke umiddelbart er muligt. På den baggrund anbefales det, at det oprindelige spor gennem Fredskov retableres for færdsel med bælteketøjer.

Retableringen vil kræve rydning af opvækst og skov på kampvognssporet i Fredskov.

Opstilling af udrangerede kampvogne som momenter for panser-nærbekæmpelsespatruljer

Fremtidigt behov

I forbindelse med gennemførelsen af den almene patruljeuddannelse er der fra uddannende enheder rejst ønske om opstilling af et antal pansrede mål i terrænet.

På den baggrund anbefales det, at der i forbindelse med udfasningen af kampvogn Centurion placeres 2-3 skrottede kampvogne i terrænet på nærmere angivne steder.

Placering og etablering af 3500 m ridespor i Kalbyrisskoven

Fremtidigt behov

Hesteskadronen har rejst ønske om etablering af et ridespor af større længde i en af skovene. Da det findes uhensigtsmæssigt at udbygge de i skytteskov anlagte ridestier på bekostning af den øvrige uddannelse anbefales det, at de igangværende forhandlinger med Herlufsholm Gods og Skole omkring yderligere anvendelse af den sydlige del af Kalbyris Skov også indbefatter indgåelse af aftale omkring anvendelse af denne del af skoven til etablering af et sammenhængende ridespor.

Placering og etablering af kampvognsspor i Kalbyrisskoven

Fremtidigt behov

Henset til at kampvogn Leopard har fået tilladelse til at færdes i civilt terræn finder man, at der er behov for etablering af en smidig udpassage til civilt terræn med mindst mulige støjgener.

Det anbefales derfor, at der etableres et kampvognskørespor (tvangsspor) gennem den sydlige del af Kalbyrisskov op til Skovvej/Kalbyvej. Herfra vil der derefter være mulighed for enten at køre mod Holme Olstrup eller Bonderup/Brandelev.

Placering og etablering af civil flugt- og jagtskydebane på øvelsespladsen (se bilag 16)

Forslag

Der har over en årrække været gjort flere forsøg fra skytteforeningen på at få den eksisterende, civile bane i sektor K10 udvidet i retning mod Nissekær og Højegård. For forsvaret er det afgørende, at anvendelsen af øvelsespladsen for en civil jagt- og flugtskydebane ikke på kort eller lang sigt medfører miljømæssige indskrænkninger i forsvarets aktiviteter, ligesom den civile brug af forsvarets arealer bør være i overensstemmelse med forsvarets miljøpolitik, så vidt angår miljøoprydning og lignende.

Såfremt den flugtskydebanen ønskes fastholdt og udvidet med en jagtbane anbefales det, at anlægget etableres mere mod det fjerneste hjørne af øvelsespladsen (sydøstligste hjørne). Fareområdet fra begge standpladser kan herefter etableres mod nord og nordøst, således at Nissekær og det lille vådområde i det sydøstligste hjørne friholdes for nedslag af hagl og lerduer.

Færdiggørelse af ringvej/administrationsspor

Fremtidigt behov

For at tilsi­kre ad­minis­tra­tions­kørsel, f.eks. am­bu­lance­ud­ryk­ning i ø­vel­sesterræ­nets pe­ri­feri, øns­kes an­lagt et spor fra nord­øst­lig­ste hjør­ne af Skyt­teskov mod nord­øst langs det levende hegn, som danner skel, til den nord­lige spids af terrænet, og herfra mod syd­øst til vej-T nord for Skov­gård.

9.2 Behov for ændring af sektoropdeling

Som følge af de moderne våbensystemers store rækkevidde har den nuværende, meget detaljerede inddeling af øvelsespladsen i små sektorer mindre mening, idet kravet til selv en mindre enhedsøvelse er råderet over det meste af de nuværende K-sektorer.

På den baggrund anbefaler arbejdsgruppen i sin brugsplan for terrænet, at den nuværende inddeling i sektorer efter drifts- og plejeplanens implementering erstattes af en mere tidssvarende og mindre detaljeret inddeling. Da såvel status som forslag til renoveringer knytter sig til den eksisterende inddeling er denne bibeholdt i planens status- og analysedel, men erstattes af den reviderede inddeling i plandelens fremtidige retningslinier

9.3 Behov for generel renovering af øvelsespladsen

Gardehusarregimentets arbejdsgruppe peger i sin brugsplan på, at der er behov for en gennemgribende renovering af øvelsespladsen, inden nærværende drifts- og plejeplan iværksættes.

Arbejdsgruppen foreslår derfor, at følgende arbejder igangsættes, idet der skelnes mellem behovet indenfor områdets sektorer. Sektorerne er inddelt i tre grupper, hvor renoveringsbehovet er mindst i den første, og størst i den sidste.

Sektor Ø1-Ø5, FHB, P, Ø6-Ø7, B og Ø 12

- Tilkastning af gravede skyttehuller og andre gravede anlæg.
- Fjernelse af afmærkningsstrimler.
- Retablering af skilte og afmærkning af overkørsler (grøfter), kampvognsspor og hjulspor.
- Almindelig oprydning.

Alle ovenstående arbejder kan gennemføres med minimal støtte af maskinel og kan i stort omfang ske ved hjælp af de ved regimentet værende enheder.

Sektor Ø8-Ø10, Ø11-Ø13

Udover ovennævnte arbejder skal følgende udføres:

- Planering (harvning) af hjulspor/veje i mindre omfang.

Ovennævnte arbejder i de nævnte sektorer kræver anvendelse af middelgrad maskinstøtte og omfatter områder med skader og arbejder som kan udbedres med rendegravere m.m.

Sektor Ø14-Ø17, K1-K10

Udover de ovennævnte arbejder i de to ovenstående sektorgrupper skal følgende udføres:

- Planering af kampvognsspor.
- Etablering af større plantninger (hegn og remiser).
- Anlæggelse af nye spor og veje.

Ovennævnte arbejder i de pågældende sektorer kræver maksimal anvendelse af maskinstøtte, og omfatter områder med skader og arbejder som kræver stor tilførsel af ressourcer og som kun kan udbedres med støtte fra ingeniørenheder.

Som hidtil fortsættes udbedring i alle sektorer af skader på terrænet udenfor etablerede spor efter øvelser, færdsel med bælte køretøjer, fjernelse af midlertidige anlæg, gravning m.v.

Såfremt de aktiviteter som hidtil har været gennemført i terrænet (f.eks. gravning, dozning og lignende) har medført terrænændringer, planeres arealet.

Efter øvelser vil der herudover ske oprydning og fjernelse af affald.

9.5 Behov for retablering og etablering af levende hegn og beplantninger til brug i øvelsessammenhæng

De eksisterende beplantninger og levende hegn har betydning i øvelsesmæssig sammenhæng, da de på grund af det samlede øvelsesareals størrelse medvirker til en faseopdeling af aktiviteterne. Gardehusarregimentets arbejdsgruppe finder, at den største del af terrænets bevoksninger i princippet skal tjene øvelsesmæssige formål. Bevoksningerne skal især kunne bruges til skjul eller skjult fremrykning for såvel personel som materiel. Denne benyttelse forudsætter, at bevoksninger er både gennemtrængelige og robuste.

Levende hegn

Arbejdsgruppen foreslår, at der sker retablering af 3 eksisterende, levende hegn som er i dårlig stand, samt etablering af 7 nye, levende hegn.

Det drejer sig om følgende:

Retablering

1. Eksisterende hegn fra Gækhøjvej syd for Skovgård ca. 300 meter i lige linie mod øst til skel nordvest for nordspidsen af Fredskov retableres eller suppleres i nødvendigt omfang.
2. Eksisterende allé/hegn på begge sider af Gækhøjvej fra nord til syd retableres og suppleres i nødvendigt omfang ligesom udgåede træer i nødvendigt omfang fjernes.
3. Eksisterende allé/hegn langs Skydebanevej og på tværs langs sydside af forhindringsbanen retableres eller suppleres i nødvendigt omfang.

Nyetablering

4. Hegn fra nordøsthjørne af Skytteskov ca. 200 m. mod øst etableres.

5. Hegn fra sydkant af Skytteskov til administrationssporet langs jernbanen vest for gamle sprængningslund etableres.
6. Hegn fra Gækhøjvej ca. 200 meter stik vest til pilekrat i Sortemose, i forlængelse af hegn under punkt 1, etableres.
7. Hegn fra Stubhøj ca. 300 meter mod sydøst til nordspidsen af Tørvemosen etableres.
8. Hegn fra Jagel til Skytteskov langs Rullebanen etableres.
9. Hegn fra Oles Høj langs Fasanvej og Skyttemarksvej til Djævlekrog etableres som enkeltrækket hegn.
10. Hegn fra skovfogedbolig ved Skytteskov ca. 200 meter stik øst til Gækhøjvej etableres.

Beplantninger

For at forbedre øvelsespladsens øvelsesmæssige værdi anbefales det at etablere beplantninger forskellige steder i terrænet.

Beplantningerne har primært til formål at skabe bevægeterræn (skjul, ophold og bevægelse) for større eller mindre grupper af køretøjer og personel.

Ved vurdering af beplantningernes ønskelighed er der taget i betragtning, at bevoksninger i øvelsesmæssig henseende har stort set samme funktioner som kuperede områder.

Der foreslås følgende retableringer og etableringer af beplantninger på terrænet:

1. Beplantningerne på Jagel retableres til ca. 50x50 m.
2. Beplantningerne på Teglbjerghus retableres til ca 50x50 m.
3. Beplantningerne på Højegård retableres til ca. 50x50 m.
4. Beplantningerne vest for Skovgård suppleres.

9.6 Forsvarets ønsker til oprensning og retablering af vådområder

Gardehusarregimentets arbejdsgruppe finder, at en oprensning eller retablering af de eksisterende vådområder på terrænet, d.v.s. moser og søer, vil medvirke til at fungere som reservoirer for de dræn og grøfter som forefindes på terrænet.

Derfor foreslås følgende områder oprenset eller retableret:

1. Vådområdet omkring Skovgård oprenses.
2. Vådområdet omkring Langbakke retableres.
3. De gamle tørvemoser ved sydvestkanten af Fredskov oprenses.
4. Teglbjerg Mose oprenses.
5. Vådområde mellem Teglbjerg Mose og Rønnebæk retableres.
6. Mergelgrav ved Oles Høj oprenses.

9.7 Sammenfatning af forsvarets behov og ønsker

Det er forsvarets vurdering, at omfanget af eksisterende uddannelses- og øvelsesfaciliteter på Næstved Øvelsesplads ikke i fuldt omfang tilgodeser de uddannende enheders behov for hjælpemidler til gennemførelse af den af foresatte myndigheder fastlagte uddannelse. Årsagen hertil skal dels findes i, at faciliteterne ikke på samme måde som enheder, uddannelseskraft og materiellet har undergået en udvikling, dels at øvelsesterrænet for en stor del er nedslidt, som følge af flere års manglende reovering og vedligeholdelse. Da den militære brugsværdi af øvelsespladsen er stærkt afhængig af områdets naturmæssige bæreevne udgør nedslidningen et problem på længere sigt.

På den baggrund fremsætter forsvaret ønske om et antal nye faciliteter på øvelsespladsen, samt færdiggørelse af en ringvej/administrationsspor. Herudover foreslås en forenklet sektoropdeling af terrænet, samt bibeholdelse af de gældende restriktioner. Desuden foreslås der en plan for en gennemgribende reovering af terrænet, samt forslag til reetablering og nyetablering af levende hegn beplantninger, til brug i øvelsessammenhæng. Endelig foreslås oprensning og reetablering af et antal vådområder, som derved vil medvirke som reservoirer for de dræn og grøfter som forefindes på terrænet. Offentlighedens adgang og benyttelse af terrænet fastholdes i sin nuværende form.

10 Skov- og Naturstyrelsens forslag til beskyttelse og forbedring af naturværdier

10.1 Overordnede ønsker om områdets fremtidige tilstand

Det er Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at Næstved Øvelsesplads bør fastholdes som et overdrevsområde i naturtilstand, uden gødskning og sprøjtning, og at den fremtidige naturpleje og -drift fortsat tilsikrer, at denne tilstand opretholdes så godt som muligt, til gavn for flora og fauna.

Dette skal ske under respekt for områdets anvendelse til militære øvelsesaktiviteter.

Udgangspunktet for aktiviteterne bør dog være, at der ikke sker yderligere nedslidning af området, idet også den militære brugsværdi er stærkt afhængig af områdets naturmæssige bæreevne. Derfor bør der fortsat fastlægges restriktioner for brugere af terrænet som tilsikrer, at områdets tilstand ikke gradvist forringes.

Levende hegn og kratbevoksninger bør også bevares, uden at der dog sker yderligere tilgroning af de åbne arealer.

Desuden bør de mange små, værdifulde vådområder på terrænet plejes og forbedres gennem en egentlig genopretningplan og herefter friholdes for al kørsel og gravning samt længerevarende ophold til fods.

De rørlagte strækninger af Rønnebækken foreslås frilagte.

Gamle skovbryn og naturskovsbevoksninger i Skytteskov og Fredskov ønskes friholdt for militær kørsel.

10.2 Forslag til drift og pleje af de åbne arealer

Selvom overdrevsarealerne enkelte steder virker kraftigt nedslidte, især i området omkring Jagel, vurderes den generelle plejetilstand at være god. Som tidligere beskrevet tilskrives dette i hovedsagen kørsel med bælte køretøjer, som holder vegetationen nede og dermed hindrer tilgroning.

I hele Skyttemarken, d.v.s. sektorerne Ø1 til Ø5, FHB og P, i terrænets vestlige del er der ikke bælte kørsel. Her slås overdrevsvegetationen maskinelt en gang årligt, eller afgræsses af heste (Ø4).

Af hensyn til floraen, samt insektfaunaen, er det vigtigt at den nuværende slåningsmetode bevares. Skårlægning med skiveklipper sikrer at modne urtefrø når at falde af, og at insekter kan kravle eller falde af af sig selv, så bestanden ikke ødelægges hvert år. Metoden bør altså ikke erstattes af grønthøstning.

Det væsentligste spørgsmål i den fremtidige drift og pleje af de store, centrale overdrevsarealer (sektor K1 til K10) er hvorvidt terrænet kan tåle yderligere slid fra bælte køretøjer.

De nugældende regler siger, at i K1 og K2 må kørsel, øvelse samt gravning kun finde sted når taktiske hensyn kræver det. Desuden at impassable vådområder i K1-K10, markeret med spanske ryttere eller pæle, skal friholdes for al kørsel. Sprængninger må kun foretages i K4. Herudover er der ingen restriktioner.

Forsvaret foreslår disse restriktioner for K1-K10 bibeholdt således, at sprængning fortsat kun må foregå indenfor K4 samt at gravning kun må foregå inden for sektor K 1 og K2. Hertil kommer, at dozning begrænses til kun at måtte foregå i den mellemste del af sektor K 4.

Skov- og Naturstyrelsens udgangspunkt i en samlet planlægning for terrænets fremtidige brug må være, at der ikke sker en yderligere nedslidning af terrænet. Styrelsen er derfor enig med forsvaret i, at restriktioner er nødvendige i et vist omfang. Såfremt vådområder afspærres for al øvelsesvirksomhed bortset fra færdsel til fods er alle eksisterende restriktioner for K1 -K10 bibeholdt eller skærpet.

10.3 Forslag til pleje- og genopretningsplan for vådområderne

Vådområderne på terrænet er naturmæssigt set meget vigtige på grund af deres særlige betydning som habitater for plante- og dyrelivet. Vådområderne skønnes samtidig at være den eneste naturtype der er truet. Mange af de mindre vandhuller er således truet af udtørring og tilgroning, og nogle enkelte også af bæltekørsel. Derfor foreslås det, at der iværksættes en samlet bevarings- og geopretningsplan for alle vådområder på terrænet, som beskrives i det følgende.

Oversigt over vådområderne på terrænet

Der blev registreret ialt 28 vådområder uden for skovene, heraf de tre større vådområder Troldemose, Tørvemosen og Nissekær. Resten udgøres af små vandhuller eller tidligere større vådområder, hvoraf de fleste nu er mere eller mindre udtørrede eller tilgroede. Vådområderne er i det følgende hver tildelt et nummer, med forslag til pleje og genopretning. De nummererede vådområder er vist på Bilag 3, drifts- og plejekort over Næstved Øvelseskort.

Vådområde nr. 1

Lille sø ved skydebanen. Har god vandstand, med en rig vandplantevegetation. Forekommer at være et ideelt vandhul for padder. Ingen væsentlig tilgroning. Skønnes ikke at have plejebehov. Bevares i nuværende tilstand.

Vådområde nr. 2

Mergelgrav ved Oles Høj. Er et helt tilgroet og overskygget vandhul, som foreslås fritlagt og oprenset. Nogle buske og træer bevares på nordsiden af hensyn til lævirkning og hurtigere solopvarmning af vandet om foråret.

Vådområde nr. 3

Langsø, som opsamler regnvand fra det åbne afløb fra Østre Kirkegård, danner en langstrakt sø øst for Langbakke, ved terrænets sydligste grænse. Langsø har en vandstand om sommeren på ca. 25 cm, og vandfladen er helt dækket af en rig vandplante flora, især Vejbred-Skeblad, Dunhammer og Gul Iris. Der ses også Søkogleaks og Blårestar. Der er elletræer rundt langs kanten. Vandkvaliteten ser god ud. Der skønnes ikke umiddelbart at være plejebehov.

Vådområderne 4,5,6 og 7

Fire små vandhuller, tæt ved den nyanlagte minibane til pansret maskinkanon. De har alle bevaret et vandspejl, men er under udtørring og stærk tilgroning i pilekrat. Det foreslås, at de oprensnes og kratvegetationen bortskæres.

Vådområde 8

Lille sø ved kanten af Skytteskov. Samme tilstand og plejebehov som 4,5,6 og 7.

Vådområde 9

Gæksø, beliggende vest for Gækhøj. Gæksø er en af de mellemstore vådområder på terrænet. Den er omgivet af pilekrat. Selve søen har med jævne mellemrum været anvendt til passage med bæltekøretøjer, hvilket bredderne også bærer præg af, idet de består af åbne mudderbredder. Søen rummer på trods heraf et rimeligt dyre- og planteliv, herunder eksempelvis Grønne Frøer og Vandranunkel.

Gæksø er som den eneste sø på terrænet udvalgt til øvelsesbrug som svømmesø.

Gæksø bevares derfor i sin nuværende tilstand.

Vådområde 10

Et lille vandhul placeret umiddelbart nordøst for Skytteskov. Der er vandspejl tilstede, men vandhullet er helt tilgroet i pilebuske. Det foreslås ryddet, og vandspejlet sikres fremover, eventuelt i form af oprensning.

Vådområde 11

Er et større, lavtliggende kratområde kaldet Sortemosen. Det er et tidligere moseområde, nu næsten tørlagt, og det består mest af en mosaik af tæt pilekrat, opsplittet af tre gennemgående bæltespor. Drænforholdene omkring Sortemose bør undersøges med henblik på vandstandshævning i de fugtigste dele. Samtidig bevares det eksisterende pilekrat, bl.a. af hensyn til nattergale og andre fugle og dyr knyttet til fugtigt krat. De eksisterende 3 passagemuligheder bevares, eventuelt vil der kunne blive behov for at forhøje dem med jordpåfyld efter vandstandshævning.

Sortemose er et vigtigt område for råvildtbestanden, og prioriteres højt som naturområde af Gardehusarregimentet.

Vådområde 12

Et åbent moseområde uden frit vandspejl, beliggende syd for Skovgård, helt i nordenden af øvelsespladsen. Mosen er markeret som impassabel på kasernens terrænkort.

Den høje grundvandsstand skal fortsat sikres, så området bevares som mose. Tilgroning forhindres ved fjernelse af kratopvækst.

Vådområde 13

En tidligere langstrakt, lille sø syd for Møllebakke, nu næsten udtørret og tilgroet i buske. Der er ført et bæltespør ned tværs gennem lavningen. Søen foreslås genskabt ved at etablere overløb på drænrør, eventuelt oprensnes, samt ryddes for tilgroning.

Vådområde 14

Lille, udtørret og tilgroet vandhul, 75 m. øst for vådområde 13. Foreslås genskabt gennem oprensning, samt rydning af pilekrat.

Vådområde 15

Lille, åben sø ved Poulsted, med vandspejlet dækket af padderokker og andre vandplanter. Kun en enkelt pilebusk. Vandhullet er i fin stand, og plejehov skønnes ikke nødvendige. Vandstand skal fortsat sikres.

Vandhullet er klassificeret som impassabelt på kasernens terrænkort.

Vådområderne 16, 17 og 18

De tre vådområder udgør komplekset Troldemosen, som er øvelsespladsens største, samlede vådområde. Hele komplekset er klassificeret som impassabelt på terrænkortet.

Det består af den store søflade, samt to indbyrdes adskilte, mindre vådområder vest herfor.

Selve Troldemosesøen, vådområde nr. 18, er dyb, og omgivet af pilebuske, elletræer og en rig sumpflora. En del træer i søen er gået ud, og bevoksningen får på den måde et druknet præg. Det kunne tyde på, at der er sket en vandstandshævning. Der skønnes ikke for indeværende at være plejehov for Troldemose-søen. Vandstanden sikres på nuværende niveau.

På vestsiden af Troldemosen er to mindre søer med åbne bredder, vådområderne 16 og 17. De er adskilt fra Troldemosesøen af et forhøjet bæltespør. Vandspejlsniveauet i søerne ligger ca. 1 meter højere end i Troldemosesøen, og de ville formentligt blive tørlagte, hvis der skabes forbindelse med Troldemosesøen.

Vådområderne 16 og 17 skønnes at være i en god naturmæssig tilstand, med en god vandstand og ringe tilgroning. Områderne fungerer som yngle- og fourageringsplads for terrænets grågæs, og der findes en stor bestand af Grønne Frøer.

Eneste trusel mod området skønnes at være, at det er meget intensivt benyttet af bæltekørsel. Øget brug kan have en forstyrrelseseffekt overfor de sky Grågæs. Der er placeret spanske ryttere omkring vådområderne for at markere, at bæltekørsel ikke er tilladt, og for at skåne samlebrøndene i det underjordiske drænrørssystem.

Det foreslås at vandstanden sikres på det nuværende niveau, og at nogle af bæltesporene som går tættest på vådområderne nedlægges, herunder det bæltespør som går mellem vådområderne 16 og 17. Vådområde 16 og 17 friholdes for tilgroning.

Vådområde nr. 19

Teglbjerg Mose er, ligesom Sortemose, et tidligere, stort vådområde, som nu er næsten tørlagt og groet til i krat. Der er nu kun en lille sø tilbage i midten af området. Pilekrattene er helt tørre i bunden om sommeren, og uden videre naturmæssig interesse.

Genopretningen af Teglbjerg Mose er det mest omfattende genopretningsprojekt for vådområderne på øvelsespladsen.

Baggrunden for udtørringen/afvandingen undersøges, og bringes til ophør. Eventuel oprensning iværksættes ikke før det er undersøgt, om vandstandshævning kan løses ved at stoppe eventuel afvanding, eventuelt i form af etablering af overløbsbrønd ved afløb fra drænrørsystemet.

Pilekrattene ryddes i den sydlige og centrale del, men der efterlades en bræmme langs yderkanten af hensyn til dens øvelsesmæssige betydning. Herefter hæves vandstanden. Ellesumpen i den nordlige halvdel bevares.

Herved kan der skabes et meget værdifuldt, stort vådområde som kan blive meget gunstigt som levested for padder, vandfugle m.v.

Vådområde nr. 20

Et meget lille vandhul, helt overskygget af pilebuske. Det måler ca. 10 x 10 m., med en vandstand på ca. ½ meters dybde. Vandhullet ligger på en bakke, højt hævet over Teglbjergmosen, hvilket indikerer, at afvandingen af Teglbjergmosen ikke skyldes generel sænket grundvandsstand - med mindre vandhullet er opstået som følge af traktose.

Vandhullet foreslås rensset op og ryddet for krat.

Vådområde nr. 21

En 50x15 m stor, god, lysåben, lavvandede sø med åbne mudderbanker, beliggende ved Teglbjerghus. Søen er truet af udtørring i tørre somre.

En af de få, lavvandede søer stort set uden randvegetation. Det eneste sted på terrænet hvor viben yngler, på grund af den lave, åbne vegetation langs bredden.

En let afskrabning af søbunden på 20-50 cm. iværksættes, og de ca. 5 pilebuske langs bredden fjernes.

Vådområde nr. 22

Terrænets næststørste vådområde Tørvemosen er en langstrakt, dyb sø med fin vandkvalitet, beliggende ved sydvesthjørnet af Fredskov. Søen er som navnet antyder resultatet af tidligere tiders tørvegravning. Søen har en stor, åben søflade og er omgivet af et bælte af rig moseflora og yderst af et pilekrat. Nogle pilebuske er ligesom i Tørvemosen gået ud, hvilket kunne tyde på svingende vandstand.

Der skønnes ikke at være behov for pleje af Tørvemosen. Af hensyn til gæssenes græsningsmuligheder foreslås en mindre strækning af pilebevoksningen langs vestbredden ryddet, for at skabe et åbent græsningsområde. Vandstanden i søen sikres på nuværende niveau.

Vådområde nr. 23

Et lille vandhul i sydlige del af terrænet nær Gækhøjvej. Vandhullet er i god naturtilstand. Vådområdet er kun ca. 20 X 15 meter. Der er åbent vand, og der hørtes syngende Skrubtudse.

Floraen er interessant i form af en tæt randbevoksning af Topstar. Der ses også Rørgræs. Kun enkelte pilebusk dækker søfladen.

Pilebuskene fjernes. Ellers skønnes vandhullet ikke at have umiddelbare plejebehov, men vandstanden skal sikres, og gradvis tilgroning forhindres.

Vådområde nr. 24

Meget lille vådområde i sydenden af terrænet, som er kraftigt truet af tilgroning og udtørring.

Det foreslås, at der sker en retablering i form af oprensning og kratrydning, kombineret med eventuel vandstandshævning.

Vådområde nr. 25

Større, langstrakt sø/mose på ca. 75 x 30 meter, med vanddækket bund. Vandflade dækket af tæt tæppe af padderokker og dunhammer. Der ses også Blærestar samt enkelte, spredte pilebuske. Alt i alt et ret åbent vådområde, i rimelig naturtilstand. Vandstand foreslås hævet. Ingen akutte behov for rydning, men vådområdet skal friholdes for gradvis tilgroning i pilebuske.

Vådområde nr. 26

Et lille vandhul tæt ved 24 og 25, som er næsten helt tilgroet i pilebuske og træer. Vandhullet er overvejende tørt i bunden, men i nordenden ses lidt åbent vand på et areal på ca. 10x10 m. Her ses også Vandrøllike.

Der er stærkt behov for pleje og genopretning af vandhullet, men af øvelseshensyn ønsker forsvaret at bibeholde træ- og buskvegetationen i den sydlige del. Det foreslås derfor, at det nuværende vandhul i nordenden åbnes op og reetableres som sø med frit vandspejl, og at krat- og trævegetationen i den sydlige del bevares. Vandstanden hæves ved at etablere overløb ved fraførende dræn, og hvis dette ikke virker foretages en oprensning af vandhullet.

Vådområde nr. 27

Det store vådområde Nissekær er en meget veludviklet ellesump i urørt naturtilstand, beliggende ved sydkanten af Fredskov. Nissekær rummer meget væsentlige naturværdier. Her ses bl.a. terrænets største bestand af frøer, ligesom Nissekær rummer mange fugle, insekter, svampe m.v., knyttet til områdets mange gamle og døde træer.

Nissekær har vand i bunden næsten hele året.

Det foreslås, at Nissekær udlægges som urørt ellesumpskov uden indgreb af nogen art, og at der sikres mod vandstandssænkning. Nedslagsområdet i kanten af Nissekær fra flugtskydningsbanen bremses så hurtigt som muligt.

Vådområde nr. 28

Et lavtliggende, fugtigt eng/moseområde i det allersydøstligste hjørne af terrænet. Det er et åbent område, med meget rig flora. Der står ca. 5 cm. vand i bunden af de lavest liggende dele - ialt ca. 800 m² - og der ses mosevegetation som Trævlekrone, Vejbred-Skeblad, Tagrør, Dunhammer og Mannasødgræs.

Området foreslås bibeholdt som åben mose/eng ved vegetationspleje. Det vil sige at buskopvækst fjernes løbende, og at en høj grundvandsstand sikres hele året gennem styring af drænforholdene. Skal friholdes fra nedslag af hagl og lerdUER fra den civile jagtbane.

Fælles retningslinier for oprensning og drift af vandhuller

Det tilstræbes, at vandhullerne på øvelsespladsen bliver solekspnere og lavvandede. Herved opnår de en høj vandtemperatur, men de må dog samtidig ikke være så lavvandede, at de tørrer ud om sommeren.

Retablering og pleje med henblik på denne tilstand vil gøre vandhullerne optimale som yngledamme for specielt padde, som er en truet dyregruppe.

Først og fremmest blokeres fungerende dræn og grøfter, der fører vand bort fra vandhullet. Vandstanden i vådområdet kan herefter styres ved at etablere et overløb eller et stem, som leder vandet væk gennem det fraførende drænrør eller løber over stemmet i grøften når vandspejlet når op over det fastlagte niveau. Såfremt dette ikke medfører et permanent vandspejl bør der foretages en supplerende oprensning af vandhullet.

Oprensningen sker bedst ved at 20-50 cm. af bundlaget graves af, så det sikres at der står vand i dammen sommeren over. Det tilsigtes at opnå en vintervandstand på mellem 80 og 120 cm's dybde. Det er vigtigt at der ved opgravningen etableres svagt skrånende bredder ud til maximumdybden for at opnå maksimale vandtemperaturer til de varmekrævende paddearter.

Den opgravede jord trækkes ud over de nærliggende arealer, så den ikke virker skæmmende.

Rundt om dammene oprettes der en minimum 5 meter bred zone for opvækst af urter.

Generelt skal bredzonen omkring alle vandhuller plejes, således at vegetationen holdes som lav urtevegetation. Buske fjernes, og stauder skæres ned. Dette kan ske maskinelt, eller med hestegræsning de steder det kan lade sig gøre, og bør foregå efter 20. juli

Der må ikke udsættes fisk, krebs og gæs/ænder i vandhullerne, og der må ligeledes ikke fodres i/ved dem.

Storstrøms amt er kontakt- og godkendelsesmyndighed i forbindelse med genopretnings-planen for vådområderne på øvelsespladsen.

Fælles retningslinier for friholdelse af vådområder for øvelsesaktiviteter

For at beskytte sårbare naturværdier skal alle vådområder med tilhørende bræmme på 5 meter friholdes for al kørsel samt anden øvelsesaktivitet. Gennemgående færdsel til fods er dog undtaget fra forbudet. Vådområderne er alle vist på øvelseskortet (bilag 2), og desuden angivet og nummereret på bilag 3, som er drifts- og plejekortet for øvelsespladsen. Gæksø, som anvendes til svømmesø i øvelsessammenhæng, er dog undtaget fra retningslinierne. Det vurderes, at der ikke er behov for afmærkning med pæle ell. lign.. Såfremt påbudet skulle vise sig ikke at blive fuldt respekteret, må spørgsmålet om afmærkning tages op.

10.4 Forslag til frilæggelse og forbedring af de rørlagte strækninger af Rønnebækken

Med henblik på forbedring af vandløbsfaunaen og -floraen, og som et supplement til Næstved Kommunes frilægnings- og genopretningsprojekt for hele Rønnebækkens forløb fra de militære øvelsesarealer til udløbet, foreslås det at forbedre bækkens fysiske tilstand på de åbne strækninger, og at frilægge den rørlagte strækning.

Vandløbet har i forvejen en generelt god fysisk kvalitet på forsvarets strækning. Bunden er fast, med sand og grus, og grødevæksten er meget rig. Det kan imidlertid gøres endnu mere optimalt. Den vestligste, åbne strækning røres i princippet ikke, kun i form af de to årlige vedligeholdelser. Vandløbet har her et pænt fald, og der er god skygge. Det er oprindeligt en lige kanal, som efterhånden er ved at opnå gode snoninger på grund af grødeskæringens udformning. Åen bør have lov at erodere snoninger ind i den brede brink langs nordsiden. En god strømmende opnås ved at fjerne vandplanter som stiller sig i selve strørenden, i forbindelse med vedligeholdelsen. Det drejer sig især om Pindsvineknop, Vandkarse, Sødgræs og Bredbladet Mærke. Puder af Vandstjerner i selve strømløbet fjernes også. Vejbredskeblad, iris og andre arter, som står langs kanten bliver stående - de fanger sediment og danner ny brinkfod. Det foreslås, at der plantes grupper af Rødel langs nordbrinken. Det foreslås endvidere at etablere sten hist og her tæt inde langs kanten for at fremme snoningerne.

Det foreslås at frilægge den rørlagte strækning fra station 2130 til 1763. Frilæggelsen bør ske ved at grave ud som dobbeltprofil, så der er plads til en stor vintervandstand.

Der kan laves rørunderføringer de steder hvor der eventuelt er behov for det af hensyn til passage mellem grusvejen og terrænet. Eventuelle underføringer dimensioneres, så der kan bygges en vandløbsprofil op i røret. Det skal dimensioneres til 2 liter/sek/ha opland. Store rør i bølgemetal kan anvendes.

Den østligste, åbne strækning ligger ligger meget dybt i terrænet, og ligner en kedelig kanal. Der er plads til at lave snoninger, men der er meget stejle brinker. Derfor vil det på denne strækning kun kunne lade sig gøre at lave små slyngninger i bunden. På grund af den nuværende grødeskæringsfremgangsmåde er disse allerede ved at blive dannet.

I den vestligste ende af terrænet, hvor Rønnebækken nedstrøms forlader øvelsespladsen, løber en lille bæk til, som afvander Skytteskov (privat vandløb nr. 142 på Næstved Kommunes vandløbskort). Denne er rørlagt på den nederste strækning. Det foreslås, at den fritlægges mellem skoven og Rønnebækken.

10.5 Forslag til bevarelse af naturværdierne i skovene

Gamle skovbryn, fugtige løvskovspartier samt naturskovsbevoksninger i Skytteskov og Fredskov bør af naturmæssige hensyn friholdes for militær kørsel .

Det drejer sig om følgende arealer i *Fredskov* (se bilag 1) :

Afd. 27 litra a og d (brynene), h og k.

Afd. 26 litra a og g samt brynet af d.

Afd. 25 brynet af litra a

Afd. 24 brynene af litra a og c

Afd. 23 litra d, f og h

Afd. 22 litra d og e

Det drejer sig om følgende arealer i *Skytteskov* (se bilag 1):

Afd. 14 litra b, c, f og h

Afd. 17 litra g, h og k

Afd. 18 litra c

Afd. 19 litra g, samt brynene af a, e og f
Afd. 20 brynet af litra a.

10.6 Forslag til retningslinier for offentlighedens adgang

De nuværende adgangsmuligheder og retningslinier foreslås bibeholdt, da de skønnes at tilgodese publikum på en god måde, samtidig med at der tages hensyn til naturværdierne og den militære brug.

10.7 Sammenfatning af Skov- og Naturstyrelsens forslag

Skov- og Naturstyrelsen lægger vægt på, at Næstved Øvelsesplads, under respekt for områdets anvendelse til militære øvelsesaktiviteter, fastholdes som et overdrevsområde i naturtilstand, uden gødskning og sprøjtning, og at den fremtidige naturpleje og -drift fortsat tilsikrer, at denne tilstand opretholdes så godt som muligt, til gavn for flora og fauna. Levende hegn og kratbevoksninger bør også bevares, uden at der dog sker yderligere tilgroning af de åbne arealer. De mange små, værdifulde vådområder på terrænet bør forbedres gennem en fastlagt plan for pleje og genopretning, og de bør friholdes for al øvelsesaktivitet bortset fra færdsel til fods. Rønnebækken ønskes frilagt. Gamle skovbryn og bevoksninger med naturskovspræg i Skytteskov og Fredskov ønskes friholdt for militær kørsel. Offentlighedens adgangs-muligheder foreslås bibeholdt i sin nuværende form.

Udgangspunktet for de militære aktiviteter bør efter Skov- og Naturstyrelsens opfattelse være, at der ikke sker yderligere nedslidning af området, idet også den militære brugsværdi er stærkt afhængig af områdets naturmæssige bæreevne. Derfor bør der fortsat fastlægges restriktioner for brugere af terrænet, som tilsikrer, at områdets tilstand ikke gradvist forringes.

11 Kommentarer og ønsker fra eksterne bidragydere

Med en skrivelse den 17. august 1995 orienterede Skov- og Naturstyrelsen de eksterne bidragydere, bestående af Næstved Kommune, Storstrøms Amt, Friluftsrådet og Danmarks Naturfredningsforening, om at en drifts- og plejeplanlægning for Næstved Øvelsesplads var igangsat. Styrelsen indkaldte i den anledning eventuelle bidrag fra de pågældende myndigheder og organisationer til planlægningen.

I skrivelser blev øvelsespladsen og dens militære benyttelse kort omtalt. Om formålet med drifts- og plejeplanlægningen hed det, at "planen skal fastlægge retningslinierne for benyttelse, drift og pleje af øvelsespladsen, således at der opnås en tilfredsstillende opfyldelse af forsvarets behov for øvelsesaktiviteter samtidig med at de skovbrugsmæssige, naturbeskyttelsesmæssige, rekreative og kulturhistoriske interesser tilgodeses. Drifts- og plejeplanlægning vil omfatte udarbejdelse af kort, registrering af naturtyper og flora- og faunamæssige forhold, fastlæggelse af plejebestand samt en afvejning af benyttelses- og beskyttelseshensyn.

Det er et vigtigt formål med planlægningen at tilvejebringe al relevant information om området og sikre, at de til området knyttede interesser kan indgå i afvejningerne. Materiale som bør indgå i den kommende driftsplanlægning og ønsker til den kommende arealdrift, ønskes derfor oplyst." Det blev endvidere meddelt, at Skov- og Naturstyrelsen, efter modtagelse af materiale og gennemførelse af egen kortlægning og registrering af arealet, ville udarbejde et forslag til drifts- og plejeplan. Dette planforslag ville blive tilsendt bidragyderne til kommentering, og forventedes drøftet på et efterfølgende møde.

Styrelsen bad om at eventuelle bidrag var fremsendt til styrelsen senest 22. september 1995. Endelig indkaldte styrelsen, i samarbejde med kommandantskabet på Gardehusarkasernen, bidragyderne til en rundvisning på terrænet den 1. september 1995. Bidragyderne fik inden rundvisningen fremsendt en rapport til orientering over den foreløbige biologiske registrering, som Skov- og Naturstyrelsen havde foretaget i terrænet i løbet af maj og juni 1995.

Ved rundvisningen deltog 21 personer, med repræsentanter fra Næstved Kommune, Storstrøms Amt, Friluftsrådet, Danmarks Jægerforbund, Dansk Ornitologisk Forening, Herpetologisk Forening samt lokale orienteringsforbund, vandrelaug, firmaidrætsforbund og naturvejledere. Skov- og Naturstyrelsen har efterfølgende modtaget skriftlige bidrag fra Næstved Kommune og Friluftsrådet, som refereres i det følgende.

Efter besigtigelsen har Storstrøms Amt, efter telefonisk forespørgsel fra Skov- og Naturstyrelsen, oplyst, at man ikke havde særlige kommentarer eller ønsker til drifts- og plejeplanen. På det afsluttende bidragydermøde på Gardehusarkasernen den 29. maj 1996 oplyste Storstrøms amt, at man efter aftale med regimentet vil arrangere 2 naturvejlederture i terrænet i 1996.

Der er ikke fremkommet bidrag fra Danmarks Naturfredningsforening.

11.1 Kommentarer og ønsker fra Næstved Kommune

Vandløb

Næstved Kommune arbejder med et projekt for Rønnebækken på Rønnebæksholms arealer, som grænser op til det militære øvelsesareal. Projektet omfatter forskellige forslag til rekreative og miljøforbedrende foranstaltninger inden for vandløbslovens rammer, herunder genåbning af den rørlagte strækning fra militærarealet til Hovedmose Skov og retablering af vandhuller i opfyldte lavninger, hvor der er fugtigt det meste af året.

Retableringen af de åbne vandarealer skal danne korridor mellem Hovedmose Skov og naturområdet på militærarealet.

Stisystemer

Et sammenhængende stisystem vil forbedre de rekreative forhold for både byens borgere og turister.

Som helhed ønskes Rønnebæksholms naturværdier forbedret. En sikring af naturtilstanden på militærarealet med åbning af Rønnebækkens løb og forbedring af vandhullernes tilstand samt udbygning af offentlighedens adgang vil give en god sammenhæng.

Kommunen ønsker 1-2 tværgående adgange over øvelsesområdet. Det kunne være i form af vej, sti, passage eller lignende. Eventuelt kunne mindre benyttede dele af øvelsesterrænet også åbnes for offentlighedens adgang.

Byudvikling

Kommunen påpeger, at den har erhvervet store dele af Rønnebæksholms jorder, som er naboareal til øvelsespladsen. Der arbejdes for tiden med en planlægning for disse arealers fremtidige benyttelse, bl.a. i byudviklingsøjemed. Kommunen har i den forbindelse overvejet på sigt at udlægge dele af området mellem Præstøvej, Rønnebæksholm, Øvelsespladsen og Rønnebæk By til byudvikling som boligområde. Dog vil områderne omkring Rønnebæksholm friholdes som en grøn korridor. Kommunen vil gerne drøfte en eventuel afstandszone til de militære arealer.

Forslag til samarbejde mellem Gardehusarkasernen og kommunen

Kommunen finder, at der generelt er et godt forhold mellem soldaterne og byens borgere. Eventuelle naboproblemer som måtte opstå foreslår kommunen bedst løses ved generel oplysningsvirksomhed, og ved konkrete kontakter.

Kommunen foreslår f.eks., at der informeres om driftsplanen når den er færdig. Det kan ske ved en info-pjece eller ved information i lokalavisen. I denne information vil det være hensigtsmæssigt også at inddrage information om, at det ikke er tilladt at smide affald på øvelsespladsen.

Det vil desuden være ønskeligt, at offentligheden får kendskab til dels de muligheder der findes for adgang til øvelsesområdet, og dels hvordan man bør færdes inden for området.

Endelig nævnes muligheden for, at Næstved Kommunes naturplejefunktion på Susågården kan inddrages i mindre genopretningsprojekter, f.eks. oprensning af mindre vandhuller, i forbindelse med implementering af driftsplanen.

11.2 Kommentarer og ønsker fra Friluftsrådet

Flora og fauna

Friluftsrådet finder, at de væsentligste botaniske interesser knytter sig til vandhullerne på øvelsesterrænet. Derfor ønskes bredarealerne friholdt for tilgroning af høj vegetation og træbevoksning ved hjælp af naturpleje. Endvidere ønskes vandhullerne friholdt for bæltekøretøjer.

Ellesumpen i Nissekær ønskes bevaret og udlagt som urørt naturskov. Tanker om flytning af skoven, fremsat af Gardehusarregimentet under besigtigelsen, tager man afstand fra, da en interessant biotop vil blive ødelagt, og ikke kan forventes genskabt et andet sted.

Naturformidling

Da området normalt er lukket for offentligheden giver det ikke store muligheder for naturformidling. En mulighed vil kunne være, at der etableres offentligt tilgængelige stier på arealet, eller i hvert fald en sti i yderkanten. Det vil give mulighed for at planlægge egentlige naturvejledningsture.

Færdsel til fods

Friluftsrådet finder, at det er positivt at der i åbningstiderne er offentlig adgang på vejene. Der er imidlertid i hovedsagen tale om lange, lige veje, som ikke giver den samme mulighed for variation i natur- og landskabsoplevelsen, som hvis der blev anlagt nogle trampestier, der bevæger sig forbi nogle af de spændende naturområder.

Hundetræning

Det kunne være ønskeligt med nogle arealer, hvor der kan udøves hundetræning - særligt til sporarbejde. Sporarbejdet består af 100-1000 meter lange spor med knæk og vinkler. Det er i den forbindelse vigtigt at gøre opmærksom på, at denne træning altid foregår med hunden i snor. Der vil altså ikke blive tale om løse hunde på arealet.

Orienteringsløb

Friluftsrådet ønsker, at mulighederne for at benytte terrænet til orienteringsløb kan fortsatte i samme omfang som hidtil, idet området ligger meget bynært.

11.3 Sammenfatning af bidragydernes ønsker

De eksterne bidragydere foreslår som naturpleje og -forbedring på terrænet en frilæggelse af Rønnebækken samt reetablering af vandhullerne. Bredarealerne omkring vandhuller ønskes friholdt for høj urtevegetation og trævækst ved hjælp af naturpleje, og de ønskes endvidere friholdt for bæltekøretøjer. Ellesumpen i Nissekær ønskes bevaret i sin nuværende tilstand.

Med hensyn til offentlighedens adgang værdsætter man de nuværende muligheder men det foreslås, at den udvides lidt i form af anlæggelse af en eller flere trampede vandrestier i terrænet forbi spændende naturområder, så færdslen ikke begrænses til de lige veje. På disse stier ville der kunne foregå naturformidling. Desuden ønsker man at mulighederne for at benytte terrænet til orienteringsløb kan fortsætte i samme omfang som hidtil. Endvidere er der ønsker om nogle arealer hvor der kan øves hundetræning, især til sporarbejde. Endelig foreslås det, at

offentligheden informeres om den endelige driftsplan, adgangsmuligheder m.v. gennem en informationspjece eller i lokalpressen.

12 Vurdering af de enkelte ønsker og forslag

Forudsætningen ved den følgende vurdering af de enkelte ønsker til drifts- plejeplanen for Næstved Øvelsesplads er, at arealet er udlagt som militært uddannelsesområde, og derfor fortsat skal kunne anvendes som sådan.

12.1 Vurdering af ønsker og forslag fra forsvaret

Støjafskærmning af Gardehusarregimentets skydebane

Volden skønnes uproblematisk i landskabelig og naturmæssig sammenhæng. Afskærmningen vil desuden betyde, at banerne vil leve op til såvel de uddannelsesmæssige som de miljømæssige krav.

Placering og etablering af område til oprettelse af Kommandostation og Forsyningspunkt/-område i Fredskov

Placeringen skal foregå i de eksisterende bygninger. Vurderes som uproblematisk.

Placering af beredskabsområder i Skytteskov og Fredskov

Se bilag 8. Under respekt for gældende restriktioner i de lejede skove (herunder forbud mod færdsel med bæltekøretøjer udenfor tvangsspor, mod passage med bæltekøretøjer gennem skovdiget i vestkanten af Fredskov bortset fra eksisterende huller, gravning m.v.) skønnes forslaget uproblematisk.

Etablering af permanent kampstilling

Se bilag 9. Skønnes uproblematisk.

Placering og etablering af bygning til nærkamphus

Se bilag 10. Ud fra en landskabelig og naturmæssig betragtning vurderes det, at placeringen syd for Skytteskov er den mest hensigtsmæssige af de to alternativer, hvis det kan forenes med placeringen af maskinkanonminibanen.

Placering og etablering af verifikationspladser for kampvogne samt laserafstandsmålingsbane

Placeringen langs Betonvejen vurderes som værende uproblematisk i relation til naturværdier og landskab.

Placering og etablering af anlæg til styre- og bremseøvelser

Udvidelsen af Betonvejen i Skytteskov ved rørlægningen af de to grøfter langs den ca. 200 m. vejstrækning er naturmæssigt set et tilbageskridt, men vurderes ikke at være af tungtvejende betydning. Kan alternativt foregå på den store p-plads på Skyttemarksvej.

Placering af skiver i civilt område

Se bilag 11. Vurderes som uproblematisk.

Udpegning af område til øvelse i dozning for kampvogne.

Se bilag 12. Dozning i det åbne overdrevsterræn er et væsentligt naturmæssigt indgreb, som virker forstyrrende for såvel flora som fauna. Efter aftale mellem forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen er det ønskede dozningsområde derfor indskrænket, så det kun omfatter det på bilag 12, samt på øvelseskortet (bilag 2), angivne. Dette areal kan opfylde forsvarets behov. De to vandhuller på arealet syd for Møllebakke skånes for dozningsindgreb.

Placering og etablering af køregård

Se bilag 13. Den gamle knallertbane syd for Mariesminde ønskes indrettet til køregård. Placeringen skønnes uproblematisk i naturmæssig sammenhæng. Det tilgrænsende, fugtige engområde i sydøsthjørnet af terrænet rummer en rig flora, og bør skånes under anlægsarbejderne.

Placering og etablering af infanterihandlebane

Se bilag 14. Infanterihandlebanen ønskes placeret i det frie areal umiddelbart nord for parkeringspladsen ved skydebanerne, mellem Djævlekrog og kampvognssporet til minibanen. Placeringen skønnes ikke at medføre væsentlige naturmæssige forringelser, da arealet ligger i umiddelbar tilknytning til de andre baner.

Genoprettelse af tvangsspor for bæltekøretøjer i Fredskov

Se bilag 15. Retableringen af det oprindelige bæltespør gennem Fredskov for færdsel med bæltekøretøjer skønnes ikke at medføre væsentlige naturmæssige problemer, da sporet endnu ikke er sprunget helt i skov.

Placering og etablering af civil flugt- og jagtskydebane på øvelsespladsen

Se bilag 16. Såfremt den civile flugtskydebane ønskes bibeholdt og udvidet med en ekstra standplads i form af en jagtskydebane foreslås det fra forsvarets side, at jagtskydebanen etableres i det fjerneste hjørne af øvelsespladsen (sydøstligste hjørne) med 1 tårn vest og 1 tårn øst for vådområde 28. Fareområdet for jagtskydebanen vil gå mere mod nord og nordøst, og vil dermed friholde Nissekær for nedslag af lerduer og hagl. Nedslag af en del af lerduerne (ca. 25 %) i vådområde 28 vil derimod ikke kunne undgås, ligesom der vil ske øget nedslag af hagl på dette sted.

Såfremt banen ønskes opretholdt er det afgørende for forsvaret, at anvendelsen af øvelsespladsen til dette formål ikke på kort eller lang sigt medfører miljømæssige indskrænkninger i forsvarets

egne aktiviteter, ligesom den civile brug af forsvarets arealer bør være i overensstemmelse med forsvarets miljøpolitik, for så vidt angår miljøoprydning og lignende.

Skov- og Naturstyrelsen gør opmærksom på at vådområde 28 er omfattet af naturbeskyttelseslovens bestemmelser i § 3 som fastslår, at der ikke må ske ændringer af tilstanden af beskyttede naturtyper, i dette tilfælde nedslag af lerduer og hagl i et mose-/engområde. Placering af jagtskydebanen på dette sted, med de konsekvenser det vil føre med sig for vådområde 28, vil derfor kræve særlig tilladelse af Storstrøms amt, i henhold til naturbeskyttelseslovens bestemmelser. De mere lempelige fortolkning af lovens bestemmelser for forsvarets arealer gælder ikke i dette tilfælde, da der ikke er tale om en militær aktivitet.

Færdiggørelse af ringvej/administrationsspor

Forsvarets behov for færdiggørelse af en ringvejforbindelse, således at der kan køres hurtigt ud i nødhjælpssituationer, skønnes ikke at være problematisk i forhold til naturværdier. Konkret drejer det sig om et vejanlæg langs skellet i den nordligste spids af terrænet. I forhold til publikum vil vejanlægget være en fordel, idet ønsket om at kunne komme terrænet rundt herved imødekommes.

Behov for ændring af sektoropdeling

Forsvarets ønske om en mindre detaljeret sektoropdeling af terrænet skønnes hensigtsmæssig, da den vil være mere tidssvarende i øvelsessammenhæng, og derfor mere brugervenlig. Den nye sektoropdeling fremgår af øvelseskortet (bilag 2).

Forsvaret foreslår endvidere de gældende restriktioner i sektorerne bibeholdt, dog at dozningsområdet i sektor IV indskrænkes.

Skov- og Naturstyrelsens udgangspunkt i en samlet planlægning for terrænets fremtidige brug må være, at der ikke sker en yderligere nedslidning af terrænet. Styrelsen er derfor enig med forsvaret i, at de nugældende restriktioner er nødvendige at bibeholde. Herudover finder styrelsen det nødvendigt med yderligere restriktioner for vådområderne, jf. nedenfor.

Behov for generel renovering af øvelsespladsen

Forsvarets renoveringsplan peger på en række forhold som ønskes bragt i orden på terrænet inden den egentlige drifts- og plejeplan iværksættes. Det drejer sig især om oprydning og terrænretablering, udbedring af skader m.v. Det skønnes at der er overensstemmelse mellem de ønskede tiltag i renoveringsplanen og de generelle retningslinier for den kommende drift og pleje af terrænet.

Behov for retablering og etablering af plantebælter og beplantninger til brug i øvelsessammenhæng

Forsvarets ønsker til udbedring og nyetablering af plantebælter og beplantninger, til brug i øvelsessammenhæng, er blevet gennemgået og drøftet på et møde mellem forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen. Der var enighed om, at der ikke var problemer i relation til ønskerne om bevarelse af det åbne terræn og overdrevskarakteren, eller flora og fauna iøvrigt. Det er væsentligt, at der ved plantning benyttes hjemmehørende og egnskarakteristiske busk- og

træarter. De 10 ønskede plantebælter og 4 beplantninger er angivet på drifts- og plejekortet (bilag 3).

Forsvarets ønsker til oprensning og reetablering af vådområder

Forsvarets forslag om oprensning og reetablering af 6 vådområder på terrænet er i overensstemmelse med Skov- og Naturstyrelsens ønsker for en større genopretningsplan for vådområder, som omtales nedenfor.

12.2 Ønsker og forslag fra Skov- og Naturstyrelsen

Skov- og Naturstyrelsens forslag til pleje- og genopretningsplan for vådområderne

Den gennemgribende plan for genopretning og pleje af hver af de ialt 28 vådområder på terrænet, samt de generelle retningslinier for vandhulspleje, er blevet forelagt og drøftet på et møde mellem forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen. Man var enige om planen var acceptabel for forsvaret - dog enedes man om at friholde een sø fra planen med henblik på anvendelse til svømmesø under øvelser. Man enedes om at Gæksø skal kunne anvendes til dette formål.

Der var også enighed om, at de 28 vådområder, med en omgivende bufferzone på 5 meter, skal friholdes for al øvelsesvirksomhed bortset fra færdsel til fods, og at dette kommer til at indgå i de fremtidige restriktioner for øvelsespladsen.

Udover den generelle terrænpleje af overdrevsområderne er vandhulsplanen det vigtigste naturbevarelses tiltag i drifts- og plejeplanen.

Skov- og Naturstyrelsens overordnede ønsker om områdets fremtidige tilstand, drift og pleje af de åbne arealer, frilægning af Rønnebækken, samt offentlighedens adgang

Det vurderes, at der er sammenfaldende synspunkter mellem forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen på disse punkter.

12.3 Vurdering af ønsker og forslag fra bidragsyderne

Næstved Kommunes forslag og ønsker

Næstved kommunes forslag om fritlæggelse af Rønnebækkens forløb på Næstved Øvelsesplads er i overensstemmelse med forsvarets og Skov- og Naturstyrelsens tanker.

Kommunens ønsker om et udvidet stisystem i form af 1-2 tværgående adgange over øvelsesområdet kan ikke anbefales af forsvaret, som finder at det tilgængelige vejsystem på terrænet allerede nu skaber adgang og overblik over det meste af terrænet for publikum. Forsvaret ønsker, af hensyn til publikums sikkerhed samt til vildtets fred, at man bibeholder det nuværende sti- og vejsystem.

Friluftsrådets forslag og ønsker

Friluftsrådets ønsker om pleje, bevaring og færdselsrestriktioner for vådområderne på terrænet er i overensstemmelse med forsvarets og Skov- og Naturstyrelsens planer.

Ønsket om udvidet adgang i form af et trampet stisystem findes ikke hensigtsmæssigt, jf. ovenstående. Det skønnes, at en øget naturformidling for skoleklasser og lign. på terrænet vil være muligt inden for de eksisterende rammer og adgangsmuligheder.

Ønskerne om arealer udlagt til hundetræning efterkommes normalt, og skønnes således allerede opfyldt gennem de eksisterende adgangsftaler.

13 Afvejning af benyttelse og beskyttelse

Ud fra en samlet afvejning synes det at fremgå, at der ikke er grundlæggende konflikter mellem parternes ønsker om den fremtidige benyttelse og beskyttelse af Næstved Øvelsesplads. Forsvarets fremsatte ønsker om udvidelse af øvelsesfaciliteterne skønnes således ikke at have et omfang eller at forringe området i en sådan grad, at det skønnes uforeneligt med Skov- og Naturstyrelsens ønske om fortsat at bevare terrænet som et åbent naturområde. De skitserede ønsker til hegn og beplantninger skønnes at være uproblematisk i landskabelig og naturmæssig sammenhæng. Forsvarets ønsker til gældende brugsrestriktioner i de enkelte sektorer skønnes også i det væsentlige at være forenelige med terrænets naturmæssige bæreevne og -bevarelse. Terrænets pleje som overdrev kan fortsætte med den nuværende bæltekørselsaktivitet samt høslet.

Skov- og Naturstyrelsens, bidragsydernes samt Gardehusarregimentets egne ønsker om en genopretningsplan for vådområderne, samt en friholdelse af disse fra øvelsesaktiviteter, vurderes at være acceptabelt for forsvarets fremtidige øvelsesbrug af terrænet.

Det vurderes, at bidragsydernes ønsker om øget offentlig adgang til terrænet ikke er hensigtsmæssige, og at de nuværende regler bør bibeholdes.

PLAN

Denne del af drifts- og plejeplanen indeholder en anvisning af hvorledes den ovenfor gennemgåede afvejning kan realiseres i praksis, herunder fastlæggelse af retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring i overensstemmelse med afvejningen.

14 Retningslinier for den fremtidige anvendelse af Næstved Øvelsesplads

14.1 Overordnede retningslinier for øvelsespladsens fremtidige benyttelse, pleje og forbedring i overensstemmelse med afvejningen

Retningslinierne for den fremtidige anvendelse af Næstved Øvelsesplads skal tilgodese følgende forhold:

- At terrænet er udlagt som militært uddannelsesområde, og derfor fortsat skal kunne opfylde forsvarets behov for uddannelsesaktiviteter.
- At den militære benyttelse sker under hensyntagen til landskabelige og biologiske værdier, som i drifts- og plejeplanperioden søges fastholdt og udbygget.
- At den rekreative benyttelse sker i det omfang det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt og foreneligt med hensynet til de naturmæssige værdier.

14.2 Opdeling af øvelsespladsen i sektorer

For at sikre disse forhold er det valgt at inddele terrænet i sektorer, for hvilke der er udarbejdet forskellige restriktioner.

Sektoropdelingen fremgår af øvelseskortet (bilag 2).

Det fremgår at øvelsespladsen er opdelt i følgende 8 sektorer: Sektor I udgør Skyttemarken, d.v.s. hele det åbne terræn vest for Skytteskov. Sektor II, III, IV og V udgør tilsammen det resterende åbne terræn på øvelsespladsen. Sektor VI er Fredskov (underopdelt i sektor VI a i nordvest og VI b i resten af skoven). Sektor VII er Skytteskov, som er underopdelt i sektor VII a i syd, sektor VII b i øst (inklusive Kalbyris anlægget) og sektor VII c i vest, og sektor VIII er Gardehusarkasernen.

Da Skytteskov, Djævlekrogen og Fredskov er lejede skovarealer gælder der af hensyn til lejeaftalen og områdernes status som skov særlige restriktioner for brugerne af disse områder under øvelser.

14.3 Retningslinier for øvelsesaktiviteter i de enkelte sektorer

Restriktioner for sektor I (Skyttemarken)

- Terrænet må fortrinsvis benyttes til grunduddannelse og lettere øvelsesvirksomhed.

- Færdsel med bæltekøretøjer er forbudt med undtagelse af PMV-kørsel til mortarbane og maskinkanonbane.
- Gravning er forbudt.
- Volteridning er forbudt på springbanen men er iøvrigt tilladt i sektoren, bortset fra boldbanen.
- Kørsel med hjulkøretøjer er tilladt, bortset fra perioder med høhøst og meget blød bund f.eks. i og efter perioder med megen nedbør eller tøbrud.
- Sektorens nordøstlige er udlagt som hestefold og fodboldbane, hvorfor der ikke må foregå kørsel i denne del.
- Boldbanen må ikke benyttes til andre formål.
- Alle vådområder, med tilhørende bræmme på 5 meter, markeret på øvelseskortet (bilag 2) med blå yderkant skal friholdes for al kørsel samt anden øvelsesaktivitet, bortset fra gennemgående færdsel til fods.

Restriktioner for sektor II, III, IV og V

- Al færdsel med bæltekøretøjer er forbudt på vejen langs terrænets sydgrænse
- Dozning må kun foretages i det særligt udpegede dozningsområde i sektor IV, som angivet på øvelseskortet.
- Sprængninger må kun foregå i det særligt udpegede sprængningsområde i sektor IV, som angivet på øvelseskortet. Sprængninger i jern og sten samt sprængning af ladninger over 600 gram må ikke finde sted.
- Maskingravning må kun foregå i nordenden af sektor III og IV, nord for Sortemose og dozningsområdet, som angivet på øvelseskortet.
- Alle vådområder, med tilhørende bræmme på 5 meter, markeret på øvelseskortet (bilag 2) med blå yderkant skal friholdes for al kørsel samt anden øvelsesaktivitet, bortset fra gennemgående færdsel til fods.

Restriktioner for sektor VI og VII (Fredskov og Skytteskov)

- Der skal udvises hensyn overfor skovens bevoksninger, og de af hensyn til skovdriften bestående anlæg, såsom hegn, grøfter, broer og veje m.m.
- Brug af åben ild er forbudt
- Færdsel med bæltekøretøjer er generelt ikke tilladt i sektorerne, bortset fra de anlagte tvangsspor og i beredskabsområderne i sektor VIa og vestlige hjørne af sektor VIIa.
- I skovudkanterne er det tilladt at anvende eksisterende spor fra øvelsesterrænet vinkelret på skovkanten og indtil 20 meter ind i skoven, i de eksisterende huller.
- Al kørsel med bæltekøretøjer på skovvejene er p.t. forbudt.
- Der må ikke sankes brænde, grene m.m., ligesom der ikke må tages sløringsmaterialer fra træer m.m.
- Skovdiget i vestkanten af sektor VI a må ikke passeres med bæltekøretøjer, bortset fra de eksisterende huller.
- Enhver form for beskadigelse af træer, herunder islåning af søm er forbudt.
- Oprydning skal finde sted ved brugende enheds foranstaltning.

- Alle vådområder, med tilhørende bræmme på 5 meter, markeret på øvelseskortet (bilag 2) med blå yderkant skal friholdes for al kørsel samt anden øvelsesaktivitet, bortset fra gennemgående færdsel til fods.

14.4 Arealretablering efter øvelsesaktiviteter

Som hovedregel påhviler det hver enkelt øvelsesbruger at efterlade terrænet eller terrænelementerne i sober, intakt og funktionel stand. Dette indebærer bl.a. at gravearbejder skal sløjfes, veje rengøres, uddannelsesmaterialer inddrages og afmærkningsmateriel (minestrimler m.m.) skal fjernes. Forvoldte skader skal søges afhjulpet. Såfremt den direkte bruger ikke umiddelbart kan løse opgaverne, skal disse søges løst inden for egen enhed. Hvis brugeren undtagelsesvis ikke selv kan løse opgaverne, fordi man ikke råder over det nødvendige materiel, materialer m.m., skal der meldes til Kaserneelementet eller uddannelsessektionen.

14.5 Målsætning for pleje af naturarealer og genopretning af vådområder

Det er målsætningen, at Næstved Øvelsesplads fastholdes som et overdrevsområde i naturtilstand, uden gødskning og sprøjtning, og at den fremtidige naturpleje og -drift fortsat tilsikrer, at denne tilstand opretholdes så godt som muligt, til gavn for flora og fauna.

Dette skal ske under respekt for områdets anvendelse til militære øvelsesaktiviteter.

Udgangspunktet for aktiviteterne bør dog være, at der ikke sker yderligere nedslidning af området, idet også den militære brugsværdi er stærkt afhængig af områdets naturmæssige bæreevne. Derfor fastlægges der fortsat restriktioner for brugere af terrænet som tilsikrer, at områdets tilstand ikke gradvist forringes.

Levende hegn og kratbevoksninger skal også bevares og plejes, uden at der dog sker yderligere tilgroning af de åbne arealer.

Endelig, men ikke mindst, skal de mange små, værdifulde vådområder på terrænet plejes og forbedres gennem en egentlig genopretningplan og herefter friholdes fra øvelsesaktiviteter, bortset fra gennemgående færdsel til fods. Der udlægges en bufferzone på 5 meter omkring hvert af de beskrevne 28 vådområder.

I takt med genopretningen af vandhuller forsøges iværksat et udsætningsprogram i samarbejde med Storstrøms Amt for den truede paddeart Klokkefrø, som er kendt fra Næstvedområdet (Enø), for et mindre antal vandhuller på terrænet. Inden der træffes beslutning om et sådan projekt, ønsker amtet dog at se de genoprettede vandhullers tilstand an i et par år.

En eventuel succes for et paddeudsætningsprogram må ikke medføre yderligere restriktive konsekvenser for militæret med hensyn til terrænets benyttelse.

De rørlagte strækninger af Rønnebækken frilægges.

Gamle skovbryn og naturskovsbevoksninger i Skytteskov og Fredskov friholdes for militær kørsel.

14.6 Prioriteret handlingsplan for planperioden

1. prioritet: Renovering af øvelsespladsen samt vedligeholdelse af åbne vandhuller

Drifts- og plejeplanen igangsættes med følgende renoveringsarbejder, som forventes gennemført indenfor planperiodens to første år:

- Tilkastning af gravede skyttehuller og andre gravede anlæg.
- Fjernelse af afmærkningsstrimler.
- Retablering af skilte og afmærkning af overkørsler (grøfter), kampvognsspor og hjulspor.
- Almindelig oprydning.
- Planering (harvning) af hjulspor/veje i mindre omfang.
- Planering af kampvognsspor.

Som hidtil fortsættes udbedring i alle sektorer af skader på terrænet udenfor etablerede spor efter øvelser, færdsel med bælte køretøjer, fjernelse af midlertidige anlæg, gravning m.v.

Såfremt de aktiviteter som hidtil har været gennemført i terrænet (f.eks. gravning, dozing og lignende) har medført terrænændringer, skal arealet planeres.

Efter øvelser skal der herudover ske oprydning og fjernelse af affald.

I løbet af planperiodens to første år forventes plejeplanen opfyldt for følgende vådområder:

Vådområde nr. 1, 3, 12, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 25, 27 og 28: Bevaring af nuværende tilstand, sikring af vandstand og let pleje, bl.a. hindring af yderligere tilgroning. Vådområde 27 (Nissekær) og 28 skal friholdes for nedslag af hagl og lerdUER fra den civile flugt- og jagtskydebane. Se nærmere beskrivelser af plejetiltag i kapitel 10.3.

2. prioritet: Genopretning af vådområder

Indenfor planperiodens første fem år forventes følgende, små vådområder genoprettet:
Vådområde nr. 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 13, 14, 20, 24 og 26: Bortskæring af vegetation samt vandstandshævning gennem etablering af overløb ved dræn eller eventuelt oprensning. Plejetiltag for hvert vandhul er beskrevet nærmere i kapitel 10.3.

Indenfor planperiodens første 10 år forventes følgende vådområder genoprettet:

Vådområde nr. 11 og 19 (Sortemose og Teglbjergmose): Vandstandshævning i Teglbjergmose samt i de fugtigste dele af Sortemose, samt rydning af pilekrat i Teglbjergmosen, som beskrevet nærmere i kapitel 10.3.

3. prioritet: Retablering og etablering af levende hegn samt beplantninger

Et antal levende hegn og beplantninger vil blive retableret og etableret. Ved plantning anvendes kun hjemmehørende og egnskarakteristiske træ- og buskarter. I løbet af planperioden forventes følgende levende hegn samt beplantninger retableret eller nyetableret :

Retablering

1. Eksisterende hegn fra Gækhøjvej syd for Skovgård ca. 300 meter i lige linie mod øst til skel nordvest for nordspidsen af Fredskov reableres eller suppleres i nødvendigt omfang.
2. Eksisterende allé/hegn på begge sider af Gækhøjvej fra nord til syd reableres og suppleres i nødvendigt omfang ligesom udgåede træer i nødvendigt omfang fjernes.
3. Eksisterende allé/hegn langs Skydebanevej og på tværs langs sydside af forhindringsbanen reableres eller suppleres i nødvendigt omfang.

Nyetablering

4. Hegn fra nordøsthjørne af Skytteskov ca. 200 m. mod øst etableres.
5. Hegn fra sydkant af Skytteskov til administrationssporet langs jernbanen vest for gamle sprængningslund etableres.
6. Hegn fra Gækhøjvej ca. 200 meter stik vest til pilekrat i Sortemose, i forlængelse af hegn under punkt 1, etableres.
7. Hegn fra Stubhøj ca. 300 meter mod sydøst til nordspidsen af Tørvemosen etableres.
8. Hegn fra Jagel til Skytteskov langs Rullebanen etableres.
9. Hegn fra Oles Høj langs Fasanvej og Skyttemarksvej til Djævlekrog etableres som enkeltrækket hegn.
10. Hegn fra skovfogedbolig ved Skytteskov ca. 200 meter stik øst til Gækhøjvej etableres.

Følgende retableringer og etableringer af beplantninger forventes gennemført i løbet af planperioden:

Beplantninger

- Beplantningerne på Jagel retableres til ca. 50x50 m.
- Beplantningerne på Teglbjerghus retableres til ca 50x50 m.
- Beplantningerne på Højegård retableres til ca. 50x50 m.
- Beplantningerne vest for Skovgård suppleres.

Ovenstående hegn og beplantninger er vist på drifts- og plejekortet (bilag 3).

14.7 Vildtpleje

De 5-6 vildtagre, som er anlagt på terrænet, kan bibeholdes. Der skønnes ikke være behov for at bruge yderligere ressourcer på vildtpleje, idet de øvrige tiltag i planen i form af genopretning af vådområder, levende hegn og beplantninger samlet vil være med til at forbedre forholdene generelt, også for vildtet.

14.8 Retningslinier for brug af gødskning og sprøjtning

Næstved Øvelsesplads er ikke blevet gødet eller sprøjtet siden forsvarrets overtagelse af terrænet i 1950'erne. Denne praksis bibeholdes. Der ses dog her bort fra selve kaserneområdet park- og haveanlæg.

På terrænet er der de senere år undtagelsesvist anvendt roundup til bekæmpelse af Kæmpebjørneklo, ved selektiv sprøjtning af hver enkelt plante. Det foreslås at denne praksis kan fortsætte til kæmpebjørnekløerne er forsvundet fra terrænet..

14.9 Information til terrænets brugere

Gardehusarregimentet har i oktober 1992 som information til terrænets brugere udarbejdet et hefte, "Bestemmelser for rekvisition og anvendelse af Næstved Øvelsesplads". Hefte informerer kortfattet om området, dets øvelsesmuligheder samt regler for benyttelse. Desuden indeholder heftet et antal kortbilag.

Det foreslås at heftet afløses af en tilsvarende, kortfattet "populærudgave" af nærværende drifts- og plejeplan

14.10 Offentlighedens adgang til øvelsespladsen

Udgangspunktet for planlægning af offentlighedens adgang til forsvarets arealer er at arealerne er udlagt som uddannelsesområder, og at offentlig adgang ikke må give begrænsninger i forsvarets aktiviteter.

De rekreative interesser (offentlighedens adgang til forsvarets arealer) vil som følge af den sikkerhedsmæssige risiko der er forbundet med forsvarets aktiviteter kun blive tilgodeset i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Hertil kommer hensynet til følsomme naturværdier på terrænet, navnlig råvildtbestanden og ynglende gæs.

Med henvisning til dette udgangspunkt er det for Næstved Øvelsesplads besluttet, at offentligheden har adgang til at færdes på anviste stier og veje, når der ikke afholdes øvelser. Til dette formål er der udarbejdet en række generelle færdselsregler, som er gengivet nedenfor. Publikum skal respektere færdselsreglerne, som sammen med kort over terrænet er opsat på tavler ved alle indfaldsveje til øvelsespladsen. Færdselsreglerne kan endvidere udleveres sammen med kortet ved henvendelse til regimentets Kaserneelement.

Der udarbejdes månedlige terræfordelingslister for øvelsespladsen. Publikum kan ved henvendelse til kasernen således orientere sig om adgangsmulighederne.

Følgende generelle færdselsregler gælder for Gardehusarregimentets arealer:

1. Reglerne i Naturbeskyttelsesloven og Miljøministeriets bekendtgørelser om offentlighedens adgang til skove m.m. skal overholdes.
Nærværende regelsæt er udelukkende udarbejdet med henblik på at lempe almenhedens muligheder for at færdes på de militære øvelsesarealer.
2. Færdsel sker på eget ansvar og er kun tilladt på hverdage uden for tidsrummet 0700-1500, i weekends og på helligdage, samt på tidspunkter hvor der ikke gennemføres militære aktiviteter.
3. Færdsel er kun tilladt til fods eller på cykel på de af Gardehusarregimentet anviste stier og veje, og som er markeret på kortet.
*Færdsel iøvrigt- uden regimentets tilladelse - er **forbudt**.*
*Færdsel med knallerter og øvrige motorkøretøjer er **forbudt**.*
4. Gardehusarregimentet forbeholder sig ret til midlertidige begrænsninger af adgangsretten, f.eks. i tilfælde af øvelse, udlån af terrænet til foreninger, jagt m.m.
5. Hunde må **kun** færdes frit på det med **sort** skraverede område på kortet under forudsætning, at disse er under fuld kontrol. Ved møde med ryttere m.m. i dette område skal hunde øjeblikkeligt kobles. Uden for det skraverede område skal hunde altid føres i snor.

6. Civile personer er forpligtet til at følge anvisninger, som gives af regimentets personel. Civile personer er forpligtet til øjeblikkeligt at stoppe op, når de ved tegngivning anmodes herom.
7. Gardehusarregimentet forbeholder sig ret til erstatning for skade opstået som følge af færdsel i strid med ovenstående regler.

Udover ovenstående generelle adgangsregler kan foreninger efter aftale med Gardehusarregimentet få adgang til afholdelse af udflugter og andre arrangementer, når der ikke foregår militære aktiviteter.

Den generelle regel er, at foreninger der har kontingentpligt skal betale en beskeden afgift for brug af terrænet, mens dette ikke gælder børnehaver, naturvejlederture, SSP-arrangementer og lignende.

Af foreninger, som er faste brugere af øvelsespladsen til arrangementer, kan nævnes Dansk Orienteringsforbund, Næstved Politihundeforening og en lokal skytteforening. Næstved Politihundeforening har et fast træningsområde i den vestlige del af Skyttemarken, hvor der også er opstillet et klubhus. Skytteforeningen har en fast etableret skeetskydningsbane i det sydøstlige hjørne af terrænet, med tilhørende klubhus.

I løbet af 1996 vil der blive arrangeret 2 naturvejlederture på øvelsespladsen af Storstrøms amt. Dette vil fremgå af den trykte folder om amtets naturarrangementer i 1996.

15 Plandispositionernes forhold til brugsbegrænsningerne på øvelsespladsen

En række af de i planen beskrevne tiltag kræver tilladelse fra forskellige myndigheder, specielt amtet, som har dispensationskompetence vedrørende størstedelen af natur-beskyttelseslovens bestemmelser. Det må i hvert enkelt tilfælde vurderes, hvorvidt en given foranstaltning kræver tilladelse eller ej, og i bekræftende fald indhentes myndighedernes godkendelse inden iværksættelse. I tvivlstilfælde bør spørgsmålet forelægges den pågældende myndighed.

Faste og temporære stillinger/anlæg i relation til myndighedsgodkendelse

De eksisterende permanente anlæg og terrænpunkter (beskrevet i afsnittet "Beskrivelse af uddannelses- og øvelsesfaciliteter" sd. 35) vil stort set blive bevaret.

Etablering eller flytning af permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter kan kræve tilladelse fra relevante myndigheder. Afgørelsen af om der foreligger lokalplanpligt i den konkrete situation træffes af kommunalbestyrelsen ud fra en samlet vurdering. Tilsvarende er det amtet der træffer afgørelse om hvorvidt der kræves zonelovstilladelse.

Faste og temporære stillinger/anlæg i relation til drifts- og plejeplanen

Etablering eller flytning af permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter, som ikke er beskrevet i nærværende plan under afsnittet om "vurdering af ønsker og forslag fra forsvaret" sd. 70, kræver planændring.

Der henvises også til kapitel 17 om planændringer samt til bilag 7.

Anlæg m.v., som etableres midlertidigt, men som *ikke* er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

Midlertidige anlæg

Ved midlertidige (temporære) anlæg og terrænpunkter forstås anlæg og terrænpunkter, der er fjernet inden 1 måned fra etablering/opstilling. Sådanne kan frit etableres indenfor terrænet, forudsat at etableringen ikke indebærer en benyttelse af arealet eller de omgivende arealer, der er i strid med de overordnede retningslinier for det pågældende sektorområde.

Efter fjernelse af anlægget eller terrænpunktet vil arealet som hovedregel blive retableret.

ØKONOMI

16 Økonomiske konsekvensberegninger

Talstørrelserne, som indgår i dette afsnit, er behæftet med ret stor usikkerhed. Dette skyldes, at talstørrelserne ofte ikke kan beregnes direkte, men er baseret på planens forskellige estimater og til en vis grad på skøn. Det er derfor vigtigt ikke at overvurdere værdien af de økonomiske overslag, som dog på planlægningstidspunktet repræsenterer det bedst mulige skøn over de økonomiske konsekvenser af den planlagte drift.

Overslagene er baseret på prisniveau og -relationer ved periodens begyndelse (1996).

Plantiltag omfattet af de økonomiske overslag

De økonomiske overslag omfatter de aktiviteter der rækker udover den daglige vedligeholdelse af terrænet. Det vedrører således den omtalte renoveringsplan for terrænet samt pleje- og genopretningsplanen for vådområderne og den øvrige naturpleje. Derimod omfatter de økonomiske overslag ikke nye aktiviteter, anlæg m.v. med direkte relation til terrænets anvendelse som militært øvelsesområde, d.v.s. udgifter forbundet med opførelse af nye øvelsesanlæg, kulisser, etablering af nye spor, samt information til terrænets brugere.

Den daglige terrænvedligeholdelse

Den daglige terrænvedligeholdelse omfatter typisk

- Reparation og vedligeholdelse af veje og spor.
- Vedligeholdelse af grøfter.
- Reparation af markskader.
- Reparation og pleje af hegn og bevoksningsremiser.
- Vedligeholdelse af skydeanlæg.
- Vedligeholdelse af kulisser.
- Høslet til hestefoder.

Som hovedregel påhviler det hver enkelt øvelsesbruger at efterlade terrænet eller terrænelementerne i sober, intakt og funktionel stand. Dette indebærer bl.a. at gravearbejder skal sløjfes, veje rengøres, uddannelsesmaterialer inddrages og afmærkningsmateriel (minestrimler m.m.) skal fjernes. Forvoldte skader skal søges afhjulpet. Såfremt den direkte bruger ikke umiddelbart kan løse opgaverne skal disse søges løst inden for egen enhed. Hvis brugeren undtagelsesvis ikke selv kan løse opgaverne, fordi man ikke råder over det nødvendige materiel, materialer m.m. skal der meldes til Kaserneelementet eller Uddannelsessektionen, som herefter varetager opgaven.

Den egentlige skovdrift i de lejede skovarealer Fredskov, Skytteskov samt en del af Kalby Ris Skov forestås af henholdsvis Rønnebæksholm Gods og Herlufsholm Gods og Skole.

I henhold til en kendelse er det Næstved Kommune som vedligeholder Rønnebækkens strækning på øvelsespladsen. Vandløbsvedligeholdelsen består i, at de åbne strækninger bliver grødeskåret med le to gange om året: Første runde i perioden 15/6 til 15/7, og anden runde fra 15/8 til 15/10.

Ressourcer til den daglige terrænvedligeholdelse

Der er ikke afsat en formaliseret stilling eller fast personel til at forestå og udføre vedligeholdelsen af øvelsespladsen. Terrænvedligeholdelse foranstattes for indeværende af regimentets jagtofficer. Udførende personel stilles til rådighed af Kasernemesteren efter behov.

Til vedligeholdelsen af øvelsespladsen råder regimentet over en traktor med tilbehør (harve, to-furet plov, glæsslåmaskine, kost) samt en hydrema.

16.1 Økonomisk overslag over merudgifter til gennemførelse af renoveringsplanen

En række arbejder skønnes at kunne gennemføres med minimal støtte af maskinel og kan i stort omfang ske ved hjælp af de ved regimentet værende enheder. Det gælder eksempelvis tilkastning af huller, fjernelse af afmærkningsstrimler og anden almindelig oprydning, samt retablering af skilte og afmærkning af overkørsler og spor.

Nogle arbejder kræver anvendelse af middelgrad maskinstøtte og omfatter områder med skader og arbejder som kan udbedres med rendegravere m.m. Det gælder eksempelvis oprensning af grøfter, retablering af græsarealer, planering af hjulspor og veje i mindre omfang samt etablering af mindre beplantninger. Disse arbejder kan løses ved hjælp af arbejdskraft fra dels kaserneelementet og dels fra enhederne.

Endelig er der større arbejder, som kræver maksimal anvendelse af maskinstøtte, og omfatter områder med skader og arbejder som kræver stor tilførsel af ressourcer og som kun kan udbedres med støtte fra ingeniørenheder eller civile firmaer. Det drejer sig eksempelvis om planering af kampvognsspor, retablering af dræn, etablering af større plantninger (hegn og remiser) samt anlæggelse af nye spor og veje.

Personel og materiel

Personel

Det vurderes, at en forudsætning for at renoveringsplanen og den efterfølgende løbende vedligeholdelse af terrænet kan gennemføres er, at der foruden intern arbejdskraft ligeledes skal anvendes støtte fra Ingeniørregimentet i op til 4 uger årligt. Regimentet skal medbringe maskinel til anlæggelse/vedligeholdelse af veje, genopretning af spor samt opretning/-oprensning af grøfter samt iøvrigt kunne flytte større mængder jord.

Herudover kan der blive behov for privat arbejdskraft fra maskinstationer, entreprenører og planteskoler.

Maskinel

Gardehusarkasernen råder selv over det nødvendige materiel, hvorfor der normalt ikke vil blive behov for ekstra materielressourcer.

16.2 Økonomisk overslag over merudgifter til naturpleje og genopretning

Pleje af de åbne arealer

Naturplejen af de åbne overdrevsarealer foregår ved høslet en gang årligt i sektor I, samt ved almindelig slid fra bæltekøretøjer i sektorerne II, III, IV og V. Høslettet foregår indenfor de

almindelige driftsrammer, og har således ingen særlige økonomiske konsekvenser. Det samme gælder i sagens natur driften på de øvrige åbne arealer.

Genopretningsplan for vådområderne

Genopretningsplanen for de 28 vådområder på øvelsespladsen fastlægger, at der skal ske omfattende pleje og genopretning i 14 vådområder, heraf 12 mindre og 2 større. 1 vådområde gribes der ikke ind i (Gæksø), og i 13 vådområder skønnes der umiddelbart ikke at være plejebehov.

Plejeindgrebene omfatter dels bortskæring af buskopvækst, dels etablering af overløbsbrønd eller stem ved fraførende dræn, og dels opgravning/oprensning.

Et almindeligt skøn siger, at en oprensning af et gennemsnitsvandhul koster ca. 10.000 kr i udgifter til maskinleje og timeløn.

Den prioriterede handlingsplan for planperioden fastlægger, at der inden for de første fem år (1996-2001) skal genoprettes 12 vandhuller, og yderligere to inden for de første 10 år.

Dette ville betyde, at der skulle afsættes 120.000 kr. til genopretningen af vådområderne i den første femårsperiode, eller i gennemsnit 24.000 kr. årligt.

Det vurderes dog, at beløbet er usikkert, da kasernen ved eget mandskab og maskinel formentlig vil være i stand til selv at løse en stor del af denne opgave. Hertil kommer, at Næstved Kommune nævner muligheden for at kommunens naturplejefunktion på Susågården kan inddrages i mindre genopretningsprojekter, eks. oprensning af mindre vandhuller i forbindelse med implementeringen af drifts- og plejeplanen.

16.3 Økonomisk overslag over merudgifter til vedligeholdelse, nyanlæg og foryngelse af hegn og remiser

Prisen for nyetablering af tre-rækkede, levende hegn ligger i 1996 i snit på 100 kr. pr. meter, inklusiv pasning og tilsyn i etableringsfasen. Det betyder, at 100 meter hegn ligger på gennemsnitlig 10.000 kr.

I den prioriterede handlingsplan forudsættes det, at der i løbet af planperioden etableres 7 nye levende hegn, med en længde på ialt ca. 2900 meter. Den samlede pris på disse levende hegn vil derfor være ca. 290.000 kr., eller et årligt gennemsnit på knap 20.000 kr.

Hertil kommer retablering af ca. 3100 m. eksisterende hegn. Det er vanskeligt at sætte en pris på denne udgift, da hegnene er af varierende tæthed og kvalitet. Såfremt det skønnes, at retableringen vil kunne ske for ca. 30 kr. pr. løbende meter vil den samlede retableringspris udgøre ca. 93.000 kr, eller et årligt gennemsnit på 6200 kr.

Der er behov for supplerende beplantninger på ialt 1. ha. og nyetablering af 0.3 ha skov. Normalt skønnes udgiften ved nyetablering af 1 ha skov at udgøre ca. 50.000 kr. Såfremt prisen sættes til det halve ved supplerende vil den samlede udgift udgøre ca. 40.000 kr., eller et årligt gennemsnit på ca. 2600 kr.

Samlet vil der for vedligeholdelse, nyanlæg og foryngelse af hegn og remiser blive tale om et skønnet samlet beløb på 423.000 kr., eller et årligt gennemsnit på ca. 28.200 kr.

Det skal dog her atter tilføjes, at denne udgift forudsætter at man ikke benytter sig af kasernens eget personel og maskinel. Der vil derfor formentlig kunne blive tale om besparelser på denne post.

16.4 Sammendrag af planens økonomiske konsekvenser

Planen vil på baggrund af ovenstående medføre følgende skønnede merudgifter:

Naturpleje og genopretning

- 120.000 kr. til genopretning af vådområder i løbet af de første fem år, årligt gennemsnit 24.000 kr. Herefter 20.000 i den resterende 10-års periode, eller årligt ca. 2000 kr.

Vedligeholdelse, nyanlæg og foryngelse af hegn og remiser

- 423.000 kr, eller årligt ca. 28.200 kr.

16.5 Årligt budgetforslag til udgifter i forbindelse med gennemførelse af drifts- og plejeplanen

Gardehusarregimentet udarbejder årligt et budgetforslag til Hærens Operative Kommando indeholdende behov for midler til reovering og naturpleje af øvelsespladsen, samt til bl.a. skydebanefaciliteterne, nyanlæg m.v.

16.6 Samlet oversigt over merudgifter vedrørende aktiviteter uden direkte relation til den militære anvendelse af terrænet

	IALT (hele 1000 kr.)	Gns. pr år
<i>Naturpleje og genopretning</i>	120	20 i 5 år 2 i 10 år
<i>Vedligeholdelse, nyanlæg og foryngelse af hegn og remiser</i>	423	28.2
Merudgifter ialt	543	36.2

PLANÆNDRINGER

17 Retningslinier for eventuelle planændringer i løbet af drifts- og plejeplanperioden

For til stadighed at holde en plan for så langt et tidsrum som 15 år tidssvarende og fleksibel, kan der løbende foretages ændringer i driftsplanen, forudsat at parterne er enige.

Ændringerne foretages ved , at forsvaret indsender begrundede forslag til planændringer til Skov- og Naturstyrelsen - eller omvendt, at Skov- og Naturstyrelsen fremsætter ønsker om planændringer overfor forsvaret. Forslagene vil herefter blive drøftet, og der kan, forudsat at parterne bliver enige, i forlængelse heraf vedtages ændringer af driftsplanen. Den vedtagne planændring indsættes sidst i drift- og plejeplanen med gyldighed som en del af denne.

Planændringerne kan således opfattes som en løbende fortsættelse af planlægningsfasens dialog mellem parterne.

Som udgangspunkt kræver enhver afvigelse fra planens retningslinier, som de fremgår af planafsnittet, planændring. Specielt skal man dog være opmærksom på de overordnede retningslinier for de enkelte sektorer. Der gælder dog en bagatelgrænse for kravet om planændringer, jfr. kapitel 15 om "Plandispositionernes forhold til brugsbegrænsningerne på øvelsespladsen". I tvivlstilfælde om bagatelgrænsen bør parterne tilsvarende drøfte dette spørgsmål indbyrdes.

Udover planændring kan dispositioner der ligger udenfor planens rammer kræve tilladelse fra relevante myndigheder.

17.1 Planændringer

I dette afsnit indsættes vedtagne tilføjelser til og ændringer af planen, jfr. ovenfor

.

BILAG

18 Oversigt over bilag

- Bilag 1: Grundkort over Næstved Øvelsesplads (i kortlomme bagest)**
- Bilag 2: Øvelseskort over Næstved Øvelsesplads (i kortlomme bagest)**
- Bilag 3: Drifts- og plejekort over Næstved Øvelsesplads (i kortlomme bagest)**
- Bilag 4: Bevoksningsliste for øvelsespladsen samt Djævlekrog, Skytteskov og Fredskov**
- Bilag 5: Fortidsminder på Næstved Øvelsesplads**
- Bilag 6: Forsvarets hidtidige opdeling af terrænet i sektorer**
- Bilag 7: Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til naturbeskyttelseslovens §§ 3- 4**
- Bilag 8: Placering af område til beredskabsområder**
- Bilag 9: Placering af fast kampstilling**
- Bilag 10: Placering af nærkamphus**
- Bilag 11: Placering af skiver i civilt område**
- Bilag 12: Udpegning af område til øvelse i dozning for kampvogne**
- Bilag 13: Placering af køregård**
- Bilag 14: Placering af infanterihandlebane**
- Bilag 15: Placering af tvangsspor i Fredskov**
- Bilag 16: Placering af flugt- og jagtskydebane**